ମରମ ତଳର ବ୍ୟଥା

(ଗଳ୍ପ, ରମ୍ୟରଚନା, ଆଲୋଚନା)

ମୂଳ ଲେଖକ:—
ଐତିହାସିକ ଶରତଚନ୍ଦ୍ର ସାହୁ
ଶ୍ରୀ ଦେବୀପ୍ରସାଦ ସାହୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

MARAM TALAR BYATHA

Rs. 1-50

Written By

Historiau S. C. Sahu.

and

• Sri D. P. Sahu M. A. B. ED.

ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ

୧୦୦୦ ସଂଖ୍ୟା

ଆଶା ପ୍ରକାଶିକା, ବ୍ରହ୍ମପୁର-୨

"ଶଶିଭୂଷଣ ସାହିତ୍ୟ ସଂସଦ"

ମୂଲ୍ୟ ଟ ୧-୫୦ (ଏକ ଟଙ୍କା ପଚାଶ ପଇସା ମାତ୍ର)

Digitized by srujanika@gmail.com

ଐତିହାସିକ **ଶରତଚନ୍ଦ୍ର ସାହୁ**
ଜେମାଦେଈ ପେଣ୍ଠ, ବ୍ରହ୍ମପୁର-୨ (ଗଞ୍ଜାମ)

ଆଜ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ୟମ କରନ୍ତୁ

"ସ୍ୱପ୍ନ"

ସାମୟିକ ସାହିତ୍ୟ ସଂକଳନ
ଶଶୀଭୂଷଣ ସାହିତ୍ୟ ସଂସଦର
ଏକ ମାତ୍ର ବଳିଷ୍ଠ ମୁଖପତ୍ର-ଶିକ୍ଷା, ଧର୍ମ, ସଂସ୍କୃତିର ରୂପାୟନରେ
ଗଭୀର ରେଖାପାତ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଏହାର ଉଦ୍ଭବ ମାତ୍ର ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସୂଚୀପତ୍ର

—ପ୍ରଥମଭାଗ—

ଶ୍ରୀ ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ସାହୁଙ୍କ କଲମରୁ:—

ରୂପାୟନ	ପୃଷ୍ଠା
୧। ଶିକ୍ଷକ ଏକ ପକ୍ଷାଘାତ	୧
୨। ଜାନ୍ତ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଶଶୀଭୂଷଣ	୭
୩। ଅଭ୍ୟୁଦୟ ଏକ ଉପେକ୍ଷିତର...	୧୨
୪। କଳ୍ପିତ ...	୨୦
୫। ଓଲୁ ! ଓଲୁ !!	୨୭
୬। ତାଙ୍କ ଗବନରୁ କଷ୍ଟ	୩୩
୭। ନଷ୍ପତ୍ତି	୪୨
୮। ତ୍ରୁଟି ? ? ? ...	୪୩
୯। କାଳିର ବେକାର କିଏ ? ? ?...	୪୫
୧୦। ଚଟେତ ନା ଚରିତ୍ର	୫୦
୧୧। ସଙ୍ଗ୍ରାମ ପରେ ବଶ୍ରାମ	୫୪
୧୨। କଜଳ ପାଉଁଆ ଭଲ ଲୋକ	୫୯
୧୩। ଆସ୍ତିକ ନା ତାନ୍ତ୍ରିକ	୬୭

—ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ—

ଶ୍ରୀ ଦେବୀ ପ୍ରସାଦ ସାହୁଙ୍କ କଲମରୁ:—

୧। ଅରୁନ୍ଧତୀର ସ୍ୱପ୍ନ	୭୧
୨। ଅଶ୍ୱଗା	୭୩
୩। ଦୁଇଟି ଚରିତ୍ର	୭୭

Digitized by srujanika@gmail.com

୪ । ଲୋକେ କହନ୍ତି ୭୮
୫ । ଏକ ଅନାହୁତ ଅନୁଭୂତି ୮୨
୬ । ଛାଗଳର ପ୍ରଳାପ ... ୮୫
୭ । ଅଶାନ୍ତ ଝଡ଼ର ଶେଷ ... ୮୮
୮ । ଅଶାନ୍ତ ସନ୍ଧ୍ୟା ୯୧
୯ । ତିନୋଟି ପର୍ଯ୍ୟାୟ ... ୯୫
୧୦ । ତୋ ବାଜଆ ମନ୍ଦିର ଲୋ ବାଜଆ ମାଆ ... ୧୦୦
୧୧ । ସ୍ମୃତି, ସୁର୍ ଓ ଝଙ୍କାର ୧୦୨
୧୨ । କର୍ମବ୍ୟସ୍ତ ବୁର୍ଜୁଆର ରୋମାନସ୍ ... ୧୦୪
୧୩ । କେତୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ... ୧୦୬
୧୪ । ପନ୍ଦ୍ରଲ ଦେଖା ୧୦୭

—**—

ଯୁବ ସାମ୍ମୁଖ୍ୟ (ଯୁବ ସାଂସ୍କୃତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ)
ବ୍ରହ୍ମପୁର ତରଫରୁ

'ପ୍ରତିଭା ବିକାଶ'

॥ ସାମୟିକ ସାହିତ୍ୟ ସଂକଳନ ॥
ନୂତନ ଲେଖକ ଲେଖିକା, ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀଙ୍କ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ପ୍ରତିଭାର ବିକାଶ ନିମନ୍ତେ ।

ସମ୍ପର୍କ—**ପ୍ରଦୀପଚନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର**
ମାର୍ଫତ୍ **ଦେବୀପ୍ରସାଦ ସାହୁ**
ହାଡ଼ିବନ୍ଧ ସାହି, ବ୍ରହ୍ମପୁର-୧ (ଗଞ୍ଜାମ)

Digitized by srujanika@gmail.com

"ମରମ ତଳର ବ୍ୟଥା"

ବକ୍ତବ୍ୟରେ ପଦେ:—

ଆଜିର ଦୂଷିତ ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ରିକ ସଂଘର୍ଷ ମୂଳକ ଯେଉଁ ସମାସ୍ୟାମାନ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଉଛି ତାହାର ସମାଧାନ ନିରାକରଣ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆସନ୍ନ ଉନ୍ନତି ଓ ଶାନ୍ତି ଆନୟନ ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ। ଆତ୍ମସଂଯମ ବିନା ସମାଜର ଭୌତିକ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉନ୍ନତି ଅସମ୍ଭବ। ନବ୍ୟ ସଭ୍ୟ ସମାଜ ଆତ୍ମ ଗର୍ବରେ ଉତ୍ଫୁଲ୍ଲ। କିନ୍ତୁ ସମାଜର ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷ ବୁଝି ପାରୁନାହାନ୍ତି ଯେ "ଦୀପ ତଳ ଅନ୍ଧାର"। ସଭ୍ୟତାର ଅନ୍ଧକାର ଗହ୍ୱର ମଧ୍ୟରେ ଅସଲ ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଭାବଧାରାହତ, ତେଣୁ ଲବ୍ଧ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଲେଖକ ବୈକୁଣ୍ଠ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ମୂଳ ରଚନା, "**ମୂକ ଭଗବାନ**" ପଦ୍ୟରେ ଗାଇଛନ୍ତି—

"ସଭ୍ୟତାର କାଳସର୍ପ ଦଂଶେ ହୋଇଯାଇ
ପଡ଼େ ନାହିଁ ତୁମ୍ଭ ବ୍ୟଥା ଶ୍ରବଣେ କାହାରି।"

ବାସ୍ତବିକ ସଭ୍ୟତା ରୂପକ କାଳ ସର୍ପ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ହତ, ସମାଜ ଖର୍ବ, ଦେଶର ନିଷ୍କଳଙ୍କ ଦାରିଦ୍ର୍ୟତା ମଧ୍ୟରେ ଜାତି, ଧର୍ମ, ବର୍ଣ୍ଣ ପରାହତ, ଶିକ୍ଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଆସନ୍ନ ଲୁପ୍ତପ୍ରାୟ, ଯୋଗୁଁ ଦୁର୍ବିସହ ସାମାଜିକ ଘଟଣା ବଳୀର ଛବି ପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ପ୍ରତି ବ୍ୟକ୍ତିର ମରମ ତଳର ବ୍ୟଥା ଅବ୍ୟକ୍ତ ଓ ଜର୍ଜ୍ଜରିତ। ତେଣୁ ବାସ୍ତବାନୁଭୂତିକୁ ଭାଷା ମାଧ୍ୟମରେ ରୂପାୟିତ ହୋଇଛି, "**ମରମ ତଳର ବ୍ୟଥା**" ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନରେ। ପାଠକ, ସୁଧୀବର୍ଗ ଏବଂ ଗ୍ରାହକ ଗଣଙ୍କ ଗଣନାରେ ଏହାର ମୂଲ୍ୟ ବୋଧଗମ୍ୟ ହୋଇ ପାରିଲେ ଯୁଗ୍ମ ଲେଖିକଙ୍କ ଶ୍ରମ ସାର୍ଥକ ହେବା ମନେ କରିବୁ। ଇତି।

ଶ୍ରୀ ଗୁଣ୍ଡିବୀ, ବ୍ରହ୍ମପୁର (ଗଞ୍ଜାମ)
ତା ୨୪-୬-୭୧

ଆପଣଙ୍କର ବିନମ୍ରାବନତ,
ଯୁଗ୍ମ ଲେଖକ—

Digitized by srujanika@gmail.com

ଶିକ୍ଷକ--ଏକ ପକ୍ଷାଘାତ ପକ୍ଷୀ

ଝଡ଼ ରାତିର ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟାୟ । ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଟେକ୍‌ଲାଇର ଦୁଲୁକୁଛି । ବଟ, ଅଶ୍ୱତ୍ଥ, ନିମ୍ବ, କଇଁଆଗଛ ଗୁଡ଼ିକ ଦୁର୍ଦ୍ଦମ୍ୟ ପ୍ରକୃତିକୁ ପିଠିକରି ମୁହଁମାଡ଼ି ଘାଟ ବାଟରେ ଓଲଟିଛି । ଫଳନପରେ ଘରଗୁଡ଼ିକ ଲଙ୍ଗଳା ହୋଇ ସ୍ୱନଧାରସ୍ତ ଜରାଜୀର୍ଣ୍ଣ କଙ୍କାଳକୁ ଖୋଲି ନୀଳ ଆକାଶ ତଳେ ନଳଖାଳ ଉପରେ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛନ୍ତି । ସ୍କୁଲ ଘରର ଛିକର ଗୁଳରୁ ପାହାଏ ବାଇଁ ବାଇଁ ଦୂଚରୁ ଦୂଚକୁ କୁଦାମାରି ପଡ଼ୁଛନ୍ତି—ବହୁବର୍ଷର ଦୃଶ୍ୟ ଆନନ୍ଦନ କରି । ଗ୍ରାମ-ବାହାର ଅଗଣା ଦଳକା ଦଳକା ଝଡ଼ ଇତସ୍ତତଃ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଆଣ୍ଡ଼ ସିଲାବର ଗୁଡ଼ିକ ଛିନ୍ନଭିନ୍ନ ହୋଇ ଚିତ୍ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛନ୍ତି । ଏବେଳି ବାଢ଼ୀ ଅବହେଳିତ ଅଞ୍ଚଳର ନିଷ୍ଠୁର ଟାବର ବାସ୍ତବତା ।

ଘରଦ୍ୱାର ଦେଖିବା ଦେବେ ଶିକ୍ଷକ ପାଠ୍ୟ ଏକୋଣ ଆମ୍ବଗଛ ତଳେ ଗ୍ରାମ ବିଳରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଛନ୍ତି । ଆଖିଆଗରେ ଦେଖିଛନ୍ତି, ବିଦ୍ରୁ ଉପର ଅଫିସ୍ ଘରର ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ କୋଡ଼ ହୋଇଗଲା । କେବଳ ଆଲୋକର ଝଲସ ଧାରାରେ ଘଞ୍ଚ ଅନ୍ଧାର । ସେ—ଘରେ ଉପର ପୁଅଙ୍କ ଓଲଟି ଯାଉଛି । ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କ କୋଠା ଆଜି ପିଲାମାନଙ୍କ ଉତ୍ତିର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଇଟାରୁ ଚୂନ ଝାଡ଼ୁଣି ଭାବେ ଦୂରେଇ ଇତସ୍ତତଃ ବିଛାଡ଼ି ଦେଉଛି ।

ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ କେନ୍ଦ୍ରର ହାଜରାବାହାରୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ଗୁରୁ ତାଙ୍କୁ ନିଶି ତାଲିମ ଗ୍ରାମ ଠାରେ ଅଛନ୍ତି ସେଇ ଘନ୍ଧକାରରେ ବଡ଼ ଅଫିସ୍‌କୁ । ପାଚେରୀ ଭଙ୍ଗା ଶ୍ରେଣୀକକ୍ଷରୁ ଚୁନାଚୂନା କରି ମୋଟ ଟଙ୍କା ଗୁଡ଼ିକ ଦରିଦ୍ର-ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀ ପକେଟରେ ଭରି ନେଇଛନ୍ତି—

Digitized by srujanika@gmail.com

ସୃଜନ ଓ ସମସ୍ତେ । ଭୟାନକ ବାତ୍ୟା ମଧ୍ୟରେ ନର୍ତ୍ତକ ଚତ୍ୱରେ ତାହାର ମୁଖରେ କୃତାନ୍ତ ସମ ହସ ଖେଳୁଛି ଓ ଗୃହଆଡ଼କୁ ଥରେ ଦୃଷ୍ଟି ଫେରାଇ—ଏକ ଅଜଣା ପଥରେ ଫେରାର୍ । ସୃଜନର ସଙ୍ଗୀତରେ ଯାହା ହେଉନା କାହିଁକି ପ୍ରକୃତ ବକ୍ଷରେ ଅକାଳ ଘଟଣା ଆଣିଦେଲା ଅଜସ୍ର ସମ୍ପଦ ବିନା ବାଧାରେ ଓ ବିନା ଦ୍ୱିଧାରେ ।

ବହ୍ନାନ୍ ଚିତ୍କାର କରି କହୁଛନ୍ତି, ଆରେ ଶଙ୍କର୍ଷଣ, ଆରେ ଯାଉଛୁ କୁଆଡ଼େ ? ଦେଖତ, ଆଉ ସାର୍ ଟାଙ୍ଗରେ ନାହାନ୍ତି । ଆରେ ହେ ! ସେପଟୁ ବଗାଡ଼ ନୁଆପଡ଼ର ଏକୋଣ ସେକୋଣ ହେଲାପରେ ଗୁ ରୁଣ୍ଡି ଗୁ ରୁଣ୍ଡି ପାଇଖାନା ଭିତରେ ପଶିଗଲେଣି—

ଠିକ୍ ଠିକ୍ ଦେବେ ଧର କାନ୍ଥଘଡ଼ି ଓ ରେଡ଼ିଓ ସେଟ୍— ଆରେ ହେ ! ଏହାଭିତରେ ପୁଣି ରେଡ଼ିଓ ସେଟ୍ ଥିଲା ? ପେଟ୍ରୋମାକ୍ସ, ମାଜିକ୍‌ସେଟ୍. ଆହୁରି ଆହୁରି କଂସାବାସନର ଧାମିକା କେସ ?

ଚଣ୍ଡିଗଡ଼୍ ଚିତ୍କାର କରୁଛି. ଟାଣି ପବନ ପାଡ଼ି ଆସିଲାରେ, ଚାଲ, ସାର୍‌ଙ୍କୁ କହିଦେବା ଉପର ଛିଟକୁ ଚାଲିଯିବେ ।

ସରୋଜ୍ ହିକ୍‌ନକ୍ କରି ଉପରୁ ଛିଡ଼ାହୁ ଦୂରରେ ଶିକ୍ଷ୍ୟଗଣଙ୍କ ଅପକର୍ମ ଦେଖି ଅବାକ୍ । ସେ ନିଜେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ଇନ୍‌ଚାର୍ଜ ରହିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଆଖିରେ ଖୋଦ୍ ପଞ୍ଚଶିଷ୍ୟ ହୋଇ ଶଙ୍କର୍ଷଣ, ନିରୋଧ, ବହ୍ନାନ୍ ଏବଂ ସୃଜନ, ଏମାନେ ଗ୍ରୀଷ୍ମାବାସରେ ଖୋଦ୍ ମନ୍ତ୍ରେ—ସିନିଅର ଓ ଜୁନିଏର୍ । ଖାଦ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀ ଏବଂ ସଂସ୍କୃତି ମନ୍ତ୍ରୀ ପଦରେ ବସି ଯାଇଛନ୍ତି । ହାୟ ଭଗବାନ୍ ! ଝଡ଼ରେ କୋଡ଼ମାଡ଼ ହୋଇ ସେ ସୁଆଡ଼େ ଗଲେ, କିନ୍ତୁ ସରୋଜବାବୁ ଛୁଟି ମଧ୍ୟରେ ଇନ୍‌ଚାର୍ଜ ।

ନାଇଟ୍ ଓ୍ୱାଚର, ପିଅନ୍ ଗୁଡ଼ାକ ଚାଟି କବାଟ ଦେଇ ଭଙ୍ଗା ଚୂନଭାଲେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଛନ୍ତି । ଅସାରୁସ ପବନ ସଙ୍ଗେ ବାତ୍ୟା

କୋହଲରେ ଦେହ ଜାଳିମି ଯାଉଛି, କଏ ବା ବନ୍ଧ୍ୟାଜସ୍ତୁର ଛନ୍ଦୁଛନ୍ଦ ସହିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ପରକାଶ ହେବାନା ଉଠିବ ତାଙ୍କର ନାମରେ ଯେକଥା ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ହୃଦ୍‌ବୋଧ କରିଥିଲେ । ଚିତ୍ତଭ୍ରମ ମଧ୍ୟ ବାଦ ଯାଏନା ।

ଦୂରସ୍ଥ ପାଇଖାନା ଭିତରୁ ସେ ସାବଧାନ ସଙ୍କେତ ଦେଇ ରଡ଼ ଛାଡ଼ୁଛନ୍ତି—ସୁଜନ, ସିଧେଧ !

ଆହୁରି ଯୋରରେ ପାଟିକରି—ଶଙ୍କର୍ଷଣ ! ଶୀତଳ କୋହଲରେ ତାଙ୍କର ସେହି ଚକ୍ଷାର ରଡ଼ି ଉଭାଇଗଲା । ପବନର ମୁହାର ଶୁଅରେ ବିପରୀତ ଦିଗରେ ବୋହିଗଲା । ଅଜାଣ ବେଳରେ ପଶ୍ଚରେ କଏ ? ଅଣି ବୁଜି ଧନସମ୍ପତ୍ତି ନେଇ ସହର ମନ୍ଦିକୁ ଚଲାଣ କରିଦେଇ, ଯେହି ଖଣ୍ଡ ବର୍ଷାରେ ଉଦା ଘରଘର ହୋଇ ସୁପ୍ତନଗର ଫେରୁଛନ୍ତି, ଲୋଲୁପ ଦୃଷ୍ଟିରେ ମାଳିଗଡ଼ାର ଚଳକୁ । ମତା ଚଳରେ ଚଳ ଶାଗୁଣା ପରି ଆହୁରି ମାଂସ ମୁଣ୍ଡରେ ଦୁଇ ଗୃହୋଜରି ଧାନାମେକାସ୍ତ ସ୍ଥାନ ।

ସଚେତନବାବୁ ଉଡ଼ି ଆସିଥିବା ଏକ ଚମ୍ପାଚାନ୍ଦ ପକ୍ଷୀ । ଶିକ୍ଷକ କଲୋନୀ ଘରର କାନ୍ଥ ମୁକୁଳା ହୋଇ ସବୁ ଜନେଷ ନଷ୍ଟ । ଶିଶୁଗୁଡ଼ିକ ଆକାଶ ଉପରେ ପବନ ତରଙ୍ଗରେ ସଙ୍ଗୀତ ତୋଳି ଚଲ ଶାଗୁଣା ପରି ବହୁ ଉଚ୍ଚକୁ ଉଡ଼ି ଯାଉଥିବା ଘୁଡ଼ିଟା ମଧ୍ୟରୁ ନିଜର ପିଲା-କବିଲାଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଯାଇ ଅଣ୍ଟାରେ ଲୁଗା ଭିଡ଼ିଲେ । ଆଣ୍ଠୁ ଆଣି ପାଣି କାଦୁଅ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ଫୁର୍ତ୍ତିରେ ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ଛୁଆଙ୍କୁ ନେଇ ନିରାପଦ ପାଇଖାନାର ଉପରେ ଚଟା କବାଟକୁ ପାର ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ଯତ୍ନ ନେଲେ । ଠିଆ ହେବାର ଶକ୍ତି ନାହିଁ । ପାଇଖାନା କାନ୍ଥର ରନ୍ଧ୍ର ଦେଇ ସେ ସମସ୍ତ ସ୍ୱଦେଶୀ ତାଳିମ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ଜୋର୍‌ରେ ଡାକିଲେ । ଭଗ୍ନ ଏକ ଦୁର୍ଘଟଣା ନାଦରେ—ଦୂରରୁ ପ୍ରଶଂସି କଲେ । ଝଡ଼ ତୋଫାନର କବଳରେ, ସମସ୍ତେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ସମସ୍ତେ ବକ୍ତୃ କମ୍ପନରେ, ତାଙ୍କର କଣ୍ଠ କ୍ଷୀଣତର ହେଲା । ଅଥଚ ନିର୍ବେଦ ହେଲେ ।

ସୁଟ୍‌କେସ୍, ଉପାଧିଙ୍କେଇ କଳ, ଛତା ନେଇ ସେ ଚାଲିଗଲେ । ସୁଜନ ପୁନା ପିଲଙ୍କ ପରି ସ୍କୁଲବାଧ୍ୟତ ଉଦ୍‌ଭ୍ରାନ୍ତ ସ୍ମୃତି ତଳକୁ ଜାଗ୍ରତ ମନରେ ଦୌଡଆସି ଆଶ୍ରୟ ନେଲା ।

ସ୍କୁଲବାସର ପାଇଖାନା ପ୍ରତି ଜାଗ୍ରତ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କଲା । କିନ୍ତୁ ହରବର୍‌ରେ ଛଡଥିବା ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଡାକରେ ସେ ଭ୍ରୂକ୍ଷେପ ନକରି ଠିଆହୋଇ ରହିଲା । ଇଷ୍ଟବସରରେ ସରୋଜବାବୁ ଆଖିର ଲୁହ ଜାମାରେ ପୋଛି ସ୍ଥିର ହେଲେ ।

ତୋଫାନରେ ଅନ୍ତଃକରଣର ସୀମା ନାହିଁ । ବେଞ୍ଚଠାରେ ଶାନ୍ତ ଶିଷ୍ଟ ସ୍କୁଲ ଗେଟ-ନେପ୍ସ କୋଠାର ଚିହ୍ନ ଜଗି ଦେଉଥିଲେ, ଶ୍ମଶାନ ପରି ନିର୍ଜ୍ଜନ ନିସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇ ଉଦ୍ୟାନଟି ଦେଖା ଯାଉଥିଲା, ଯେଉଁ ଉଦ୍ୟାନ ମଧ୍ୟରେ ସରୋଜବାବୁ ଭିଜା ରୁମାଲ ଓ ଜାମାର ତର୍ପଣ କରି ବୃନ୍ଦାବନ ଜଣାଇଥିଲେ । ପିଲା ଗୁଡ଼ିକ ସମସ୍ତେ ଦୁର୍ବଳ ଓ ରୋଗଗ୍ରସ୍ତ । ସ୍ତ୍ରୀ ଙ୍କର ଗର୍ଭ । ସେ ବାଲ୍ଟି ସରୋଜବାବୁଙ୍କ ସ୍ନେହୀର ଚେକ୍‌ନି ନେଇ ସାତଦିନ ପରେ ବହୁ କ୍ଳେଶ ସହ୍ୟକରି କଟକରୁ ଫେରିଲେ । ପିଲାଙ୍କୁ ଅଙ୍କେ ନେଇ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ବିଦାୟ ଦେଲେ, କିନ୍ତୁ ନିଜେ ଦାୟିତ୍ୱ ବନ୍ଧନରେ ଥିବାଯୋଗୁଁ ନକ୍ଷେତ୍ର ବନ୍ଧା ହୋଇ ଅଟକି ଗଲେ ।

ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ହଠାତ୍ ତୋଫାନ୍ ପରେ ପରେ ସ୍କୁଲ ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟରଙ୍କ ଜେରେ ଫସିଗଲେ । ଠିକଣାଖି କରି ତଦନ୍ତ କଲେ । ସର୍ବନାଶ ଓ ଇତସ୍ତତଃ ଆସବାବ୍ ଓ ମୂଲ୍ୟବାନ୍ ଜିନିଷର ଅନୁପସ୍ଥିତି ସହିତ ହେଡ୍‌ମାଷ୍ଟରଙ୍କ ଧନର ତଦନ୍ତ ହେଲା । ସରୋଜ ଅବାକ୍ ହେଲେ—"ହେଉର ମା ଯିବ କାନ୍ଦି ଦୁଆରଦେଇ କାନ୍ଦେ" ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ଚିକିନିକି କରି ଶ୍ରେଣୀର ସମସ୍ତ ଗୁଣଗ୍ରାହୀ ଛାତ୍ରଙ୍କ ଠିକଣା ଦେଇ ପୋଲିସ୍ ଇତଲା ହେଲା, ନଜୁବା ଗୁରୁକଣ୍ଠ ? ପରିଶେଷରେ ଜଣେ ଦୁଇଜଣ ଜବତ୍ ହେଲେ । ଟଙ୍କାତ ଫେରିବା ଜିନିଷ ନୁହେଁ ।

ସରୋଜ ହାତ ମଳି ମଳି, ମୁଣ୍ଡ କେଶର ଚୂଳକୁ ଟେକି, ସୁନାପିଲା ପରି ଭଲଲୋକ ପାଲଟିଲେ । ଅଥଚ ଟଙ୍କାର ନାମରେ ପ୍ରସାଦ ହଲପ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲେ ସିନା ଗୁରୁଙ୍କଙ୍କ ମହାଭିକ୍ଷା ଅସମ୍ଭବ ହେଲା ।

ଟଙ୍କାର ପ୍ରମାଣ ଦେବାକୁ ହେଲେ, ନିହାତି ପକ୍ଷ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦରକାର । କିନ୍ତୁ ନିଜେ ସୁଜନ ଓ ସରୋଜଙ୍କ ଗୁରୁଆଜ୍ଞା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟର ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିନାହିଁ । ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ବଶମ୍ବଦ ଛାତ୍ର, ତାଲିମ୍ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ପରାକାଷ୍ଠା ନିଜେ ସରୋଜ ହୃଦ୍‌ବୋଧ କଲେ । ନୀରବ ନିସ୍ପନ୍ଦ ହୋଇ ଆକାଶପାତାଳକୁ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ଅଳନ୍ତ୍ୟ ନପାଇ ନିଜ ହାତରୁ କ୍ଷୟକ୍ଷତିର ପରିମାଣ ଅନୁସାରେ ନଗଦ ଟଙ୍କା ଦେବାକୁ ପରିଶେଷରେ ସ୍ଥିର ହେଲା ।

ଅସ୍ଥାୟୀଭାବେ ସ୍କୁଲ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହେଲାବେଳେ ମଧ୍ୟ ଲାଗିରେ ଜିନିଷ ବୋହେଇ ହେଲା । ଧାଁଆ ଗନ୍ଦଳିରେ ଗୋଟିଏ ମୋଟର ପାରହେଲା ବେଳେ ସୁଜନର ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଚଣିଆ ଗଲାନାହିଁ । ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଅଜ୍ଞାନ୍ତସାରରେ ବେଞ୍ଚ, କୁର୍ଚ୍ଚି, କଂସା ବାସନ ମଧ୍ୟ ଫିଙ୍ଗିଲେ । ପରିଶେଷରେ ତାହା ମଧ୍ୟ ସରୋଜବାବୁଙ୍କ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ଆବଦ୍ଧ ରହିଲା ।

ସେମାନେହିଁ ପରୀକ୍ଷା ସମୟରେ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ଛୁରିଆ ଦେଖାଇ ଅସାଧୁପନ୍ଥା ଅବଲମ୍ବନ କରି ପାସ୍ ହେବାକୁ କିଛି କମ୍ ଚେଷ୍ଟା କରିନଥିଲେ । ତେବେ ସେମାନେ ହେବେ ଭବିଷ୍ୟତ୍ ଜନସମାଜର

Digitized by srujanika@gmail.com

ଶିକ୍ଷକ ଓ ସମାଜ ସେବକ—ତାହା ମନେ ମନେ ଭାବ ଭାବ ଶାନ୍ତଶିଷ୍ଟ ସରୋଜବାବୁ ନିର୍ବେଦ ପାଲଟି ଗଲେ ।

ବନ୍ଧୁର ସରୋଜ ଜୀବନରେ ଏକ ନୂଆଁ ଅଧ୍ୟାୟ ଖୋଲିଗଲା । ସେ ନିରାଡ଼ମ୍ବର, ସରଳ, ଅମାୟିକ । ଶିକ୍ଷାରେ ଜ୍ଞାନୀ, ଧନରେ ମାନୀ । ଶାନ୍ତି, ଶୃଙ୍ଖଳା, ନ୍ୟାୟ ଧର୍ମର ବଳୟର ନେଇ ଚଳିବାକୁ ସେ ଯେତେ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି ନିଷ୍ଠୁର ସମାଜର ଦାୟାଦ୍ ହେବାକୁ ତାଲିମ୍‌ପ୍ରାପ୍ତ ଶିକ୍ଷକ ରୂପେ ଯିବା ଛାତ୍ରଗଣଙ୍କ ଦାୟିତ୍ୱ ହୀନତା, ଦୁର୍ବ୍ୟବହାର ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଚରଣରେ ଛାତିକନ୍ଦର ମାଂସପେଶି ଗୁଡ଼ିକ ଟକଟକ କରି ପେଶି ହୋଇ ଯାଉଛି । ନିଷ୍ଠୁର ସମାଜସ୍ଥ ହିଂସ୍ରକୁଟିଳ ଦରପାଠୁଆ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ବ୍ୟାଘ୍ର ଲୋଲୁପୀ ହାଂପାରେ ଜୁଳୁବୁଳୁ ହେଉଥିବା ଭବିଷ୍ୟତ ନାଗରିକ । ସେ ପୁଣି ସମାଜର ଭବିଷ୍ୟତ ଚଳାଇବେ କେଉଁ ବାଟରେ—ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ନା ନିମ୍ନକୁ, ସ୍ୱର୍ଗକୁ କୁ ନା ନର୍କକୁ ?

ଖୋଦ୍ ନଗଦ ଭିନିନଦାର ଟଙ୍କା ପରିଶୋଧ କରିବାକୁ, ନିଜର ପୁତ୍ରକନ୍ୟାଙ୍କ ପାଇଁ ସଞ୍ଚିତ ଧନ ଅଳଙ୍କାର ଶେଷ । ହେଲେବି ଗୃହିଣୀ ପରର କୃପା ଜମା ଦୟା । ସେ ଶିକ୍ଷକ । ସମାଜ ଅନ୍ଧ । ତାକୁ ଚଳାଇବା ପାଇଁ ସେ ହେବେ କର୍ଣ୍ଣଧାର । ଗୋଟିଏ ଭୁଲ କୋଟିଏ ହୁଏ । ସେ ହେଉଛନ୍ତି ସମାଜର ପରିହାସକାରୀ ଆଦର୍ଶ ନାଗରିକ । ସର୍ବଂସହା ଧରଣୀ ସବୁ ସହେ, ସବୁନାଶେ । କିନ୍ତୁ ସେ ଆଜି ଏକ ସାମାଜିକ ପ୍ରାଣୀ ହୋଇ ନିର୍ବୋଧ, ଅଜ୍ଞ, ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଓ ସମାଜର ଏକ ଅସାମାଜିକ ପ୍ରାଣୀରୂପେ ଉପେକ୍ଷିତ । ଧନ୍ୟ ଈଶ୍ୱର ! ଧନ୍ୟ ତୁମର ପ୍ରେରଣା !! ଆମର ଶିକ୍ଷା ଧନ୍ୟ ଓ ସମାଜ ମଧ୍ୟ ଧନ୍ୟ ! ବିଶ୍ୱାସ କେଉଁଠି ? ଶିକ୍ଷକ ଆଜି ସାମାଜିକ ଝଡ଼ ଝଞ୍ଜାରେ ଉପେକ୍ଷିତ, ପକ୍ଷାଘାତ ଓ ରୋଗଗ୍ରସ୍ତ ।"

ଛାତ୍ର ସମାଜ ଝଞ୍ଜା । ସମାଜ ଆଜି କୁପଥର ପରିକଳ୍ପନାରେ ବ୍ୟଗ୍ର । ଛାତ୍ର ସମାଜର ପରଂପରା ପରିହତ । କୁପତିବାଘ୍ର ପ୍ରାଣୀର ପ୍ରାଣ

Digitized by srujanika@gmail.com

ମଧ୍ୟରେ ଉଷ୍ମ ରକ୍ତର ସମ୍ଭାବନା ଆସିବ କେଉଁଠି ? କ୍ଷଣିକ ସଂପର୍କରେ ଶିକ୍ଷକ ଛାତ୍ର ସହିତ ଯେଉଁ ସମ୍ପର୍କ ଓ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ସ୍ଥାପନ କରେ ତାହାର ପରାକାଷ୍ଠା ଓ ଗମ୍ଭୀରତା କେତେ ? ଅଭିଭାବକ ପ୍ରଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ ଛାତ୍ର ସମାଜ ଆଜି ପଙ୍ଗୁ, ଅଥର୍ବ ଓ ଖଞ୍ଜା ହେଲେ ହେଁ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ଶିକ୍ଷକ କଣ ବାସ୍ତବରେ ସାମାଜିକତା ଉପଲବ୍ଧି କରିପାରିବ ନାହିଁ ? ସମାଜର କର୍ଣ୍ଣଧାର ରୂପେ ଜୀବନ ତରଣୀକୁ ଠିକ୍ ରାସ୍ତାରେ ଚଳାଏ କିଏ ? ସମାଜର ଦୁଃଖ ସୁଖରେ ସମଭାଗୀ ଶିକ୍ଷକ ଆଜି ଉପେକ୍ଷିତ ଓ ସମୂଳେ ପରିବର୍ଜିତ । ଖୋଦ୍ ପୁଣି ସମ ଛାତ୍ରସମାଜର ଝଡ଼ଝଞ୍ଜାରେ ପକ୍ଷାଘାତ୍ର ପକ୍ଷୀ । ଆଜି ସେ ମୁମୂର୍ଷୁ, ନିଷ୍ପନ୍ଦ ଓ ଅଥର୍ବ ।

ଆଧୁନିକ ସମାଜର ବେଦରକାରୀ ଏକମାତ୍ର ପ୍ରାଣୀ କହିଲେ ଅସତ୍ୟ ହେବ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ "ଶିକ୍ଷକ ଏକ ପକ୍ଷାଘାତ ପକ୍ଷୀ" ।

ଜାତି ସୂର୍ଯ୍ୟ ଶଶୀଭୂଷଣ

ଭାରତବର୍ଷର ପରାଧୀନତା ସ୍ୱୀକାରର ବହୁବର୍ଷ ଧରି ଯେତେବେଳେ ଜନ-ସମାଜ ନିଷ୍ପେଷିତ, କଳଙ୍କିତ, ଅବହେଳିତ ଏବଂ ରାଜନୈତିକ ଦମନଚକ୍ରର ରଥଚକ୍ରତଳେ କେତେ ବିଜ୍ଞ, ଜ୍ଞାନୀ, ସୁଧୀବର୍ଗ ଦଳିତ, ମଥିତ ହୋଇ ନିଷ୍ପିଷ୍ଟ, ଠିକ୍ ସେତିକି ବେଳେ ଗଞ୍ଜାମ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟର ଖାଡ଼ିଖଣ୍ଡ ଅନ୍ତର୍ଗତ ସୁରଡ଼ା ବା ଇନ୍ଦ୍ରାମ ଭୂମିର ସୁରଗାଡ଼ାରେ ସ୍ୱର୍ଗତ ଶଶୀଭୂଷଣ ରଥଙ୍କ ୧-୧-୧୮୭୭ ରେ ଜନ୍ମ । ବଞ୍ଜୁଳ ମଞ୍ଜୁଳ ବନାନୀ ମଧ୍ୟରେ ସେ ବନଫୁଲ ସମ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏକ ନିଷ୍ପେଷିତ ଦରିଦ୍ର ପରିବାରରେ ଜନ୍ମଲାଭ କରି, ତତ୍‌ସ୍ଥ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା ଶେଷାନ୍ତେ ବିଭିନ୍ନ ଆନ୍ଦୋଳନ ମାଧ୍ୟମରେ ନିଜର ସ୍ଥିତି-ଗତି-ମୁକ୍ତିର କାମନାକୁ ଫଳବତୀ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଯତ୍ନବାନ୍ ହେଲେ । ଉଦାର ଚରିତ୍ରରେ, ଉଦାତ୍ତଭାବେ ସାମାଜିକ ଓ ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକ ଦୁଃସ୍ଥିତିକୁ ଦୂର କରିବା ନିମନ୍ତେ ତଦାନୀନ୍ତନ ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡି ଗଜପତି କଲେଜରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଗମନ କଲେ । ପରିଶେଷରେ ସେହି କଲେଜରେ କୃତିତ୍ୱ ସହକାରେ ଏମ୍. ଏ. ପାସ୍ କରି ଜୀବିକାନ୍ୱେଷଣ ପୂର୍ବକ ଇତସ୍ତତଃ ଗମନ କରି ମରାଠା, ଗୁଜରାଟ ଓ ପରିଶେଷରେ ବମ୍ବେ-ଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ ।

ପରିଶେଷରେ ଲାଲ୍, ବାଲ, ପାଲଙ୍କ ଆଦର୍ଶାନୁସରଣରେ ଆତ୍ମ-ନିର୍ଭରଶୀଳ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ନେଇ ପୁନାରେ **Ruth & Co** ନାମରେ ଏକ ଚମଡ଼ା କାରଖାନା ସ୍ୱୋପାର୍ଜିତ ପୁଞ୍ଜିରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି କାଳନେପନ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଅଥଚ ସ୍ୱ ଜନ୍ମଭୂମିର ଅବହେଳିତ ନିଷ୍ପେଷିତ ଶୋଷିତ ଦଳିତ ଅବସ୍ଥା ଅବଲୋକନରେ ତାଙ୍କର ହୃଦୟ ଜର୍ଜରିତ ହୋଇ ପରିଶେଷରେ ବ୍ରହ୍ମପୁର ଠାରେ ଅବସ୍ଥାନ କରି ସ୍ୱଦେଶ ଗଠନ ଓ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଅଗ୍ରଣୀ ହେବାକୁ ଜାଗରୁଆର ହେଲେ । ତେଣୁ ସେହି **Ruth & Co** ପୁନାଠାରେ ତତ୍ରତ୍ୟ ପଂଜୁକଙ୍କ ହସ୍ତରେ ଅର୍ପଣ କରି ସ୍ୱଗୃହାଭିମୁଖୀ ହେଲେ । ଆଗମନାନ୍ତେ ସ୍ୱଦେଶୀ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଗଦେଇ ଚିର ଅବହେଳିତ ଦଣ୍ଡାସି (ଏକ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟଜାତି) ରୂପେ ବିବେଚିତ ହୋଇଥିବା ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ଜାତିର କର୍ଣ୍ଣଧାର ରୂପେ 'ଦଣ୍ଡାସି ସଙ୍ଘ' ଗଠନପୂର୍ବକ ସେ ତାହାର ସଭାପତି ରୂପେ ଆଜୀବନ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ତଥେ, ଶିକ୍ଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ମାଧ୍ୟମରେ ଗଠନକରି ଅବହେଳିତ ଗଞ୍ଜାମର ଉନ୍ନ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଦଣ୍ଡାସି ଜାତିକୁ ବ୍ରିଟିଶ୍ ସରକାରଙ୍କ ଦୃଢ଼ ବନ୍ଧନରୁ ମୁକ୍ତ ହେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲେ ।

ଇତ୍ୟବସରରେ ୧୯୦୯ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ସ୍ୱର୍ଗତ ହରିହର ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ଦେବଙ୍କ ବିୟୋଗ ହେଲା, କିନ୍ତୁ ୧୯୦୨ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଯେଉଁ ସର୍ବ ପ୍ରଥମ "ଗଞ୍ଜାମ ସମ୍ମିଳନୀ" ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ 'ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀ' ଆହୁତ କରିଥିଲେ, ସେଥିରେ କେବଳ ଗଞ୍ଜାମର ନୁହେଁ ସମଗ୍ର ଓଡ଼ିଶାର ବହୁ ଗଣ୍ୟମାନ୍ୟ ଧୀଶକ୍ତି ସମ୍ପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ ଉପସ୍ଥିତିରେ ଗଞ୍ଜାମ ତଥା ଓଡ଼ିଶା ଗଠନର ମୂଳ ବିଷୟକୁ ଜାଗ୍ରତ କରାଇଥିଲେ । ବ୍ୟାସକବି ଫକୀର ମୋହନ, କବିବର ରାଧାନାଥ, କୁଳବୃଦ୍ଧ ମଧୁସୂଦନ, ଉତ୍କଳ ଭୃଙ୍ଗ ନୀଳକଣ୍ଠ ଏବଂ ସର୍ବୋପରି ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ 'ଗଞ୍ଜାମ ସମ୍ମିଳନୀ'ର ସ୍ଥାପନକାରୀ ସ୍ରଷ୍ଟା ସ୍ୱର୍ଗତ ନୀଳମଣି ବିଦ୍ୟାରତ୍ନ, ସ୍ୱର୍ଗତ ଜଦୁକୃଷ୍ଣ ଚ୍ୟାଉ ଚଳନାତ୍ମକ ସହିତ ଜାତିସର୍ବସ୍ୱ ସ୍ୱର୍ଗତ ଶଶିଭୂଷଣ ରଥଙ୍କ ପୌରହିତ୍ୟରେ 'ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀ' ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେଲା । ଏହି ଅବସରରେ ଟିକାଲି, ବଡ଼ଗଡ଼, ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡି, ଟେକ୍କୋଟ, ସାନଖେମୁଣ୍ଡି, ବଡ଼ଖେମୁଣ୍ଡି ଧାରାଗଡ଼, ମଞ୍ଜୁଷା, ତରଳା, ମନ୍ଦସା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଖଲ୍ଲିକୋଟ ଧରାଧିଶମାନଙ୍କୁ ସୁସଙ୍ଗଠିତ କରି 'ଗଞ୍ଜାମ ସମ୍ମିଳନୀ'ର ଅଫିସ ପାଇଁ ଗଞ୍ଜାମ କଳାପରିଷଦ ଗଠନାନ୍ତେ ଗଞ୍ଜାମ ସମ୍ମିଳନୀକୁ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିଥିଲେ ।

ବଡ଼ଗଡ଼ର ରାଜା ସୁରେନ୍ଦ୍ରନାଥ 'ବନ୍ଧୁ' ବଣ୍ଠେର ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ଦେବୀଙ୍କ ପାଣି ଗ୍ରହଣ କରି ଜୀବନକୁ ଧନ୍ୟ କରିଥିଲେ । ବଡ଼ଗଡ଼ ଓ ଟିକାଲି ରାଜ ପରିବାରଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ବୈବାହିକ ଡୋରମୁହରେ ଆବଦ୍ଧ କରାଯାଇଥିବା ସୂଚନା ମିଳେ । ୧୯୧୨ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ସେ ପୁନା ସହରରୁ ଫେରି ବ୍ରହ୍ମପୁରଠାରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟଭାବେ ଅବସ୍ଥାନ କରିଥିଲେ । ତା ୧୬-୫-୧୯୧୩ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ସୁପ୍ରସିଦ୍ଧ ଜାନକାସ୍ତ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଓଡ଼ିଆ ସାପ୍ତାହିକ ପତ୍ରିକା 'ଆଶା' ଉନ୍ମୋଚନ କରିବା ପରେ, ସଦ୍ୟଜାତ ସ୍ନେହାନୁଗତ କନ୍ୟାକୁ ଆଶାନାମରେ ନାମିତ କରିଥିଲେ । ଏହା ରାଜନୈତିକ ସଚେତନାର ଚରମ ନିଦର୍ଶନ ମାତ୍ର । ଉକ୍ତ ଆଶା ପରିଶେଷରେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ୧୯୨୮ ରେ ଦୈନିକରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା । ଏହା ପୂର୍ବରୁ ୧୯୨୨ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଦକ୍ଷିଣ ଓଡ଼ିଶାରେ ନିଜର ଯୁକ୍ତିକୁ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବା ନିମନ୍ତେ **"East Coast Pradeep"** ନାମରେ ଇଂରାଜୀ ଦୈନିକ ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶ କରି ଦେଶ ଦଶର ବିଶେଷ ଉପକାର କରିଥିଲେ ।

ଗଞ୍ଜାମରୁ ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ଲେଜିସ୍ଲେଟିଭ ଆସେମ୍ବ୍ଲିର ସଭ୍ୟରୂପେ ୧୯୨୯ ଠାରୁ ୧୯୩୧ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ଓଡ଼ିଶା ଗଠନକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଆପ୍ରାଣ ଚେଷ୍ଟା ପ୍ରଶଂସାର୍ହ କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ । ୧୯୨୭ ରେ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଗଞ୍ଜାମ ଆଗମନରେ ପୁରୋଧାକରି ରମ୍ଭା ରାଜ ପ୍ରାସାଦରେ ସାତଦିନ କାଳ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା କରିଥିଲେ । ୧୯୩୦ ରେ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଲବଣ ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଗଦେଇ ଜେଲଦଣ୍ଡ ଭୋଗିଥିଲେ । ୧୯୩୧ ରେ ପୁଣି ପ୍ରିନ୍ସ ତାରାପୋରଣୀ ଟୀଠରେ ଚଣ୍ଡବଳୀ ଉଚ୍ଛେଦ ନିମନ୍ତେ ସ୍ୱୟଂ ବାଦୀପକ୍ଷର ହୋଇ ଯେଉଁ ପଦକ୍ଷେପ ନେଲେ, ତାହା ଚମତ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ କରି ବହୁ ପ୍ରଶଂସାଭାଜନ ହେଲେ । ତାହାଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଏକ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି "ଗାନ୍ଧି ଭାଗ୍ୟ"—ଅବିନାଶ୍ୟ ଓ ଅଦ୍ୱିତୀୟ କହିଲେ ଭୁଲ ହେବନାହିଁ । ଓଡ଼ିଶା ଶିକ୍ଷାବୋର୍ଡ ରେ ସଭ୍ୟ ରୂପେ ୧୯୪୦ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଦେଶ ଦଶର ସର୍ବାଙ୍ଗୀନ ଉନ୍ନତି ପରିକଳ୍ପନାରେ ନିଜର ଧନ ସମ୍ପଦକୁ ବିନିଯୋଗ କରିଥିଲେ । ସେ ଥିଲେ ଯୁଗାନ୍ତକାରୀ ସୁବକ୍ତା ସଙ୍ଗଠକ ଓ ଦେଶ ସେବକ । କେବଳ ଗଞ୍ଜାମ ନୁହେଁ ସମଗ୍ର ଓଡ଼ିଶାରେ ତାଙ୍କପରି ଅଦ୍ୱିତୀୟ ସ୍ୱନାମଧନ୍ୟ ଜନନାୟକଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବ ଏକ ଅକଳ୍ପିତ ଗୌରବ ମାତ୍ର ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସର୍ବୋପରି ବ୍ରହ୍ମପୁର ପୌରସଭାରେ ଦୀର୍ଘ ୧୮ ବର୍ଷକାଳ ସଦସ୍ୟରୂପେ ବହୁବିଧ ଉନ୍ନତିରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରି ଜନ କଲ୍ୟାଣ ସାଧନରେ ବ୍ରତୀ ଥିଲେ । ଭାଷା ସୂତ୍ରରେ ଓଡ଼ିଶା ଗଠନ ନିମନ୍ତେ ଓଡ଼ନେଲ୍ କମିଟି ସମ୍ମୁଖରେ ଯେଉଁ ନିର୍ଭୀକ୍ ପଦକ୍ଷେପ ଦ୍ୱାରା ଗଞ୍ଜାମକୁ ଓଡ଼ିଶା ସହିତ ସଂଯୋଗ କରିନେଲେ ତାହା ବାସ୍ତବିକ ଅବିସ୍ମରଣୀୟ । ଫଳାଙ୍ଗ ଓଡ଼ିଶା ୧୯୩୬ ଅପ୍ରେଲ୍ ପହିଲାରେ ପୁନର୍ଗଠିତ ହୋଇ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓଡ଼ିଶାରୂପେ ବନ୍ଦିତ ହେଲା । ଇତ୍ୟବସରରେ ବ୍ରହ୍ମପୁର ପୌର ସଭାରେ ଦୀର୍ଘ ୮ ବର୍ଷ କାଳ ଉପସଭାପତି ରୂପେ ଓଡ଼ିଶା ସଂଗଠନ ଗୃହକୁ ପୁନର୍ଗଠନ ଓ ପ୍ରାଣଦାନ କରିଥିବା କମ୍ ଗୌରବର ବିଷୟ ନୁହେଁ ।

୧୯୩୪ ଓଡ଼ନେଲ କମିଟି ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରକାରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓଡ଼ିଶା ଗଠନ ହେଲା ସତ କିନ୍ତୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନାଞ୍ଚଳ ମଞ୍ଜୁଷା, ତରଳା ଓ ଟେକାଲି ରଘୁନାଥପୁର ସମେତ ବୃହତ୍ ଓଡ଼ିଆ ଅଞ୍ଚଳ ଚିରଦିନ ସକାଶେ ଅବହେଳିତ ହୋଇ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ସାମାଜିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଏବଂ ଅର୍ଥ-ନୈତିକ ଦୁର୍ଗତି ଆନୟନ ପୂର୍ବକ ଅଖଣ୍ଡ ଓଡ଼ିଆ ଜାତୀୟତାର ମେରୁଦଣ୍ଡକୁ ଦୁର୍ବଳ କରିଦେଲା । ତେଣୁ ସ୍ୱର୍ଗତ ଶଶିଭୂଷଣଙ୍କ ଅଶରୀରୀ ଆତ୍ମାର ମର୍ମନ୍ତୁଦ ବେଦନା ବିଗଳିତ ଅଶ୍ରୁ ପୁନଶ୍ଚ ସେହି ଅବହେଳିତ ଅଞ୍ଚଳର ଦୁର୍ଗତିକୁ ସ୍ମୃତି କରି ଦେଶ ଧରିରେ ନେତାଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ ସଚେତନତା ଜାଗ୍ରତ କରିପାରିଲେ ଭାଷା ସୂତ୍ରରେ ପ୍ରଦେଶ ଗଠନର ଚରମ ଲକ୍ଷ୍ୟ ବାସ୍ତବିକ୍ ସାଧିତ ହେବ ଏବଂ ସେ ଅମର ଆତ୍ମାର ଆଶା ସତେ ମୁକ୍ତିଲାଭ କରିବ । ଉପର ଲିଖିତ ଘଟଣାରୁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ବାସ୍ତବିକ୍ ଶଶିଭୂଷଣ ରଥ କେବଳ ଗଞ୍ଜାମର ନୁହନ୍ତି ସମଗ୍ର ଓଡ଼ିଶାର ଓଡ଼ିଆ ଦେଶ-ଜାତି-ଧର୍ମର "ଜାତି ସୂର୍ଯ୍ୟ" କହିଲେ ସତ୍ୟର ଅପଳାପ ହେବନାହିଁ ।

ଜୟ ଜଗନ୍ନାଥ ! ଜୟ ଓଡ଼ିଆ !!

(ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶିତ)

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅଭ୍ୟୁଦୟ ଏକ ଉପେକ୍ଷିତର

—ପ୍ରଥମ ପରିଚ୍ଛେଦ—

ଯେଉଁଠି କାଞ୍ଚନ ତଳେ ମହାଭିଡ଼-ଶ୍ରେଣି ନିପଟ ଗ୍ରାମଘରଟିଏ ସ୍ତୂପ, ମୁମୂର୍ଷୁ ପ୍ରାଣରେ ନିସ୍ତବ୍ଧ ନିରାଡ଼ମ୍ବର ବେଶରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇ ବାହାର ଗେରୁଆମାଟିରେ ବର୍ଷାର ଛିଟିକା ଟେକା ଟେକା ଉଲଘାତଟି ନିଦାଘ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ବଂକ୍ରିର ଶୋଷଣେ କନ୍ଦର୍ପଙ୍କୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଥିଲା, ସେହିଠାରେ ଠିକ୍ ତାହାର ଦୈର୍ଘ୍ୟସ୍ତ୍ରେ ନେଇ ମୁଣ୍ଡ ଟେକଛି ତିନିମହଲା ଲୁହାପାରଣା ଆଚ୍ଛନ୍ନ ସିମେଣ୍ଟ କଂକ୍ରିଟ ଦଆ ମୋଜାଇକ୍‌ର ଘଷା ଘର୍ ଘର୍ ଚଣ ଚଟଣ ଚକ୍‌ମକ୍ ଫ୍ଲୋରିଂ, ଲୁହାଫ୍ରେମର ଭେଣ୍ଟିଲେଟରର ଆକର୍ଷଣୀୟ ପର୍ଦ୍ଦା, ଦ୍ୱାର ଉପରସ୍ଥ ରଙ୍ଗ ବେରଙ୍ଗ କାଚର ଆଲୋକ ସ୍ଫୁରଣ, ବିଜୁଳି ପଙ୍ଖାର କୋମଳ ମୃଦୁ ଘର୍ଷଣ ଜନିତ ସ୍ପନ୍ଦନ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଟିପଏ ଉପରେ ଥିବା ଚିତ୍ତାକର୍ଷକ ବେତାର ଯନ୍ତ୍ରର ମନ୍ତ୍ରମୁଗ୍ଧ ସଙ୍ଗୀତର ମନ୍ଦ ମନ୍ଦ ସଙ୍ଗୀତ । କେବଳ ସେତିକି ନୁହେଁ ସଦ୍ୟାଧୁନିକ ହିମାଳୟ ସଶୋଭିତ କେତୋଟି ସରଳବର୍ଗୀୟ ବୃକ୍ଷ, ବାଏନ୍ତ ଓ ମଧୁମାଳତୀର ପଲ୍ଲବିତ କୁଞ୍ଜଲତା, ଚମ୍ପକ, ହେନାର ମାଦକ ବାସ ସୁଶୋଭିତ ବୃକ୍ଷଶ୍ରେଣୀର ସମାବେଶ ସତେ ଯେପରି ସେହି ଉପେକ୍ଷିତ ଶ୍ମଶାନ ସ୍ଥାନଟିର ସ୍ୱର୍ଗୀୟମନୋହାରି ଗୁଣକୁ ଶତ ଗୁଣିତ ବୃଦ୍ଧିପ୍ରାପ୍ତି କରାଉଛି ।

ମଦନମୋହନ ପିଲାଦିନରୁ ମଦନା ରୂପେ ସାହିଭାଇରେ ସୁପରିଚିତ । ବାପାଙ୍କ ଦାରିଦ୍ର୍ୟତା ମଧ୍ୟରେ ନବଯୌବନର ଉପହାର ରୂପେ ରୂପଶ୍ରୀ ସମ୍ପଦଭରା କାନନ ସଂସାରର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସମ୍ପଦରୂପେ ମଦନାକୁ ଜନ୍ମ ଦେଇଥିଲେ । ସନ୍ତପିତ ଭାବେ ପକ୍ଷୀ ପକ୍ଷିଣୀ ରୂପେ ନିସ୍ତରଙ୍ଗ ନିରାଡ଼ମ୍ବର ଗୃହ ମଧ୍ୟରେ ଦୁଃଖ ପିପାସାର ଅଧରନ୍ତ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଭଣ୍ଡାର ମଧ୍ୟରେ ମଦନା ଥିଲା ଅନ୍ଧର ଲଉଡ଼ି, ଜୀବନର ଦିଗ୍-ଦର୍ଶକ, କୁଳର ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ ଦୀପଶିଖା ଏବଂ ବଂଶର ଶେଷ ସ୍ୱାକ୍ଷୀ ବଂଶଧର ।

ମଦନା ନିଷ୍ପେଷିତ, ନିପୀଡ଼ିତ, ପଦଦଳିତ, ଦୁର୍ବହ ଦୁଃଖ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାଗ୍ରସ୍ତ ପିତାମାତାଙ୍କ ଅଭିଶାପ କିମ୍ବା ଆଶୀଷର ଉନ୍ମେଷ, ତାହା ସ୍ଥିର କରିବା ବୋଧହୁଏ ସେତେବେଳେ ସେମାନଙ୍କ କ୍ଷୁବ୍ଧ ମନର ପରିସର ସ୍ପର୍ଶ କରିନଥିଲା ।

ଦିନସାରା ବଜାର ହାଟରେ ପାଳି ଧାରି କଷ୍ଟାର୍ଜିତ ଦୁଇ-ପଇସା ନେଇ ଘର ବାହୁଡ଼ା ବେଳେ ହାତରେ ଥିବା ଚଣା ଭୁଜାର ପୁଡ଼ିଆକୁ ମଦନା ଧରି ବସେ ଉତ୍କଣ୍ଠ ମନରେ । ଅର୍ଜିତ ଧନରେ ସେତିକି କେତିକି ଦୁଇପ୍ରାଣୀ ଓଳିଏ ଖାଇ ତିନିଓଳିକ ସଞ୍ଚୟ କରି ନୂତନ ଆୟୁର ପନ୍ଥାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ଆଶା ମନରେ ବଂଚିଥାନ୍ତି । ମାର୍ଜିତ ବସନ, ସିଦ୍ଧପାକ ଭୋଜନ, ତଥା ଫେସନ୍ ନ ଫେସନ୍ ତେଲର ଗନ୍ଧ ନପାଇ ମୁଣ୍ଡର କୁଂଚିତ କେଶ ଚାଶରେ ବେଣୀ ବଦଳୁଥିଲା । ମଦନା ବାପାର କଳା ହାଫ୍‌ପାଇନ୍‌ରେ ଯେତେ ଟିକେଟା ଜଳା ଦାଗ ସବୁ ଲିଭିଯାଇ ନୂତନ ଢଙ୍ଗରେ ଝଳି ଉଠୁଥିଲା । ଯନ୍ତ୍ରଜେ କାନନ—କାନନ ବିଶୋଭିତ ଚମ୍ପାକଢ଼ୀ କିମ୍ବା ସୁଗନ୍ଧଯୁକ୍ତା କେତକୀ, ବିଲୋଳ ନୟନା, ଚନ୍ଦ୍ରହାସୀ, କୁନ୍ତଳିନୀ, ପୀନସ୍ତନା, ବିମ୍ବୋଷ୍ଠୀରେ ହାତ ନକୁଟାଇ ମଦନ ବାପାର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ନିଷ୍ପେଷିତ ଜୀବନରେ ପୂର୍ଣ୍ଣଚ୍ଛେଦ ଆଣି ଅମୀୟ ସୁଧା ବର୍ଷଣରେ କ୍ଷୁଧା ମେଣ୍ଟାଉଥିଲା । ବିଧିର ଏକାଧାରରେ ଚନ୍ଦ୍ରମା, ଉପକାଶ, ନିରଦଂକାଶ, ପ୍ରେମକୁଣ୍ଡଳା ଓ ଶାନ୍ତିର ପ୍ରଶସ୍ତ ମେଖଳା । ନରକ-ବସ୍ତିରେ ଦରିଦ୍ରଭାବ ନଥାଇ ଯେ ଥିଲା ମଦନ ବାପାଙ୍କ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଆରାଧ୍ୟ ଦେବୀ ।

କିନ୍ତୁ ସେହି ଅଭାବ ଅନାଟନ ମଧ୍ୟରେ ଶୈଶବ ... ଯୌବନର ଉଦ୍ଭଟ ମାଣ୍ଡକୁ ତପ୍ତପାନରେ ଶିଖାଇବା ପରି, ସେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଗୃହସଂସାର ର କଷାଘାତରେ ନିଃଶେଷ ହୋଇଛି । ଅଥଚ କାହା ଦ୍ୱାରରେ କୃପାପ୍ରାର୍ଥୀ ନହୋଇ କଟାଇଛି ଏକ ନିଷ୍କଳଙ୍କ ଆଦର୍ଶ ଜୀବନ । ମଦନା ବାପାଙ୍କର ଶତ ଯନ୍ତ୍ରଣାକୁ ଶିରଚନ୍ଦନ ରୂପେ ସାଗ୍ରହ ମନରେ ବରଣ କରି ମରଣର ନିଷ୍ଠୁରତାକୁ ଅଳ୍ପ ଦିନରେ ଜୟକରି ଦୂରେଇ ଯାଇଛି କେଉଁ ଏକ ଅଜଣା ଅଶୁଣା ରାଇଜକୁ,ତାହାହିଁ ସେହି ଜାଣେ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମଦନାର ମନରେ ଯନ୍ତ୍ରଣା ହେଲେ ସାହି ପଡ଼ିଶାଠୁଁ ଖୁଣ୍ଟୁଣା ଶୁଣେ—ତାହାର ମାଆ ଯାଇଛି ଦିଅଁ ଦେଖିବାକୁ, ଦୂରଗାଁ ଆଈ ଘରକୁ । କିନ୍ତୁ ମଦନାର ବାପା ନିରସ୍ତ ହୋଇଛି ମନୁଷ୍ୟ ପଣିଆ କଣିବାରେ, ଧନ ଅର୍ଜ୍ଜନରେ । ସେ, କାନନ ସଂସାର ଗୁଡ଼ିବା ଦିନ ଠାରୁ ଗମ୍ଭୀର, ସ୍ଥାଣୁ, ପ୍ରାଣହୀନ, ସତ୍ତସତା ହୀନ ଅଚେତ, ଜୀବ ଏବଂ ସ୍ଥାବର ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ନିର୍ବେଦ, ମୂକ, ବଧୀରପରି ଯନ୍ତ୍ରଚାଳିତ ପରି ଗୃହକୁ ରାତ୍ରିରେ ଫେରେ, ରାତି ନ ପାହୁଣୁ ଚଷଭୂମିର ଅନ୍ୱେଷଣରେ ବହିର୍ଗମନ ହୁଏ । ମଦନାର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ପଡ଼ିଶାଘରର ଜାତି ଭାଇଙ୍କ ଇଜଲାସରେ ତାଙ୍କର ଦୟାମାୟା ନେଇ ଚଳେ ।

ମାଆ ଛେଉଣ୍ଡ ପିଲା ମଦନା । ସଂସାରରେ ଆହା ବୋଲକ ବହୁତ ମିଳେ । ଦେଖୁଁ ଦେଖୁଁ ମଦନାର ବଳ ବୟସ ବଢ଼ିଛି । ଶରୀରର ମଗଜ ମଧ୍ୟ ବଢ଼ିଛି । ମାଆଙ୍କର ରୂପ ଓ ବାପାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱରେ ପ୍ରଭାବିତ ମଦନା ଦିନକୁ ଦିନ ଓଲୁଅ ଗଜାପରି ଉନ୍ନତ, ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ।

କିନ୍ତୁ ହାୟ, ଭଗବାନ୍ ସହିଲେ ନାହିଁ—ଅଧା ବୟସରେ କାଳ-କାନ୍ଧାରିକୁ ସହ୍ୟ ନକରି ବାପା ତାହାର ଆଖି ବୁଜିଲା । ଘରେ ଲୁଣ ଶୁଙ୍ଘେଇବରେ ପରେ ଲୁଣ ନାହିଁ । ତଥାପିତ ଜୀବନରେ ଏକ ଜୀବନ୍ତ ସ୍ୱପ୍ନ ହେଲା । ମଦନା ସାହି ପଡ଼ିଶାଙ୍କ ସ୍ନେହମାନ ହୋଇ ନେହୁରା ହେଲା, ଆଖିର ଲୁହ ଓ ହୃଦୟର କୋହ ନେଇ ପାଞ୍ଚ ପଞ୍ଚୁଆତରେ ଆବେଦନ କଲା । ବୁଢ଼ା ମାଳିକଙ୍କ ଦୟାରେ କାଠକେ, ସାଙ୍ଗ

Digitized by srujanika@gmail.com

ସୁଖରେ ସାଈଭାଈଙ୍କ ସହଯୋଗ ନେଇ ମଦନା ବାପାଙ୍କର ଶେଷକୃତ୍ୟ ସମ୍ପାଦନରେ କ୍ଷୀଣ ହେଲା । ନଗଣ୍ୟ ହତ୍ଯସତ୍ତ ଜୀବନର ବିଗତ ଘଟଣା ଯେପରି ଫଳ ଫଳ କରି ତାହାର କୋମଳ ଅସ୍ଥି ମଜ୍ଜାକୁ ଅକାଳରେ ନିଃସ୍ୱ କରିଦେଲା, ତାହା ଭାବି ଭାବି କୌଣସି କୂଳ କିନାର ନପାଇ ଅକସ୍ମାତ୍ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହେଲା ।

ଦାଣ୍ଡ ଶିକୁଳି ମୁକୁଳା । ଘର ଭିତରେ ବାସନ କୁସନ ଛଡ଼ା ପିନ୍ଧା ଲୁଗାର ଦଶିଟିଏ ବେକରେ ଗୁଡ଼ାଇବାକୁ ଦର୍ଶନ ନାହିଁ । ପାହ ହସାପରେ ହାଣ୍ଡିଶାଳ ମଝିରେ ମାଟି ମାଠିଆ ଧାନ ବଉଳରେ ଦୁଇଟି ଋଷ ଦିଲ୍‌ଭର୍ କଳା କଟ୍ କଟ୍ ଝଣ୍ଡେ, ଅନାବନା କାଠ ଡାଙ୍ଗରେ ଗଦାଏ, ଲୁଣ ଗୁଣ୍ଡେଇ କାଠ ଚୁକୁରିଟି ଖାଲି, ଅବଶ୍ୟ ଶୀକାଟା ମୁକ୍ତ ଆକାଶକୁ ମୁହଁ କରି ଟେଙ୍ଗେଇ ପଡ଼ିଛି । କାନ୍ଥରେ ବାଉଁଶ ଚାଳିଆ, ଦଉଡ଼ି ବାଉଁଶ ଦଲାଣରୁ ଓହଳିଥିବା ଦୋପଟ୍ଟର କଳା କଟିକଟି,ଛିକା । ଶିକାର ଆଙ୍କରେ କାନ୍ଥଆଁ, ମଙ୍ଗଳ୍ହାନ, ଫଟାମାଟି କଳସି ଉପରେ, ଧରା ଢୋକୁଣୀ ଦ୍ଵାର ବନ୍ଦ ହୋଇଛି । ଦାଣ୍ଡ ଫଳରେ ଚଉକଣ୍ଟା ଓ ଫଟା ମାଣ୍ଡିଟାଏ ।

—ଦ୍ୱିତୀୟ ପରିଚ୍ଛେଦ—

ମନୁଷ୍ୟ ସଂସାରରେ ବଂଚି ରହିବା ପାଇଁ କଣ ନକରେ, କଣ ନଭାବେ ଏବଂ କଣ ଯେ ଚିନ୍ତା ନକରେ ? ସତେ ଯେପରି ସମୀମ ଭିତରେ ମନ ହିଁ ଅସୀମତାକୁ ଚୂର୍ଣ୍ଣ କରେ । ଆଗକୁ କେବଳ ଆଶାର ଅସୀମ ପଥ । ପାଦତଳେ ଚଳନ୍ତୁ ସସୀମ ରେଖାର ଚୋଟାଏ ଦାଗ । ଲୁଚି ତଳେ ସବୁ ସନ୍ନ ଧରଣୀର ବୁକୁଫଟା କରୁଣ ଚିତ୍କାର ମଝିରେ ହଜିଯିବା ଧନର ଅନୁସନ୍ଧାନ ସତତ ଜାଗ୍ରତ । ଛଳଛଳ କରି ନଗାଣ୍ଡ ହିଏ ଆଖିର ଲୋତକ, ଅବ୍ୟକ୍ତ ହୃଦୟର ଅସ୍ଫୁରନ୍ତ ଭାବ, ତଳ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଚଞ୍ଚଳ ମନର ଅପୂରଣୀୟ ଭାବନାରାଶି । ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ଜୀବନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପରୀକ୍ଷାକର ମନୁଷ୍ୟ ପାଦକୁ ଗଣି ଆଗରୁ ଆଗକୁ, ଅବନତରୁ ଉନ୍ନତ, ନିକଟରୁ ଦୂର, ମୂର୍ଖରୁ ପଣ୍ଡିତ, ନିର୍ଧନରୁ ଧନବାନ୍ ହେବାକୁ ଜୀବନ ଯଜ୍ଞରେ ଝାସଦିଏ ।

କୋମଳ, ଅଶିଥିଳ, ଅବହେଳିତ ଜୀବନରେ ମଦନା ଦେଶାନ୍ତର । ହୃଦୟର ଦରଦ ଅଶ୍ରୁଳ ଆଖିରେ ଲୁହ ନେଇ କେଉଁ ଏକ ଦୁରନ୍ତ ଅଭିଳାଷରେ ଘରଛାଡ଼ିଛି ଏକ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ରଜନୀରେ । ରେଳ ଡବା ଚଢ଼ିଛି ବିନା ଟିକଟରେ । ନୂତନ ଅନୁଭୂତିରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ । ଯେତେବେଳେ ମଦନାର ମନ ରେଳ ଗାଡ଼ିର ଦ୍ରୁତତାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଧାଇଁଛି ଆଗରୁ ଆହୁରି ଆଗକୁ । ମନେ ମନେ ଜନ୍ମ ମାଟିର ମମତା, ପିତାମାତାଙ୍କ କଲ୍ୟାଣକର ସ୍ନେହ ଅଞ୍ଚଳ ରହିଛି । ଅବାଧ ତାହାର ବାଲ୍ୟ ଚପଳ ମନ । ସାଙ୍ଗସାଥୀ ହରା ଏକାକୀ ଚାଲିଛି ଦିଗନ୍ତ ପଥରେ ଆହାର ବିହାର ଏବଂ ଆସ୍ୱାଦନର ଅନ୍ୱେଷଣରେ ।

ବିହଙ୍ଗପରି ମଦନାର ସ୍ମୃତିର ପକ୍ଷ ଉତ୍ତୋଳନ କରି କେତେ ନିଶ୍ଚଳ ଆକାଶ ଭେଦ କରି, ସାତ ନଈ ତେର ପର୍ବତ ପାରି ହୋଇ ଯାଏ । ଅନ୍ୟ କେତେବେଳେ ସଙ୍ଗହୀନ, ଶୁଷ୍କ ନୀରସ ଅଁଧ୍ୟା ଗଳିରେ ବସିରହେ । ଅନ୍ୟ କେତେବେଳେ ରଙ୍ଗବିରଙ୍ଗ ବନ୍ୟ ଫଳ ଫୁଲ ଶୋଭିତ ସୁନ୍ଦର ଉପବନରେ ମୁଗ୍ଧ ଚିତ୍ତରେ ଆତ୍ମହରା ହୁଏ । ଏହା ନୁହେ ତାହାର ବାଲ୍ୟ ଜୀବନର ଅନୁଭୂତି ହୀନ ନିଃସଙ୍ଗ ପ୍ରାଣଫୁର୍ତ୍ତି ଉଦ୍‌ବେଗ ।

କେଉଁଠି ମିଳନ ହେଲେହେଁ ଜୀବନ ଚକ୍ରକୋଣରେ ଯୁବସୁଲଭ ପ୍ରାଣନେଇ ଦିଗନ୍ତ ଶୋକ୍‌ବିଶୋକ ଭୂମିଅଡ଼େ ନିରେଖି ଚାହେଁ । ସେ ନିଃସ୍ୱ, ସେ ଦରିଦ୍ର, ସେ ଉପେକ୍ଷିତ ଏବଂ ସେ ବଞ୍ଚିତ । କାହାଠାରୁ ନିଃସ୍ୱ ? କାହାଠାରୁ ବଞ୍ଚିତ ? ଏହା ତାହାର ଯୁବସୁଲଭ ଭ୍ରାନ୍ତ ଧାରଣା

Digitized by srujanika@gmail.com

ମାସ । ଶିଶୁ ସୁଲଭ ହୃଦୟ, ଯୁବ ସୁଲଭ ମନ ନେଇ ସେ ଧାଇଁଛନ୍ତି ସଂସାର ମଧ୍ୟରେ ଜୀବନର ବାସ୍ତବତା ଅନ୍ୱେଷଣ କରିବାକୁ । ଯାତ୍ରୀ ପଡଶାରେ ତାହାର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ । ସେ ସର୍ବହରା, ସେ ନିଃସ୍ୱ, ବିଶ୍ୱର ଏକ କୀଟ, ଅଣୁ ପରମାଣୁ ଠାରୁ ହୀନ । ପରୁରେ କଏ ?

ବିଷ୍ଣୁପୁର ସହରରେ ରେଳ ରାସ୍ତା କଡ଼େ କଡ଼େ ଯାଇ ପହଂଚିଛନ୍ତି ଏକ ବଟଦ୍ରୁମର ନିମ୍ନରେ ଅଞ୍ଜନାସୁତ ମନ୍ଦିରରେ । ଅନାହାର, ଅବୁଝା କଥାରେ ମନ ଚୈତନ ତାହାର ଉଦ୍‌ଦ୍ୱୁ ହେଲା । କ୍ଷଣକେ ତାହାର ଆକାଶଭେଦୀ ସୌଧ ଧୂଳିସାତ୍ ହେଲା । ତଳ ଉପର କରୁଛି ବଗୃର କରେନପାର ସ୍ଥାଣୁପରି ଥକାମାରି ବସିଗଲା ସିଦ୍ଧବୀରଙ୍କ ବାହୁସ୍ଥିତ ମୂର୍ତ୍ତିରର ଅନନ୍ତ ଦୂରରେ ନିଦ୍ରା ଛାଇଗଲେ ।

ନିଦ୍ରା, ନୈରାଶ୍ୟ ଓ କ୍ଳାନ୍ତ ଚୂରିତ ଶରୀରରେ ସେ ଶୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ନିଦରୁ ଉଠି ଦେଖନ୍ତେ ବଟବୃକ୍ଷର ବଡ଼ ବଡ଼ ବାହୁତଳେ ଅସଂଖ୍ୟ ଶିକା, ଠିକ୍ ତାହାର ମାଆ ସଞ୍ଚ ରଖିଥିବା ଶିକା କଳସୀ ପରି ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ । ମନବାଞ୍ଛା ପୂରଣ କ୍ଷମ । ଯାଚକ ଗଣ ପଂକ୍ତି କରି ଓହଳାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଦେଖିଲେ ସୁନଶାନ୍ । ନିକଟରେ କେହି ନାହିଁ । ପେଟର କ୍ଷୁଧା ଓଳିଏ ନୁହେଁକ ଦୁଇଓଳି ନୁହେଁ, ସାତ ସାତ ଦିନର ଅଖିଆ, ଅପିଆ । ଅସମ୍ଭାଳ ତାହାର କ୍ଷୁତ୍ ପିପାସା । ତାହା ମେଣ୍ଟନ ପାଇଁ ସତେ ଯେପରି ଲଙ୍କାଗଡ଼ ବିଜୟୀ ବୀର ହନୁମାନ (ଅଞ୍ଜନାସୁତ) ଫଳ ମଧ୍ୟରେ କ୍ଷୁତ୍ ପିପାସା ମେଣ୍ଟନ ପାଇଁ ସତେ ଯେପରି ଖାଦ୍ୟ ଓ ପାନୀୟର ସଦ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ଦେଇଛନ୍ତି ।

ଆଗପଛ ଏପଟେ କି ତଳ ଉପରକୁ ଚାହିଁଲେ । ଲୋକବାକର ସଞ୍ଚାର ନାହିଁ, ନିର୍ଜନ ସୁନ୍‌ଶାନ୍ । ଅଥଚ ଭଲମନ୍ଦ ବିଚାର ନକରି ହାତ ବଢ଼ାଇଲେ ନଡ଼ିଆକୁ । କରୁଣାର ଅବତାର ଅଞ୍ଜନାସୁତଙ୍କ ପ୍ରସାଦରେ ତାହାର ପେଟ ଭରିଗଲା । ଅଜ୍ଞାନ୍ତରେ ସେ ଜଣ କରିଛନ୍ତି,

Digitized by srujanika@gmail.com

ତାହା ଜାଣିବା ଶକ୍ତିର ବାହାରେ । ଅଥଚ ଭଲ ପିଲା ପରି ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଇଁ ଦର୍ଶଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ ମାରି ବସି ନ ପାରୁଣୁ ଚମ୍ପଟ୍ ।

—ତୃତୀୟ ପରିଚ୍ଛେଦ—

ବଡ଼ ସହର । ବସ୍, କାର୍, ଟ୍ରାମ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଘୋଡ଼ା ଗାଡ଼ି, ରିକ୍ସାର ଠଣ୍ ଠଣ୍ ଶବ୍ଦରେ ଲୋକଗୁଡ଼ିକରେ ବୁଲିମାରି ଘୂରି ଯାଉଛନ୍ତି, ସିଧା ସଳଖ ପାଖକୁ ଲାଗି ଲାଗି । କାହାରି ହେଲେ ଆଖି ପାଉନାହିଁ । ବଜାର ଜାନୁଆରୀ ପରି ସେ ଧମ୍‌ଧାମ୍ ମଧ୍ୟରେ ଚିତ୍ତ ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଚାଟନ ହୁଏ, ଏବଂ ଆଘାତ ପ୍ରତିଘାତ ଆଶଙ୍କାରେ ଚଳାପାଦ ଦବ ଦବାଯାଏ । ବସି ବସି ନରେଶ ହେଲା ଗୋଟିଏ କୋଠାର ଦ୍ୱାର ଦେଶରେ । କେତେବେଳେ ସେ ନିଦରେ ଘୁମୁଡ଼ି ଯାଇଛି ତାହା ମଧ୍ୟ ସେ ଜାଣେନା

ପରଦିନ ସକାଳ । କାଞ୍ଜି ନା କଲା ବେଳକୁ ସେହି କୋଠାର ଅନ୍ଦର ମହଲର ଏକ କୋଣରେ ନରୋଣାସ୍ନୀ । ସେ ସ୍ୱପ୍ନ କି ମନରେ ହୃଷ୍ଟାନ୍ତଭୂତ ହୋଇଛି । ସତେ ଯେପରି ଜଣେ ସୌଦାଗରର ଅଜଳନ ସମ୍ପତ୍ତିର ମାଲିକ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦାସଦାସୀ ପୋଷିଲା ପରିବାରଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ନିଜଦେହର ବସ୍ତ୍ର, ଗନ୍ଧ ବସନ ଭୂଷଣରେ ମାର୍ଜିତ ସମାର୍ଜନାରେ ସେ ଏକ ଦେବ ଦୁର୍ଲଭ ଜୀବନଯାପନ କରୁଛି । ତାହାର ଦାରିଦ୍ର୍ୟତା ବହୁଦୂରରେ ତାକୁ ଉପହାସ କରୁଛି । ସତରେ ସେ ଗୋଲାପ ମଦନା ଆଜ ମଦନ ମୋହନ ନହୋଇ—ଗୋପାଳ ରଙ୍ଗଣା । ଧାଣ୍ଡି କୁବେର ପତିଙ୍କ ଗଣ୍ଡି ଧନ ହୋଇ ସଯତ୍ନେ ଯାଚିତ । ସେ ଉପେକ୍ଷିତ ନୁହେଁ, ଏକ ବିରାଟ ପରିବାର ଆପେକ୍ଷିକ—ଗୁ ରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦାୟାଦ୍—ଖୋଦ୍ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ମାନ । ଭାଗ୍ୟରେ ଥିଲେ ଧନୀ, ଗରିବ, ମୂର୍ଖ, ପଣ୍ଡିତ ବର୍ଗର ନିର୍ବିଶେଷରେ ଅସୀମ ଗୌରବର ଅଧିକାରୀ ହେବା ଅସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଜନ୍ମ ଭାଗ୍ୟ ହୀନ ବ୍ୟକ୍ତିର ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣତା ହେବା ଏକ ପାପ ନୁହେ । ତାହା ଈଶ୍ୱରଦତ୍ତ ଏକ ମହାନ୍ ଶାନ୍ତ ଭାବର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନିୟାମକ । ଅଜାଣତରେ ତ୍ରୁଟିକିପଡ଼ି ଗ୍ରହଗ୍ରହାନ୍ତର ପର ଘୂରେ । ସ୍ୱ କେନ୍ଦ୍ରରେ ରହି ମାଧ୍ୟାକର୍ଷଣ କାରଣରେ ଆକର୍ଷିତ ଓ ବିକର୍ଷିତ ହୁଏ । ଗରମରୁ ଶୀତଳ ଓ ଶୀତଳକରଣରୁ ଉତପ୍ତ ହୁଏ ।

ଧନ୍ୟ ବିଭୁଃ ! ଧନ୍ୟ ତୁମ୍ଭ କରୁଣା ! ଗୋପାଳ ପଣ୍ଡା ଆଜି କୁବେର । ଯେ ମିତ୍ରଙ୍କର ଲଙ୍କାବିଜୟୀଙ୍କ ଅପାର ମହାମାରଦସ୍ୟୁର୍ଦ୍ଧ ହୃଦୟର ଆଶୀଷ ବଳରେ ସେ ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁରର ଅଧିକାରୀ ।

ତାଙ୍କର କରୁଣାବଳରେ କେତେ କୋଠା, କେତେ ମନ୍ଦିର କେତେ ଫଳଫୁଲର ବଗିଚା ଆଜି ସୁଶୋଭିତ, କିଏସେ ତାହାର ଇୟତ୍ତା କରିବ । ତେଣୁ ଲେଖକ ଗାଇଲେ ହୁଏ ଗୀତ,—

“ତୁମ୍ଭର କରୁଣା ବିନା ମାନବ କାମନା ଚୂନା
ତୁମ୍ଭର କରୁଣା ବଳେ ମୂଳି ମାଟି ହୁଏ ସୁନା ।”

Digitized by srujanika@gmail.com

କର୍ଣ୍ଣଧାର

ବିଜଳ ପ୍ରାସାଦ ।
ରମ୍ଭା ରାଜ ହର୍ମ୍ୟ ।

ସ୍ୱୟଂ ହରିହର ମର୍ଦ୍ଦରାଜ କହୁଛନ୍ତି, "ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓଡ଼ିଶା ସହିତ ମିଶ୍ରଣ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ।" ୧୯୦୩ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ । ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜା ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ସଭାପତି । କଟକ ସହରରେ ସ୍ୱରାଜ୍ୟାଶ୍ରମ । "ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀ" ଆହୁତ । କୁଳବୃଦ୍ଧ ମଧୁବାବୁ, ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁ, ଉତ୍କଳ ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ମାଳକଣ୍ଠ, ଶିକ୍ଷାବିତ୍ ଗୋଦାବରୀଶ ଏବଂ ବହୁ ଗଣ୍ୟମାନ୍ୟ ରାଜା ମହାରାଜାଙ୍କ ଅପୂର୍ବ ସମାବେଶ । ସ୍ମରଣୀ କବି ମଧୁବାବୁଙ୍କର ଆବୃତ୍ତି କରୁଛନ୍ତି—

ଏହି ସମ୍ମିଳନୀ ଜାତି ପ୍ରାଣସିନ୍ଧୁ
କୋଟି ପ୍ରାଣ ବିନ୍ଦୁ ଧରେ,
ତୋହ ପ୍ରାଣ ବିନ୍ଦୁ ମିଶାଇ ଦେ ଭାଇ
ଭେଳି ପଡ଼ ସିନ୍ଧୁ ନୀରେ ।

ପାରଳା, ବଡ଼ଖେମୁଣ୍ଡି, ସାନଖେମୁଣ୍ଡି, ଶେରଗଡ଼, ଧରାକୋଟ, ମଞ୍ଜୁଷା, ଚିକିଟି ଏବଂ ଖଲିକୋଟ ସମଗ୍ର ଗଞ୍ଜାମର ରାଜନ୍ୟଶ୍ରେଣୀ ଉପସ୍ଥିତ । ନୀଳମଣି, ଜୟକୃଷ୍ଣ, ଶଶିଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରୁଛି 'ପ୍ରଜାବନ୍ଧୁ,' ଆଶା, ନବ୍ୟଓଡ଼ିଶା,' East Coast Pradeep । କୃପାସିନ୍ଧୁ ନରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପୌରହିତ୍ୟରେ 'ନବୀନ' ଏବଂ ତତ୍ ସହିତ ହିଞ୍ଜିଳିକାଟୁ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ 'ଉତ୍କଳବାର୍ତ୍ତା' ଏମାନଙ୍କ ପ୍ରଚ୍ଛର ଓ ପ୍ରସାର ଦ୍ୱାରା ସାହିତ୍ୟିକ ସଚେତନତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନବଜାଗରଣ ସୃଷ୍ଟି ।

'ଗଞ୍ଜାମ ସମ୍ମିଳନୀ' ର କର୍ଣ୍ଣଧାର ହରିହର ମର୍ଦ୍ଦରାଜ । ବଜ୍ରପାତ ଘଟେ ଅକାଳରେ । ଜନ୍ମଭୂମି ସ୍ତବ୍ଧ, ଜନତା କ୍ଷୁବ୍ଧ,

Digitized by srujanika@gmail.com

ସୁବଶାଳ ଗଞ୍ଜାମ ପରିଣତ । ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କ ନର୍ଦ୍ଦେଶାନୁସାରରେ ଖଲିକୋଟ କୋର୍ଟଅଫ୍ ୱାର୍ଡସ୍ । ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଶାସନରେ ପରିଚାଳିତ ।

ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ୍ କଲେଜରେ ଦକ୍ଷତା ସହକାରେ ବି.ଏ ପାସ୍ । ୧୯୨୧ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ରାଜା ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ସମାପନାନ୍ତେ ସ୍ୱ ପିତୃ ସିଂହାସନ ଅଳଂକୃତ କରି ଦେଶଦଶରେ କଲ୍ୟାଣ ସାଧନ ।

ସ୍ୱଦେଶ ଓ ଅସହଯୋଗ ଆନ୍ଦୋଳନର ଆହ୍ୱାନରେ ସ୍ୱର୍ଗତ ରାଜା ସ୍ୱକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ରାଜନୈତିକ ଘନଘଟା ମଧ୍ୟରେ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧିଙ୍କୁ ରମ୍ଭା ରାଜପ୍ରାସାଦରେ ଆତିଥ୍ୟପ୍ରଦାନ ଦ୍ୱାରା ଶାସକଗତ ଅସୁବିଧାକୁ ଭ୍ରୂକ୍ଷେପ ନକରି ସେ ନେଇଥିଲେ ଏକ ଦୁଃସାହସିକ ପଦକ୍ଷେପ । ବାସ୍ତବିକ୍ ଦେଶ ଦଶରେ ଚକ୍ଷୁରେ ଦେଶାତ୍ମ-ବୋଧର ଚରମ ଦର୍ଶନ କହିଲେ ଆତ୍ମ ପ୍ରବଞ୍ଚନା ହେବନାହିଁ ।

ଶିକ୍ଷା, ସଂସ୍କୃତି, ବିଜ୍ଞାନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗଞ୍ଜାମ ଜନସମୁଦ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଆଲୋଡ଼ନ ସୃଷ୍ଟିପାଇଁ ନିମନ୍ତେ ସର୍ବପ୍ରଥମେ 'ଉଡ଼ାଜାହାଜ' ଗଞ୍ଜାମର ରାଜକୀୟ ଧର୍ମଟରେ ଅବତରଣ କରାଇ ଅଶିକ୍ଷିତ ଓ ଅର୍ଦ୍ଧଶିକ୍ଷିତଙ୍କ ମନପ୍ରାଣରେ ଅପୂର୍ବ ଦ୍ୟୋତନା ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲେ । ଉକ୍ତ ବ୍ୟୋମଯାନ ଦର୍ଶନ ନିମନ୍ତେ ଅସଂଖ୍ୟ ଦର୍ଶକଙ୍କ ସମାବେଶ ଯେଉଁ ଚମକ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା ତାହା ଅନୁଭବୀମାନେହିଁ ସମ୍ଭବ ମନେ-କରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ସଭ୍ୟତାଭିମାନୀ ଆଧୁନିକ ଜନସମାଜ ସମ୍ମୁଖରେ ତାହା ପ୍ରହେଳିକା ବୋଧ ହେବା ସୁନିଶ୍ଚିତ ।

ସମୟୋପଯୋଗୀ କାର୍ଯ୍ୟକରଣ ଗୁଡ଼ିକର ସମାବେଶ-ନରେ ଶଶିଭୂଷଣ ରଥଙ୍କ ପରୋକ୍ଷ କିମ୍ବା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନା ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନଭାବେ ନିହିତ । ଶଶିଭୂଷଣ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମର୍ଦ୍ଦରାଜଙ୍କ ଏକମାତ୍ର

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଏବଂ ଅଭିନ୍ନ ବନ୍ଧୁ । ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପ୍ରୋତ୍ସାହରେ ୧୯୨୭ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ English Daily "New Orissa" ଏବଂ 'East Coast Pradeep' ଦୈନିକ ପତ୍ରିକା ଛପାଇ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଅଭାବ ଅସୁବିଧା ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନଭାବରେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବା ଏବଂ ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଗଞ୍ଜାମ ଓଡ଼ିଶା ସହିତ ମିଶ୍ରଣ ସମ୍ଭବପର ହୋଇପାରିଛି, ଏହି କଠୋର ସତ୍ୟର ବାସ୍ତବତା କେବଳ ଡାକ୍ତର ରାଧାଚରଣ ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଜ୍ଞାନ ନୁହେଁ, ବରିଷ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତି ବୟୋଜ୍ୟେଷ୍ଠଙ୍କ ସୁଗୋଚର ରହିଛି ।

ରେଲଗାଡ଼ି, ମଟରଗାଡ଼ି, ଶୂନ୍ୟଯାନ, ବଳଦଗାଡ଼ି ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଯାନବାହନରେ କୋରାପୁଟ୍, ଫୁଲବାଣୀ, ସମଗ୍ର ଗଞ୍ଜାମ ସହିତ ପୁରୀ ଏବଂ କଟକର ବହୁ ଗଣ୍ୟମାନ୍ୟ ଜନସମାଜର ସମାଗମରେ ରମ୍ଭା ପ୍ରାସାଦର ପରିବେଷ୍ଟନୀ ଏକ ନୂତନ ଶୋଭା ଧାରଣ କରିଛି । ଲୋକାରଣ୍ୟ ଚିଲିକା କୂଳଠାରୁ ମୁଖ୍ୟରାଜ ପଥ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ତୃତ ହୋଇ ଅପୂର୍ବ ଲୋକ ଶୋଭାର ଦୃଶ୍ୟ ଆନୟନ କରୁଛି । ରାଜପଥର ଉଭୟ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ନିଜସ୍ୱ ସ୍ୱାଧୀନତା ଶ୍ରେଣୀରେ ଆଲମ୍ବନ ସଙ୍ଗେ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କ ସୁଜନପ୍ରତିମ୍ଭାପରି ବର୍ଣ୍ଣାଳୀ ପତାକାର ତରଙ୍ଗାୟିତ ପ୍ରକମ୍ପନ, ବହୁ ବରିଷ୍ଠ ସୁଦୂରାଗତ ଆତିଥ୍ୟ ଏବଂ ଇଉରୋପୀୟଙ୍କ ସମାବେଶ ନମନ ରଶ୍ମି ଜ୍ୟୋତି ଭାନୁଙ୍କ ସଂସର୍ଶରେ ବ୍ୟୋମଯାନର ବିଜୟ ଉନ୍ମୋଚନ ଜ୍ୱଳ ଆଭାରେ ଉପସ୍ଥିତ ଜନତା ମୁଗ୍ଧ ଓ ମୁଗ୍ଧ । ଆଗନ୍ତୁକ ଓ ଅତିଥିଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦର୍ଶକଙ୍କ ପାନ ଭୋଜନାଦିର ସୁବନ୍ଦୋବସ୍ତ ପାଇଁ ବହୁ ଖର୍ଚ୍ଚ ରାଜକୋଷରୁ ବରାଦ୍ ।

କିନ୍ତୁ ସେ ଦିନ କାହିଁ ? ସେ ଦିନ ବିସ୍ମୃତିର ଗର୍ଭରେ ବିଲୁପ୍ତ । ସେ ଆଡ଼ମ୍ବର ସମାବେଶର ଏକ କ୍ଷୀଣତମ ଏକାଂଶରେ ସନ୍ଧାନହିଁ, ଅଥଚ ରହିଛି ସେହି ମହତ୍ତ୍ୱ ହୃଦୟର ଉଦାର ମନୋଭାବ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସେ ଥିଲେ ମନସ୍ୱୀ !   ପ୍ରଜାବତ୍ସଳ ରାମ !!

ସର୍ବ ଜନ ମନୋହାରୀ, ଗୁଣଗ୍ରାହୀ ଭାବାନୁବେଗରେ ସେ ନିତ୍ୟ ତେଜସ୍କର । ଇଉରୋପୀୟଙ୍କ 'ରାଜନୈତିକ ହୃଦୟ' ମନରେ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ନବ ଜାଗରଣ ଚିନ୍ତ ଏବଂ ଉଲ୍ଲାସ, ସ୍ୱଦେଶ ଗଠନରେ ଏବଂ ସ୍ୱଦେଶ ପ୍ରେମର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନିଦର୍ଶନ ସ୍ୱରୂପ ରମ୍ଭା ରାଜଧର୍ମୀୟ ସମ୍ମୁଖସ୍ଥ ମହା ସମାବେଶରେ ।

ଏକାଧାରରେ ରସିକ, ଭାବୁକ, ଲୋକ ସେବକ, ଦେଶ ସଂଗଠକ ରୂପେ ଏକ ବିଚିତ୍ର ପାଦୁକାଗ୍ରୀ ମହାପୁରୁଷ ! ଜିଲାବୋର୍ଡ ଗଠନର ସର୍ବପ୍ରଧାନ ଏବଂ ପ୍ରଥମ ସଭାପତି । ବିଦ୍ୟାଳୟ, ପାଠାଗାର ପକ୍କାବନ୍ଧ ଓ ତଦୁପରି ଲୌହ ନିର୍ମିତ ଦୁର୍ଜୟ ସେତୁ ନିର୍ମାଣ; ପ୍ରଜାପାଳନରେ ଚରମ ନରମ ଆଦର୍ଶ ଶାସକ । ନୀତି, ନିୟମ, କାନୁନ୍ ନେଇ ଦେଶ ଦଶର ଉନ୍ନତି ଓ ଜନ୍ମମାତୃକାର ଆଲୋକିତ କେଶପାଶରେ ବନ୍ଧନରେ ଚିତ୍ରିତ—ଏକବାରକେ ରାଜପୁଙ୍ଗବ, ସ୍ୱଦେଶ-ବତ୍ସଳ ରାଜ ପ୍ରବୀର ।

ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ରାଜଶକ୍ତିର ଅନ୍ତଃସଲିଳା ଉତ୍ସ ଥିଲେ ଶଶିରଥ । ଉଡ଼ାଜାହାଜ ଅବତରଣ ଖବର ବିଦ୍ୟୁତ ବେଗରେ ବ୍ୟାପିଲେ । ଜନ ସମାଜ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ—ନୂତନ ଆକାର ପ୍ରକାର ଧରି ଆକାଶମାର୍ଗରେ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ନେଇ ଗମନ । ଏହା କଣ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ନୁହେ ? ରାମାୟଣ, ମହାଭାରତରେ ଶୁଣୁଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଚର୍ମ ଚକ୍ଷୁରେ ସ୍ୱଶରୀରରେ ଜନସମାଜ ତାହା ଦେଖିବାକୁ ପାଇବା କଣ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ନୁହେ !! ତାହା ବିସ୍ମୟକର ମାତ୍ର ।

ବ୍ରହ୍ମପୁର ରେଲ ଷ୍ଟେସନ୍ । ରେଲଷ୍ଟେସନ୍ ଉଦ୍ୟାନରେ ଯାତ୍ରୀଗଣ ପ୍ରସ୍ତୁତ । ସେଦିନ ଅତ୍ୟନେକ ଭିଡ଼ । ଗାଡ଼ି ଷ୍ଟେସନ୍ ଛାଡ଼ି ଦ୍ରୁତ ବେଗରେ ମୃଦୁଗୁଞ୍ଜନ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଧୂମ ଉଦ୍‌ଗିରଣ ପୂର୍ବକ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଧାବମାନ । ରେଲଗାଡ଼ିର କୋଠରୀଗୁଡ଼ିକ ଜନାରଣ୍ୟ । ସ୍ଥୂଳ କଳେବର, ନାତି ଦୀର୍ଘ ନାଶାଗ୍ର, ଦୀର୍ଘ ଆନତ ଷାରଗୁଚ୍ଛ, ଶରୀର ସ୍କନ୍ଧସ୍ଥ ପାଟଦୋପଟ୍ଟା ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ରାଗ୍ରସ୍ତ କପୋଳ—ନୀରବ ଦ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କ ପର ଆସିତ ଆସନରୁ ଦଣ୍ଡାୟମାନ କେବଳ ଘଣ୍ଟା ସମାଗମରେ ଅନ୍ତସ୍ଥ ବାୟୁରନ୍ଧ୍ରରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ନିମନ୍ତେ ନିରାଡ଼ମ୍ବର, ଗଭୀର, ଗମ୍ଭୀର ମୁଖମଣ୍ଡଳରେ ଶତ ଶତ ସ୍ଥାନ ସମାଜ କୋଠରୀ ମଧ୍ୟରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ସ୍ୱୟଂ ଟି. ଟି. ଆଇଙ୍କ ପ୍ରବେଶ । ବିନାଟିକେଟ୍ ଯାତ୍ରୀଙ୍କ ଅରଣ୍ୟ ମହିଷୀଙ୍କ ପରି ରାସ୍ତା ଉଣ୍ଡିଲେହେଁ ଚଳନ୍ତାଗାଡ଼ି, ପରାଧୀନ ବ୍ରିଟିଶରାଜ୍ୟରେ ସ୍ୱାନ ସମାଜ ଅଥଳ । ତେଣୁ ନିଷ୍କ୍ରିୟ ରହିଲେ । କିଏସେ ଅଣ୍ଟାକୁ, କିଏ ସେ ସାର୍ଟପକେଟକୁ ଅନ୍ୟ କିଏସେ ପେଣ୍ଟ ପକେଟରୁ ପଇସା ଖୋଜିଲେ । କିନ୍ତୁ ହାୟ ବ୍ୟୋମଯାନ ଦର୍ଶନ ପିପାସା ଏତେ ବଳବତ୍ତର ହୋଇଥିଲା ଯେ ସମସ୍ତେ ହତମ୍ଭବ । ଡ଼ିଫ୍ଲେସନ ଯୁଗରେ ମୁଦ୍ରା ଯେ କେବଳ ଆକାରରେ ନୁହେଁ ପରିଚଳନରେ ଖୁବ୍ ହ୍ରାସ ହୋଇଛି । ଏଣୁ ତେଣୁ ବିପଦ କହି ଟି· ଟି· ଆଇଙ୍କ କେହି କେହି ମନ ଧରିଲେ । କିନ୍ତୁ ସେ ବୋକ୍ ଠୋକ୍ କହିଲେ "ପଇସା ପାଇଁ କମ୍ପାନୀର ଗାଡ଼ି, କଥା ପାଇଁ ନୁହେଁ ।"

ତହିଁ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ସ୍ୱଇଚ୍ଛାରେ ଜରିମନା ସହ ଟିକେଟ୍ କାଟିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲେହେଁ ଅନ୍ୟକେତେକ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଧରାପଡ଼ିବେ । ପରାଧୀନ ରାଜ୍ୟରେ ଜୋରଜବରଦସ୍ତିର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ । ବେପରୁଆ କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ଚରିତ୍ର ଉପରେ ଆଞ୍ଚ ଆସିବ । ଏଣୁ ସମସ୍ତେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇ ମୁହଁକୁ ମୁହଁ ଦେଖାଦେଖି ହେବା ସାର ହେଲା । ହଲାକଲେ ନିଶ୍ଚୟ ହାଜତକୁ ଯିବେ । ଅସହାୟ ଅବସ୍ଥାରେ ମନୁଷ୍ୟ କହେ 'ରକ୍ଷାକର ହେ ଜଗଦୀଶ୍ୱର' । କେତେକ ନେହୁରା ହେବାକୁ ଜାଗ୍ରତ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ମନସ୍ୱୀ ଶଶିଭୂଷଣଙ୍କ ଭ୍ରୂତ କାହାଣହେଲେ ଦୃଷ୍ଟି ନାହିଁ । ସେ ସ୍ୱସ୍ଥାନରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇ ଆକାଶ ପାତାଳ ଆଙ୍କି ଆଗରେ ମାପିଗଲେ ଭବୀ- ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓଡ଼ିଶାର ସୁସଭ୍ୟସମାଜର ସଭ୍ୟତା ଉପରେ ଟି. ଆର୍. ଆର. କ୍ରମାନ୍ୱ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଦୁର୍ବ୍ୟବହାର ।

ଷ୍ଟେସନ୍ ପରେ ଷ୍ଟେସନ୍ । ଗାଡ଼ି ବନ୍ଦ ହୁଏ ରମ୍ଭା ପ୍ଲାଟ-ଫର୍ମରେ । ଶଶିଭୂଷଣ ନିଜ କୋଟପକେଟରୁ ସମସ୍ତ ଅର୍ଥକୁ ଏକାଠି କରି— ଅଞ୍ଜୁଳାଏ ଟଙ୍କାଧରି ଟି. ଟି. ଆଇଙ୍କ ସମୀପରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ।

"ନିଅନ୍ତୁ, ବିନା ଟିକେଟ୍ ତଥା ଯାତ୍ରୀଙ୍କ ଟିକେଟ୍ ଖର୍ଚ୍ଚ" । କିନ୍ତୁ ଏଥିରୁ ମୋର ଆବଶ୍ୟକ କେବଳ ମାତ୍ର ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା—ଫେରିବା ପାଇଁ । ମନେ ରଖନ୍ତୁ ସୁବ ସୁଲଭ ଟ୍ରେ ରଣୋକୁ ଚକ୍ରେଜରି, 'ବ୍ୟୋମଯାନ' ଦର୍ଶନ ଉଦ୍ଭବରୁ ବଂଚିତ କରିବା ଏକ ଧୃଷ୍ଟତା ମାତ୍ର ।"

ଯାତ୍ରୀମାନେ ନିସ୍ତବ୍ଧ । ଗାଡ଼ି ଠିକ୍ ସମୟରେ ଚାଲିଛି । ସମସ୍ତଙ୍କ ପଛରେ ନିର୍ବିକାର ଭାବରେ ଶଶିଭୂଷଣ ରମ୍ଭାକୁ ବାଟ ଚାଲିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ଜଣେ ପୁରୁଖା ବୃଦ୍ଧ, ସାଙ୍ଗୀ କଣ୍ଠରେ ନିଜ ପାଖସ୍ଥ ଯୁବକଙ୍କୁ କହିବା ଶୁଣାଗଲା, "ସେ ହିଁ ଆମ ଓଡ଼ିଶା ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ଆଶା ।"

ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଉତ୍ତରରେ କହି ଉଠିଲେ, "ଆରେ ବୋକା ! କେବଳ ସେତିକ ନୁହେଁ, ସମଗ୍ର ବିଚ୍ଛିନ୍ନାଞ୍ଚଳ ମିଶ୍ରଣର ଏକମାତ୍ର ଭରସା ।"

ଅଦ୍ୟାପି ତଦାନିନ୍ତନ କେତେକ ପୁରୁଣା ଆଧୁନିକ ପୁରୁଖା ନାଗରିକ ସ୍ୱାଧୀନ (ଭାରତ), ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓଡ଼ିଶାର ନିତ୍ୟ ସ୍ମୃତି ସ୍ମରଣ କରନ୍ତି ସେହି ମହାନ୍ ଆତ୍ମାର 'କଂଗ୍ରେସ' ଯୁକ୍ତି ମାତ୍ର ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ହେଲୁ ! ହେଲୁ !!

ଝିପି ଝିପି ବର୍ଷା । ଅଳ୍ପ ଥଣ୍ଡା, ଧଳା ମେଘାବୃତ୍ତ । ଦିନ ଯାଇ ସନ୍ଧ୍ୟା, ଅଥଚ ପ୍ରକୃତିର କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ ନାହିଁ । ଶୀତ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଶୀତଳତା ଆହୁରି ଗାଢ଼ତର । ଗମନାଗମନ ସବୁ ରାସ୍ତା ଶୁନ୍‌ଶାନ ।

ଶୁଷ୍କ ବରଗଛ । ରାସ୍ତା କଡ଼ରେ ଏକାକୀ ଦଣ୍ଡାୟମାନ । ଏହାର ଚୋଟିଏ ଶାଖା ଗୋଲବୃତ୍ତ । ଗ୍ରାମର ଅନତି ଦୂରରେ ପରିଦୃଶ୍ୟ । ଏହାର ବୃତ୍ତରେଖା ମଧ୍ୟରେ ଦେଖା ଯାଉଥିଲା—ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଅବହେଳିତ ପର୍ଣ୍ଣକୁଟୀର ।

ନଗ୍ନ ଉଚ୍ଚ ଦେଶ । ପକ୍କା ରାସ୍ତାକଡ଼ ଠାରୁ ଅନତି ଦୂରରେ କୁଡ଼ିଆ । ଗ୍ରାମର ଅନ୍ତ ଦୂରରେ, ନଙ୍ଗୁଳିଆ, ଖାଣ୍ଟି ନଙ୍ଗୁଳିଆ କୁଡ଼ିଆ, ପାଖରେ ଛାଆ କରିବା ପାଇଁ ଗଛଟିଏ ବି ନାହିଁ ।

କେବଳ ସେତିକି ନୁହେଁ, କୁଟୀର ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଷଣ୍ଠକାୟ ମାନବ । ମୁଣ୍ଡ ଉଚ୍ଚା, ଆଖି ପାଏନା, ବଳିଷ୍ଠ ବାହୁଯୁଗଳ, ବିସ୍ତୃତ ବକ୍ଷ ଦେଶ । ଜାନୁ ଦ୍ୱୟ ପଟାଳିଆ ଓ ମାଂସଳ, ଶରୀର ଅନାବୃତ । ମାଂସ ପେଶୀ ସୁଦୃଢ଼ ଓ ସୁଦୃଶ୍ୟ । ଆଣ୍ଠୁ ଆଣି ଗାମୁଛା । କାନ୍ଧରେ ଛିଣ୍ଡା, ସେ ମଇଳା, ମଳି ଚକଟା ଗୁହପୋଛା ଗାମୁଛା ।

ରବିନ୍‌ସନ୍ କ୍ରୁସୋ ପରି ନିର୍ଜନ ଦ୍ୱୀପରେ ବୁଡ଼ାଜୀବନର ସବୁ ମୋଟ ପରିବାର ମଧ୍ୟରେ ଏକ । ସେ କିଏ ସେ ? କେଉଁଠି, କେଉଁଠାରୁ ଓ କିପରି ଏପରି ବ୍ୟକ୍ତିର ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇଛି—ତାହା ଜାଣିବା କଠିନ ବ୍ୟାପାର ।

ବାଟୋଇମାନେ ଅନ୍ୱେଷଣ କିମ୍ବା ସନ୍ଦେହ କରି ଦିନେ ହେଲେ ମୁହଁ ବୁଲାଇ ଚାହିଁ ନାହାନ୍ତି । ଦରଭଙ୍ଗା କୁଡ଼ିଆର ଉଚ୍ଚ

Digitized by srujanika@gmail.com

ପିଣ୍ଡା ଉପରେ ସତା ଖିଅକୁ ନଟୁ ଉପରେ ପାକଳ କରିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ! ଦୂରରୁ ଅସ୍ପଷ୍ଟଭାବେ ପଦେ ପଦେ ଗୀତ ଶୁଭୁଥିଲା—

ଅଠାକାଠୀ ପଞ୍ଜରାରେ ପଡନ୍ତୁ ଧରା
ଭୁତ ନେଇଛି ପାର,
ପାରା ଉଡ଼ିଗଲେ ଆଉ ନଦେଉ ଧରା ।"

ଗାଉଥିଲା କ୍ଷୀଣସ୍ୱରରେ । ଗୀତକୁ ଶ୍ରବଣକଲେ ମଧ୍ୟ ବୃଦ୍ଧଙ୍କ ଗମ୍ଭୀର ସଙ୍ଗୀତ ଶକ୍ତି ବିକର୍ଷକ ଥିଲା । ବନ୍ଦଳିଆ ନଣ, ଦାଢ଼ୀ, ଓ ସୁଗନ୍ଧର ପାଟିରୁ ଗୀତ ସ୍ୱର କୁଂଚିତ ମୁଖ ଆହୁରି ଆକର୍ଷଣୀୟ । ସେହି ଗୀତର ଅର୍ଥ ସେ ହିଁ ବୁଝୁଥାଏ । କର୍ମ ପ୍ରବଣତାରେ ଗୀତଟା ହେଲା ଏକ ଖିଅ । ସଂସାର ମଧ୍ୟରେ ତାହାର ଦୁଃଖ ଓ ସୁଖରେ ଭାଗ ନେବାକୁ କେହି ନଥାନ୍ତି, କହିଲେ ଭୁଲ ହେବ, ଯେହେତୁ ମନୁଷ୍ୟତ ସାମାଜିକ ପ୍ରାଣୀ । କିନ୍ତୁ ଧୀବର ବୁଢ଼ା ଭଗବାନଙ୍କ ସୃଷ୍ଟିରେ କଣ ଏକ ବିରାଟ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ?

ତାହା ନୁହେଁ ସେ ଗୀତ ଗାଏ, ସ୍ୱରଧରେ । ସେ ତାହାର ନିଜ ସଂସାର ମଧ୍ୟରେ ହସେ । ନିଜର ଜୀବନ ଫାନ୍ଦା ସୁହାଇଲା ପରି ସୂତା ପାକଳ କରି ଲଟାଏ । ସମୟେ ସମୟେ ଫିଙ୍ଗାଜାଲକୁ କୁଡ଼ିଆ ପାଖ ବାଉଁଶ ଖୁଣ୍ଟରେ ଲଟକାଇ ସିଲାଇ ମରାମତି କରେ । ଆକାଶର ବହୁଦ—ନୀଳ ଆକାଶରେ ମେଳମା, ପର୍ବତ ଓ ଅରଣ୍ୟର ଦୁରନ୍ତ ସବୁଜିମା—ତାହାର ଐକାନ୍ତିକ ପ୍ରାଣରେ ସୃଜନକ୍ଷମ ଶକ୍ତି ଆଣିଛି । ତେଣୁ ସେ ଏକ ପୁରାତନ ମିନଷା, ବଙ୍କା, ଚତୁର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଚ୍ୟୁତ ସାମାଜିକ ପ୍ରାଣୀ ।

ସମାଜର ବହୁ ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥାନ କରେ । ହାତରେ ନଡ଼ିଆ ପତ୍ରର ନେଇ ଗୁଡ଼ାଇ ଗୁଡ଼ାଇ ଏକ କାହାଣୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରେ । ନିକଟ ଗ୍ରାମରୁ ମେଞ୍ଚାଏ ଧୂଆଁ ପଡ, ନାଣ ଦାମରେ ପଳେ ନାଧକୁ ଧଇେ

ଅଣ୍ଟାଳେ ସଂରମ୍ଭୁ କରିବା ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୁଏ । କାହାଳିରେ ଅଗେ ନିଆଁ ଲଗାଇଲେ ଆକାଶର ମେଘପରି କୁଣ୍ଡଆରି ଶୂନ୍ୟଦେଶରେ ଧୂଆଁ ଘେରିଯାଏ । ଅନ୍ଧାର ରାତିରେ ମାଟଚାଇମାନେ ବୁଢ଼ାର ପିକା ନିଆଁକୁ ଡାହାଣୀ ନିଆଁ ବୋଲି ଡରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଜାଣିବା ଶୁଣିବା ଲୋକେ ନିର୍ଭୟରେ ସାହାଭରସା ପାଇଁ ତାକୁ ଡାକ ଦେଇ ନିଜ ରାସ୍ତାରେ ଗମନ କରନ୍ତି ।

ବରଗଛ ଓ ଆମ୍ବତୋଟାର ମଧ୍ୟଭାଗରେ ଅପନ୍ତରା ମଞ୍ଚିରେ ନିଛୁକୁଳିଆ ଶୀତଳତାକୁ ଦମକାଇ ପୁଟନ ଧୂଆଁକୁ ଘନଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦିଅନ୍ତି । ଠିକ୍ ସେହି ସମୟରେ ବରଗଛରେ ବସା ବାନ୍ଧିବା ବଗବଗୁଲି କିମ୍ବା ଅନତି ଦୂରରେ ଆମ୍ବତୋଟା ମଧ୍ୟରେ କାଉ କୋଇଲିଙ୍କ ଶୀତ ଥଣ୍ଡା ଫଡ଼ର ପାଉଁର ସ୍ୱରକୁ ବେପରୁଆ ଭାବେ କାହାଣୀ ପିକାର ନିଆଁ ଝଲକରେ ବୁଢ଼ାମାନିଏ ଚମକାଇ ଦେଉଥିଲେ । ଶୀତ ପାଖମାଡ଼ିବା ବେଳେ କାଳେ ସେ ଜାଣିନଥାଏ ।

ରୋଗ ତାହାର ଜୀବନରେ ଏକ ସ୍ୱପ୍ନ । ଔଷଧ ଔଷଧ, ଭୁଲରେ କେବେଁ ଜରୁରୀ କିମ୍ବା ନିସତ ନଥ ସୁଦ୍ଧା ଲଣ୍ଠର ଛାୟା ମଧ୍ୟ ପାଖ ପଶିପାରେନା । ବୃଦ୍ଧ ବେଶ୍ ସୁସ୍ଥ ସବଳ । ଅରକ୍ଷିତକୁ ଦଇବ ସାହା—ତେଣୁ ବୋଧହୁଏ ରୋଗ ତାହା ନିକଟରେ ବୈଶ୍ୱଣୀ ।

ଭୂତ, ପ୍ରେତ, ଡାହାଣୀ କିମ୍ବା ଚିରୁଗୁଣୀ କେତେକଥା ଶୁଣା ଯାଏ । ଅନ୍ଧାର ରାତିରେ ବାଟ ଓଗାଳିବା ଠାରୁ ଶଗଡ଼ଦଣ୍ଡାକୁ ଟାଣି ଦେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଥା ଶୁଣୁ । ଡାହାଣୀ ନିଆଁ ହାଲୁ ହାଲୁ ହୋଇ ଖାଲଆଠାରୁ ନଦୀ ତଡ଼େ ତଡ଼େ ବିରି ରାସ୍ତାରେ ବରବୁଦା ମୂଳରେ ଲିଭିବା ଶୁଣାଅଛୁ । ଚିରୁଗୁଣୀମାନେ, ଅଦୋଷ ପ୍ରେତାତ୍ମାମାନେ ଚରିଭୂମିରୂପେ ଗାଆଁ ତଳର ସେହି ତୋଟାମାନ କୂଳରେ ଘୂରି ବୁଲନ୍ତି । ଅଥଚ କାହିଁକି କେଜାଣି ଧୀବର ବୁଢ଼ାର କାହାରିପ୍ରତି ଅଭିଯୋଗ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଉପଦ୍ରବ ନାହିଁ । ଅଜବ ଲୋକ ପ୍ରତି ସମସ୍ତଙ୍କର ଦୟା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଋଷିମାଳ ପର୍ବତରୁ ସିନା ନଦୀର ଉଦ୍‌ଗମନ, କିନ୍ତୁ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ଓ ସୁଖ୍ୟାତ ସମତଳର ଏହି ଧୀବର ବାସ କରୁଥିବା ଗାଆଁ କୂଳରେ । ବ୍ରାହ୍ମଣଶାସନ ଅନନ୍ତ ଦୂରରେ, ଅନ୍ୟ ଏକ ପଞ୍ଚକୁଳିଆ ଗାଆଁ ପାଏକେ ଏବଂ ଅଙ୍କୁରୁ ଖଦାଳ ପଡ଼ା ଗାଁଆ ଗନ୍ଧାରର ଆରପାରିରେ ଠିକ୍ ନଦୀର ହାଡ଼ ତଳେ । ସାରୁ, ମାଣ୍ଡି ଆପଦର ତଳକୁ ଆଣ୍ଠୁ ଅଣ୍ଟି ହୋଇ ଶାବୁଆ ଆଖୁ ଖେତର ଶୋଭା ମନ ମଉଜକର । ତେବର୍ଷର ନଦୀ ବଢ଼ୀର ଯେତେକ ଦରପୋଡ଼ା ଝୁଣ୍ଟା କାଠ, ଡାଙ୍ଗ ଓ ଟେଙ୍କଣା-ବାଡ଼ି କୂଳ ଓ ଦାଣ୍ଡି ସବୁ ନଶୁନ୍ ହୋଇଥିଲେ । ନାର୍ଦ୍ଦ କଖାବେ ଗାଈଆଳ ପିଲାଏ ନଦୀ ହୁଡ଼ାରେ ଝାଁପା ଗଛକୁ ଚାଳଦେଇ ବଂଶୀ ସ୍ୱନରେ ଟାନେ ଟାନେ ଖେଳୁଥିଲେ । "କନ୍ତୁ ଗାଆଁ ମହୋତ୍ସ ଚରଗାଆଁ ପାଣି" କାହାକୁ ଡ଼ର ନାହିଁ ? ପଞ୍ଚେଲରେ ନଳରେ ବେଳରେ ନଗ୍ଗଠିଆ ଓ ହାଁକାରିଆ ବୋଲୁହନ୍ତି ।

ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଶୁଆକୁ ପଞ୍ଜୁରୀ ମଧ୍ୟରେ ଛାନନ୍ତି । ବିରାଡ଼ି କୁକୁର ଉଭୟେ ବୁଢ଼ାର ପେଟତଳେ ଆଶ୍ରୟ ନିଅନ୍ତି । ମାଙ୍କଡ଼କାକରାରେ କଣ୍ଟକପାଣ୍ଡି ଦ୍ୱାରର ପ୍ରଥମ ଡାକରେ ଧ୍ୟାନ ମାଝିଏ ଧଡ଼ପଡ଼ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି । ଅନ୍ଧାରରେ ଭରନ୍ତି କରୁଥିବା ଚକମିକ ପଥର, ସୋଲ, ଅଙ୍ଗେଇତ ଲୁହାକୁ ପଥର ଉପରେ ପିଟି ହୋଲ ଦେହରେ ନିଆଁ ଝୁଲକୁ ଲଗାଇଦେଇ ଫୁକାଏ ଧୂଆଁ ଟାଣି ଦଅନ୍ତି । ପର୍ଦ୍ଦ ଖାସ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ହେଡକୁ ପକାଇ କହନ୍ତି, ମଇନା ଶୁଅ ! ପୁମ୍ମି ଶୁଅ !! ପାଣ୍ଡ୍ରା କେଉଁଆଡ଼େ ଯିବୁନାହିଁ !!! ରାତି ପାହୁ ଦେଖିବ, କେତେ ତଟକା ଚେଙ୍ଗ, ଗଡ଼ିସା, ରୋହି ଭାକୁର ଠାରୁ ବାହାର ମୋଟା ଟଟକା ଆଣିଦେବ ।

ଶରତ ସନ୍ଧ୍ୟା ରୂପେ ଶୁକ ମୁହଁ ଖୁଲଏ । ପୁମ୍ମି ମିଆଉଁକର କୁଣ୍ଡଆର ଚୁଲିମୁଣ୍ଡକୁ ଯାଏ । ପାଣ୍ଡ୍ରା ସେ କୁଡ଼ିଆ ଦୁଆରକୁ ଲାଗି

Digitized by srujanika@gmail.com

ଓଲଟାଳେ ମଳାବାବାନ୍ଧ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରଭୂର ଆସ୍ଥାପନାରେ ସମ୍ମତିସୂଚକ ଭେ ଭେ କରି ଅବସର ନଏ ।

ବୃଦ୍ଧ ଧୀବର ଜଉପଲାଣ ଗାମୁଛୁଖଣ୍ଡିକ ଜୋରରେ ମୁଣ୍ଡରେ ଚଉକଣ୍ଠ କରି ଝାଙ୍ଗିକର ଭିଡ଼ ଦଅନ୍ତି । ଗୋଳ ପାଣିରେ ଭିଜ ଭିଜ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଗେରୁଆ ବର୍ଣ୍ଣର ପାଣିଗାମୁଛା ପିନ୍ଧାଟାକୁ ଟେକ କଷିଦେଇ ଅଣ୍ଟାରେ ବାନ୍ଧିଦେଇଥାନ୍ତି । ପୋତ, ମଙ୍କିଷୀ ପିଠିପର କଳା ବର୍‌ବର୍ ପିଠି ଉପରେ ମତ୍ସ୍ୟଗନ୍ଧ ଉଦ୍‌ଗମନ ନାଶାଘ୍ରାଣ ଉତ୍କଟକର ଗନ୍ଧଯୁକ୍ତ ଫିଙ୍ଗାଜାଲକୁ ଲଟାଇଦେଇ ବାହାରି ପଡ଼ନ୍ତି । ଜାଲର ନିମ୍ନାଂଶରେ ଥିବା ଲୁହା ଗୋ ି ଗୁଡ଼ିକ ଅଣିଥିବା ଶବ୍ଦର ଟାନେଟାନେ ମୃଦୁଗୁଞ୍ଜନ ସ୍ୱର ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଉ ଝମ୍ ଝମ୍-ଝମ୍ ।

—ଦ୍ୱିତୀୟ ପରିଚ୍ଛେଦ—

ଅନନ୍ତେଇ ସେଠି । ତିନଖଣ୍ଡ ଗାଆଁର ମେହନତ କରିବାରେ ଓସ୍ତା । ସେଠିଆଣୀଙ୍କ ଦାୟିତ୍ୱରେ ପିଠାପଣାଠାରୁ ଘର ମଧ୍ୟରେ ସମସ୍ତ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ପାଇଁ ଶାଗ, ତିଅଣ, ଭୁଖଣା ଓ ଚଟଣି ପ୍ରସ୍ତୁତ । ଦୁଇଟି ଭେଣ୍ଡା ମର୍ଦ୍ଦ ପୁଅଙ୍କ ଅଭିଆଡ଼ି ବୟସରେ ଖଟଣି । ଏମି ଶାଶୁଘରୁ ଫେରନ୍ତୁ । ସମସ୍ତେ ବୁଢ଼ୀ ସେଠିଆଣୀଙ୍କୁ ଖାତିର କରନ୍ତି ।

ନଈ କୂଳରେ କୁଣ୍ଡାକଣ୍ଟା ପଟା ପଥରରେ ଧୋଆନ୍ତି ସାଆନ୍ତାଣୀଙ୍କ ଦେହଲଗା ଲୁଗା ସଫା କରିବା ହେଲା ମେହନତ । ଧୋବା ଇନାମ ବୋଲି ପାଞ୍ଚମାଣ ଜମି । ଅକଳନ ପରିଶ୍ରମ ଅର୍ଜ୍ଜନ ରୋଜଗାର ଧନରେ ଅନନ୍ତେଇଙ୍କ ଖୋଦ୍ ତିନମାଣ ଏକ ଗୁଣ୍ଠ । ସେତେବେଳକୁ ଏମି ଜନମ ହେବା ଉପରେ । ନଅଙ୍କ ତିରଣରୁ ରକ୍ଷା ଓ

Digitized by srujanika@gmail.com

ସାହୁକାର ଖୁସିପାଇଁ ରେଙ୍ଗୁନ ଯାଇଥିଲେ— ମୂଲିଆ ମେହେନତି କରିବା ପାଇଁ । ସେ କାମ ସୁହାଇଲା ନାହିଁ; ଭିଟାମାଟିର ମମତାକୁ ଗୋଡ଼ତଳେ ଗୁଡ଼ିଦେବାର ସେ ଲୋକ ନୁହେ । ସାଆନ୍ତାଣୀଙ୍କ ହାତ ତଳରୁ ନିତ ପାଇବା ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟକୁ ମହାପ୍ରସାଦ ରୂପେ, ଲୁଣକଂସା ଭାତ; ମିଠା ପିଠା ଖିରି ପାଇବା ଲାଳସାର ମମତା ଘାରିଲା । ତେଣୁ ଅକାଳ ଅବେଳ ଭୁଟୁ ନ ଭୁଟୁ ଗୃହଦେଶକୁ ଫେରିଲା ।

କଦଳୀଗଛ ହାଣିବାଠାରୁ ମୁଗାଇ ସାତରେ ଦୌରାତ୍ମ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ବୁଳ ଉଚ୍ଚଧାନ କଆଁଙ୍କର ଧାନକଟା ଚୁଡ଼, ବଙ୍କେଶୀ ଚକମକ ସଉଦାଠାରୁ ବ୍ୟବହାର ସୁଲଭ ସାହୁକାରଙ୍କ ବ୍ୟବହାର ସୁହାଇଲା ନାହିଁ । ମନର କଥାକୁ ମନରେ ରଖି ରେଙ୍ଗୁନ ନାଁ ଛିଆଠାରୁ ଛତୁଆ ଭଲ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ସଞ୍ଚିତ ଧନକୁ ଧାନୁଆ ଟୋକରୀଆ ମାନ କରି ବେକରେ ବେକେ ଲଗାଇ ଅନନ୍ୟେଇ ଗ୍ରାମକୁ ଫେରିଲା । ସେଠିଆଣୀଙ୍କୁ ସୁନ୍ଦର ମାଳରେ ଆଭରଣ କରି, ଷୁବରୁ ପଠାଇଥିବା ଟଙ୍କାରେ ପରିଡ଼ା ସାଆନ୍ତଙ୍କ ଦୁଇମାଣ ଜମି ଓ ଚାନ୍ଦନପୁଅ ବୁଢ଼ା ଚଷାଠାରୁ ମାଣେ ଗୁଣ୍ଠେ କରି ଜମି ଖରିଦ କରି କୁଟୁମ୍ବ ଭିଆଣ କରିବାରେ ଲାଗିଗଲା ।

ବେଟା ମୋଟା ନାକଭ୍ର ମଣିଷ । ବାଟରେ ଭାଡ଼ି ଶୁଆକୁ ନଚେ ବୁଲା ଯାଏ ! ନିତ ପଦ୍ମାନ୍ତାରୁ ଅଖଣ୍ଡବର ଘଣ୍ଟିଶୁଆ ଉପରେ ଓଧରେ ଅଡ଼ାରୁ ଜଣ୍ଡି, କାକୁଡ଼ି ଟୋକା ଗଣ୍ଠିକ କରି ପିଠିରେ ଲଦି ଫେରେ । ବଡ଼ ପାଲୁଡ଼ିକୁ ମୁଣ୍ଡରେ ପଗଡ଼ିକରି, ହାତରେ ପାଞ୍ଚହାତିଆ ଠେଙ୍ଗାକୁ କୋଳରେ ଧରି ଧମ୍ ଧମ୍ ଢଙ୍ଗରେ ଚାଲନ୍ତେ । ମରଦମାନେ ଖୁବ୍ ଖାତିର କରନ୍ତି ।

ସେ ଦିନ ଝିରି ଝିରି ବର୍ଷା ମାଡ଼ି ଆସୁଛି । ଛଳ ଛଳ ଆଖିରେ ଲୋକଙ୍କର ଟିକି ଟିକି ବାନ୍ଧ ଝଡ଼ପଡ଼ିବାଠାରେ ମମତାରେ ବର୍ଷା ଝରି ପଡୁଛି । କାଉ କା କରିବାର ଶୁଭୁନାହିଁ । ପକ୍ଷୀଗୁଡ଼ିକ ଗଛ-

Digitized by srujanika@gmail.com

ଡାକତଳେ ଆସ୍ତୁସ୍ତି ନେଇ ଆସୀନ । ଘଅନ ସଅନ ଦ'ଗୃତଗୁଣ୍ଡା ଖାଇ ମୁଣ୍ଡପାଗଡ ଭିଡି ହାତରେ ପାଞ୍ଚଣ ନେଇ ଅନନ୍ତେଇ ଘରୁ ବାହାର ପଡ଼ୁଛୁ । ଖାଡ଼ ଭିତରେ ପିକାନ୍ତୁ ପୂନାଏ ଠାଣି ନେଇ ନିଆଁକୁ ଲଗାଇ ମୁଣ୍ଡତଳେ ଗୁଂଚ ଶୋଇଛୁ ।

ବୁଢ଼ାଧୀବର ଖାକୋଇରେ ଚଟକା ମୋଠା ଗାଣ୍ଡୁଆ ଚଙ୍ଗୁଡ଼ି, ବାମ୍ଭାର, ଗଡ଼ଶା କର ପାଚୁଆଏ ଭଟକର ନଦୀ ଉପରେକୁ ଆଲୁଅ ଦେଖି ଉଠିଛୁ । ଏତକବେଳେ ମାଚୁଅନ୍ଧାର ରହିଛୁ । ଯୁଇ ରଡ଼ ଗୁଡ଼ିକ ଡ଼ହ ଡ଼ହ ହୋଇ ତେଜଆନ୍ ଦଗୁଅଛୁ । ଧୀବର ଅସମ୍ଭାଳ ହୋଇ ଦରପୋଡ଼ା କାଠ ମଧ୍ୟରୁ କଛୁଠା ସଜାଡ଼ିଦେଇଛୁ । ଇତସ୍ତତଃ ପଡ଼ିଥିବା କାଠରେ ମଶାଣିପୋଡ଼ାପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛୁ । ଦଟନ ନୁଟନ କାଟନ ନୁଟନ, ଏକାଧାରରେ ଘପ୍ରାହଟିଏ ହେବ ହଳାପଟାରେ ଗାଆଁର ଅନେକ ଶେଷ ହେଲେଣି । ଧୀବର ବୁଢ଼ାକୁ ହଇଜାର ଖାତର ନାହିଁ । ଦରପୋଡ଼ା କାଠ ଖଣ୍ଡିକ ଉପରେ ବସି ମୁଠାଏ ଚଙ୍ଗୁଡ଼ି ନେଇ ନିଆଁ ମଝିରେ ଥୋଇ ଦେଲେ । ଏପରିକି ଚହଲେଡ଼ ହୋଇ ଠୋଲାଗୁଡ଼ିକ ଫୁଟିବା ଓ ଫାଟିବାକୁ ଲାଗିଲା । ପାଣିଆ ମାଛର ପାଣିମର ରଙ୍ଗ ଟକ୍ ଟକ୍ ଦେଖାଗଲା ।

ବୋଟିଏ କାଠିରେ ଉଖାର ଧୀବର ବୁଢ଼ା ଏକା ଥରକେ ଦୁଇ ତିନୋଟିର ଖୋପା ଛଡ଼ାଇ ପାଟିରେ ପୁରାଇ ପାକୁଳି ଗିଳିଦିଏ । ଏପରି କିଛି ସମୟ ବିତିଯିବା ପରେ, କାଠଖୋଳା ମଧ୍ୟରେ ଦୁଇଟି ହାତ ଗୁଣ୍ଡି ମଧ୍ୟରେ ଓ ପାହିଟନେ ପ୍ରସାରିତ ହେଲା । ବୁଢ଼ା ନିର୍ଭୟରେ ମାଛତକ ଖାଇ ଖୋପା ଠୋଲାକୁ ପ୍ରସାରିତ ହାତ ମଧ୍ୟରେ ଫନନ୍ତ କରେ । ସେଠିଏ ଚପାଚପି କରି ତାକୁ ପକାଇ ପୁନଶ୍ଚ ନସ୍ତ ପ୍ରସାରଣ କରିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ରହସ୍ୟମୟ ଘଟଣାର କିଛି ସମୟପରେ ଧୀବରେ ଟେକେ ପୋଡ଼ା ଚଟକା ମାଛ ଖାଇ ଏଉଡ଼ିଟିଏ ମାରିଲେ । ହାତ ଦୁଇଟି ପୁନଶ୍ଚ ପ୍ରସାରିତ ହେଲା । ଅସମ୍ଭାଳ ହୋଇ ନିଜର କାଖ ଖୋଳାରେ ଭିଡ଼ିଧରି ପକାଇଦେଲେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ହଠାତ୍ ଶିକାରୀର ସନ୍ଧ ସେଠିଏ ନଈଁ ଭିତରେ ଧପ୍‌କିନା ଚିତ୍‌ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ, କହିଲେ, ଓ ହୋ ! ମରିଗଲିରେ „କେଉଟ ବୁଢ଼ା ।”

ଆବେ ଅଭୁକ୍ତ ବୁଢ଼ା ! ବେଦ୍ଧାରୀ ଏଡ଼େ ମୁଣ୍ଡପେ ମୋସାଙ୍ଗରେ କଜିଆ । ଜାଣୁ ଭୂତ, ପ୍ରେତ, ଡାହାଣୀ, ଚିରୁଗୁଣୀ ଯେତେମାନେ ମୋର ସାଙ୍ଗ ତାଙ୍କୁ ହୋତଇ ମାଛ ଖାଇବୁ । ଏତିକ କହି ନଈଁ ଖୁଣ୍ଟାକୁ ଉଞ୍ଚାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେଠିଏ ଖସ୍ ।

ନିକଟସ୍ଥ ଗଛଉପରେ ବସିଥିବା ପେଚ୍ଚାଟିଏ ସାକ୍ଷୀହେଲ କହିଲା "ଓଲୁ ! ଓଲୁ !!"

କେଉଟ ବୁଢାର ତାକତ୍ ଓ ସାହସ ଆଜିକାଲି କେତେକମ୍ କେତେର କଲେ ମୁଣ୍ଡ ବଥାଏ । ଛାତିତଳ ଧକ୍ ଧକ୍ ହୁଏ ।

—*—

ତାଙ୍କ ଜୀବନୀରୁ କିଛି

ଗଞ୍ଜାମ ଏକତ୍ରିକରଣ ନିମନ୍ତେ କେତେ ମନ୍ତ୍ରଣା, କେତେ ଚକ୍ରଣା, କେତେ ହାଟନାଟ ତାହାର ଇୟତ୍ତା ନାହିଁ । ଗଞ୍ଜାମର ଚକ୍ଷିନାଞ୍ଚଳର ପାରଳା, ତାରଳା, ମଞ୍ଜୁଷାର ବହୁ ଭଦ୍ର, ଶିକ୍ଷିତ ଓ ଅର୍ଥଜ୍ଞ ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟାକୁଳରେ କ୍ଷିନ୍ନମସ୍ତା, ଛତ୍ରେଶ୍ୱରୀ, ଉଗ୍ରତାରା ଜନନୀର ଶାରୀରିକ, ମାନସିକ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତା ଆଣିବା ନିମନ୍ତେ ଗଞ୍ଜାମର ବହୁଗଣ୍ୟମାନ୍ୟ ଗୁଣିଗୁଣୀ ସୁଗଣ୍ୟ, ଧୀର, ଗମ୍ଭୀର ଗୁଣ ସମ୍ପନ୍ନ ବହୁବ୍ୟକ୍ତି ସମାବେଶରେ ଏବଂ ସ୍ୱର୍ଗତ ହରିହର ମର୍ଦ୍ଦରାଜଙ୍କ ପୌରହିତ୍ୟରେ ସର୍ବ ପ୍ରଥମ ଓ ସର୍ବ ପ୍ରଧାନ "ଗଞ୍ଜାମ ସମ୍ମିଳନୀ" ଆହୂତ ହୋଇ, ସ୍ୱଦେଶ ମୁକ୍ତି ଆନ୍ଦୋଳନ ଜନ୍ମନରେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଜାଗ୍ରତ କରିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହେଲା । ଏହି ଗଞ୍ଜାମ ସମ୍ମିଳନୀର ସୂଚନାକ ଗ୍ରାହ୍ୟ ସ୍ୱର୍ଗତ ନୀଳମଣି ବିଦ୍ୟାରତ୍ନ, ସ୍ୱର୍ଗତ ଜୟକୃଷ୍ଣ ଚ୍ୟାଉ ପଟ୍ଟନାୟକ ଏବଂ ସ୍ୱର୍ଗତ ନରହରି ଶଶିଭୂଷଣ ରଥଙ୍କ ଉଦ୍ୟମରେ ହେଲ ଏବଂ ଏହି ସମ୍ମିଳନୀର ଅନୁକରଣରେ 'ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀ' ପ୍ରସୂତ ହେଲା ୧୯୦୩ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ । ତେଣୁ ଗଞ୍ଜାମର ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୃଷ୍ଟି ଓ ସୃଜନୀ ଶକ୍ତି କେତେ ଗରୀୟାନ୍ ଏହା ସର୍ବଜନ ମନରେ ଯୁଗପତ୍ ଆଲୋକ ପ୍ରଦାନ କରିବ ।

ଇଚ୍ଛାପୁରରେ ୧୯୧୩ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ସାହିତ୍ୟ ସମାବେଶ ମାଧ୍ୟମରେ ସ୍ୱର୍ଗତ ଶଶିଭୂଷଣ ରଥଙ୍କ ଅକ୍ଳାନ୍ତ ପରିଶ୍ରମରେ 'ଆଶା' ଉଦ୍‌ଘାଟିତ ହୋଇ ପରେ ପରେ ପତ୍ରିକାର ନାମାନୁସାରେ ସ୍ୱଜନ୍ୟାକୁ ନାମିତ କରାଇ ଦେଇ ଦଶ ପ୍ରାଣରେ ନୂତନ ପ୍ରେରଣା, ନବ ଜାଗରଣ, ନୂତନ ଆଶା ସଞ୍ଚାର କରିବାରେ କ୍ଷମ ହେଲେ । ତତ୍କାଳୀନ ଗଞ୍ଜାମର ଘୋର ଅବହେଳିତ, ବଞ୍ଚିତ ଯୌବନ ଗଣ୍ଡଜାତ ଟିକ୍କୁତ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ହତ୍ପେକ୍ଷଣ, ଶୋଷଣ ଜୀବନ୍ତ ଆକାର ଧାରଣ କରି ରାଜାମାନେ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କ ତୋଷାମଦକାରୀ ରୂପେ କାଳାତିପାତ କରୁଥିଲେ, ସେମାନେ ଏକତ୍ରିତ ହୋଇ ସଙ୍ଗବଦ୍ଧ ହେଲେ । ଅବହେଳିତ, ଉପେକ୍ଷିତ ବଞ୍ଚିତାଞ୍ଚଳ ମଧ୍ୟରେ ଡାକ୍ତର ରାଧାଚରଣ ପଣ୍ଡା, ଏକ ନୀରବ ସାଧକ ରୂପେ ଜୟପୁର ମହାରାଜାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସୁଦୂର ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ସହରରେ ଡାକ୍ତରୀ ପଢି ଫେରିଥାନ୍ତି ।

ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧିଙ୍କ ପ୍ରେରଣା ଏବଂ ଶଶିଭୂଷଣଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ଜାଗୃତି ତାଙ୍କର କ୍ଷୁଦ୍ର ଅନ୍ତରାତ୍ମାକୁ ଝଙ୍କୃତ କଲା । ସେ ଏପରିଭାବେ ସ୍ୱାଧୀନ-ଚେତା ଓ ମନନଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତି ଯେ ବହୁକଷ୍ଟ ଯନ୍ତ୍ରଣା ସତ୍ତ୍ୱେ ସାଲୁରୁ, ପାରଳା ଏବଂ ସର୍ବଶେଷରେ ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡି ନରସ ସଭ୍ୟତାତ୍ମକ ଉପର କର୍କଶ ଲବଣ ସିକ୍ତ ହୃଦମଧ୍ୟରେ ଜୀବିକା ଅନ୍ୱେଷଣରେ ପହଞ୍ଚି ଥିଲେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏକ ଶ୍ରେଷ୍ଠସ୍ଥଳ ଭାବରେ ମାଇନରସ୍କୁଲ ଆରମ୍ଭକରି ତଦାନିନ୍ତନ ଶିକ୍ଷା ପରିଦର୍ଶକ ସ୍ୱର୍ଗତ ରାଧାନାଥଙ୍କୁ ସ୍ୱାଗତ ସମ୍ଭାଷଣ ଦେଇଥିଲେ । ସେ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଇଥିଲେ, "ଡାକ୍ତର ରାଧାଚରଣ ବାବୁ କେବଳ ଚିକିତ୍ସକ ନୁହନ୍ତି ସେ ଲୋକଶିକ୍ଷକ, ସ୍ୱଦେଶ ସେବକ ଆତ୍ମ ନିର୍ଭରଶୀଳ ଏକ ଗରୀଷ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତି" । ବାସ୍ତବ ହୃଦୟରେ ଅଦମ୍ୟ ଉତ୍ସାହ, ମନରେ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ପ୍ରେରଣା, ଶରୀରରେ ଅମାପ ଶକ୍ତି ନେଇ ସୁଗଠିତ ବପୁଶ୍ରୀକୁ ଏପରି ସତତ ପ୍ରେରଣା ଦେଇ ଦେଶ ଦଶର ଉପକାର ରତ ଥିଲେ ଯେ, ସୁଦୂର ଚିଲିକା ଗର୍ଭସ୍ଥ ଦ୍ୱୀପ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ନୂତନ ଅକଳ୍ପିତ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରାଧାମୋହନ ନଟବରଜେନ ମାନସିଂହ ଭ୍ରମରବର ରାୟ ରାଜବାହାଦୁର୍ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜଗତ ସୃଷ୍ଟି ହେବା ସଙ୍ଗ ପ୍ରଥମେ କୃଷ୍ଣ ପ୍ରସାଦର ରାଜାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଶତ୍ରୁ ଭାବରେ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ରାଜଦୃଷ୍ଟି ବହୁଦାନ ତୁଷ୍ଟି ନପାଇ ତାଙ୍କର କୋପ କୃପାଣ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ, ସେ ସୁଶୋଭିତ ସୁନ୍ଦର ବପୁକୁ ପେଟ୍ରୋଲ୍ ପ୍ରୟୋଗ-କରି ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ଦଗ୍ଧ ହେବା କଳ୍ପନାରେ ଅଗ୍ନି ସଂଯୋଗ କଲେ । ଇଶ୍ୱରଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନ୍ୟପ୍ରକାର । ଅଳ୍ପକେ ରକ୍ଷା ପାଇଗଲେ ସେ ବିକଳାଙ୍ଗ ଶରୀରରେ ଆତ୍ମ ରକ୍ଷା କରି, ପୁନଶ୍ଚ ଦ୍ୱିଗୁଣ ଉଦ୍ୟମରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଲେ ଦେଶ ଦଶର କଲ୍ୟାଣ ନିମନ୍ତେ । ସେ ବନ୍ୟା ବିଧ୍ୱସ୍ତ ଓ ଅକାଳ ନିଅଣ୍ଟ ପ୍ରପୀଡ଼ିତ ଜନସମାଜର କଲ୍ୟାଣ ନିମନ୍ତେ ୧୯୨୦ ରେ ଗାନ୍ଧିମତର ଅନୁକରଣ ଓ ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କ ସ୍ୱଦେଶ ବତ୍ସଳ ଭାବରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇ ଚିଲିକା କୂଳସ୍ଥ ବାଲୁଗାଁଠାରେ ଏକ 'କନ୍ୟାଶ୍ରମ' ନିର୍ମାଣ କରାଇଲେ । ସେହି କରାଳ ବିଭୀଷିକା ମଧ୍ୟରେ ସେ ଆତ୍ମପ୍ରେରଣା ବଳରେ କୃଷ୍ଣପ୍ରସାଦ ତ୍ୟାଗକରି ଚିରଦିନ ପାଇଁ ଚିଲିକାର ମାନୁଁ ଭଣଞ୍ଜା ପାଦଦେଶରେ କୁଟୀର ନିର୍ମାଣ କରି ବାସ କରିବାକୁ ମନସ୍ଥ କରିଦେଲେ । କିନ୍ତୁ ଗଞ୍ଜାମର ଗଣ୍ୟମାନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପ୍ରେରଣାରେ ଓଡ଼ିଶାର ସାହିତ୍ୟ ସାଧକ ହେବାକୁ ମନ ବଳାଇ ଥିଲେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପତ୍ରିକା ଓ ଗଳ୍ପ ସଙ୍କଳନ ଗୁଡ଼ିକୁ ଆତ୍ମ-ପ୍ରକାଶିତ କରି ସେ ପ୍ରକାଶ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଲୋକଲୋଚନ ଗୋଚର କରିବାକୁ ଯତ୍ନକଲେ । ତେଣୁ ଆଶା ପ୍ରେସର ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହୋଇ ମହାନୁଭବ ନରବ୍ୟାଘ୍ର ସ୍ୱର୍ଗତ ଶଶିଭୂଷଣଙ୍କ ଅନୁଗ୍ରହ ପ୍ରାର୍ଥୀ - ହେଲେ । ତଥାପି ନବୀନ ପତ୍ରିକାରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଆଗ୍ରହୀ ହୋଇ ମଞ୍ଜୁଷା, ତରଙ୍ଗ ଓ ନୈକାଳି ରଘୁନାଥପୁର ଅଞ୍ଚଳ ପାଇଁ ଅଶେଷ ବ୍ୟାକୁଳତା-ପୂର୍ଣ୍ଣ ସନ୍ଦର୍ଭମାନ ପର ପ୍ରକାଶରେ ଯତ୍ନଶୀଳ ହେଲେ ।

ସେ ଦିନ ବାତାବରଣରେ ଚକ୍ରମ ଛଟା ମେଘାବୃତ୍ତ । ପଶ୍ଚିମ ଆକାଶରେ ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁର ନୃତ୍ୟରେ ସୁନ୍ଦର କେଉଣ୍ଡି ମାନର ସୁନୀଳ ପାହାଡ଼ ଶ୍ରେଣୀ ଆଲୋକ ଅନ୍ଧକାରରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ । ମେଘ ଡମରୁରେ ସହର ଗଳି ସ୍ତବ୍ଧ । ଆଣ୍ଠୁ ଲୁଗା ଝାଡ଼ଜ଼ ପଦଧାନ ଏବଂ ଖଣ୍ଡିଆ ମାନ ଖଣ୍ଡ଼ ଫାଳ୍ଫୁଡ଼ ସହିତ ଚେଡ଼ାନ ଓ ଶୋର ଆବୃତ୍ତ । ଏକ ଖାଣ୍ଟି ଗାନ୍ଧି ଟୋପି, ହାତରେ ଝୁଲ ମୁଣି ଧରି ଖଦର କନାର ମୁଣା ହଲାଇ ହଲାଇ ଖଦ ଗୁଳାରେ ଭିଜା ହେଲେ ଗଣି ନଥାଇ ଆଗଭର ପଶ୍ଚାତ୍ ଦିଗରୁ ଆସୁଥିବା ମେଘର ଗତିକୁ ଟପିଯିବାକୁ ଆଗୁସାର ହୋଇ ଧାବିତ ଜନ ସ୍ରୋତ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱୟଂ ସୁଧାଚରଣ ବାବୁ ଦୌଡ଼ୁଛନ୍ତି ।

ଆଶା ପ୍ରେସର ବାରଣ୍ଡା । ବହୁଜନ ସମାଗମ ମଧ୍ୟରେ ଡାକ୍ତର ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଲେ ଶଶି ବାବୁଙ୍କ ଦର୍ଶନ ନିମନ୍ତେ । ହୃଦୟରେ ଅଦମ୍ୟ ଅଭିଳାଷ ମନରେ ଅନାଗତ ଆଶା କଣ ପାଇଁ ତାଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଉଦ୍‌ବେଳିତ ହେଲା କେବଳ ପରମ ପୁରୁଷହିଁ ବୋଧ କରିଥିବେ ।

ବାହ୍ୟ ରାଜନୈତିକ ପ୍ରେରଣାର ଗୁରୁ ଜଞ୍ଜାଳ ମଧ୍ୟରେ ଶଶିବାବୁ ସ୍ୱଗୃହକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ ରତ । ବହୁଲୋକ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇ ଦଣ୍ଡପ୍ରଣିପାତ କରି ନିଜ ନିଜର ଆତ୍ମବେଦନା ଜ୍ଞାପନ କରି

Digitized by srujanika@gmail.com

ଫେରିଲେ । ଅଥଚ ଲୋକର ଭିଡ଼, ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଏଗାରଘଣ୍ଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହସ୍ପିଟାଲରେ ଲାଗିଛି, ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ଭାବରେ । ଡାକ୍ତର ବାବୁ ସବୁ ନିରୀକ୍ଷଣାନ୍ତେ ସ୍ୱର୍ଗିତ ଭଙ୍ଗୀରେ ନିଜର ଭକ୍ତ ପ୍ରେମ ମାନସରେ ଗଭୀର ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ନେଇ ଜିଜ୍ଞାସା କଲେ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରେସ୍ ପରିବୃନ୍ଦଙ୍କୁ ଡାକାଇ ସମସ୍ତ କଥା ପତ୍ରର ବିରକ୍ତ ଦେଲେ । ଓଡ଼ିଶାର ଅବହେଳିତ ଅବସ୍ଥାରେ ଯେ କପଟ ଅବହେଳାର ପ୍ରଥମ ଛାପ ଦେଲେ, ସେଥିରେ ସମସ୍ତ ଟିକିନିଖି ବିବରଣୀ ଦେଇ ଏପରି ଏକ କଟୁ ମନ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କଲେ ଯେ ମେନେଜର ଅବାକ୍ ।

ଜନମାର ବିକଳାଙ୍ଗ ଅବସ୍ଥାରେ ଆହତ ତାଙ୍କ ମର୍ମ ଚହଲି ଉଠିଲା । ଆସ୍ତେଆସ୍ତେ ତାଙ୍କର ଆଚ୍ଛାଦନସ୍ତକ ଟାଣି ଉଠିଲା । ସେ ଆତ୍ମଲୋପ ହେବାପରି ଅଗ୍ନିଶର୍ମା ହୋଇ ଉଠିଲେ । ବିବ୍ରତ ହୋଇ କହି ଉଠିଲେ, ଓଡ଼ିଆର ଆଳସ୍ୟ ପରାଧୀନତା ଯୋଗୁଁ ଆଜି ସମଗ୍ର ଓଡ଼ିଶା ଅବହେଳିତ । ଚିରସ୍ୱୃତ ପ୍ରେମ ଅବହେଳା । ଅଥଚ ମୋର ଜନ୍ମସ୍ଥାନକୁ, ମୋର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ମଧ୍ୟରେ ଅବହେଳା, ଉପେକ୍ଷା । ମୁଁ ଏହା କଦାପି ସହ୍ୟ କରିନପାରେ ।

ବିବେକହୀନ ହୋଇ ଡାକ୍ତର ବାବୁଙ୍କୁ କହିଲେ, "ତୁମେ ମଧ୍ୟ ସେହି ପ୍ରବଞ୍ଚକ ଉପେକ୍ଷିତ, ଓଡ଼ିଶାର ଚିର ପ୍ରବାସୀ ଅକୃତଜ୍ଞ-ଜୀବ" । ଏଥିରେ ଡାକ୍ତରବାବୁ ହତମ୍ଭ ହୋଇ କାନବାଟେ ଫୁସ୍ ଫିସ୍ ବାୟୁ ପ୍ରବାହିତ ହେବା ହୃଦ୍‌ବୋଧ କଲେ । ଦମ୍ଭଧରି କହୁ ସାମ୍ୟ ସେ ମ୍ରିୟମାଣ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଆତ୍ମ ବିଶ୍ୱାସ ଲୋପରେ ସ୍ଥାଣୁତ୍ୱ ଲାଭକଲେ ।

ତଳ ଉପରକୁ ଗୁହ୍ନ ଅବାକ୍ । ନିସ୍ତେଜ ନୟନ ଶକ୍ତିହୀନ, ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କପୋଳ ଦେଶରେ ବିନ୍ଦୁ ବିନ୍ଦୁ ଘର୍ମ ଉଦ୍‌ଗମନ ଝଡ଼୍ ଝଡ଼୍

Digitized by srujanika@gmail.com

ମୁକ୍ତା ବନ୍ଦନତ ଲୋକ ଶୋଭାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ । ଅଥଚ ସେ ଜନମର ଶୃଙ୍ଖଳିତ ବପୁକୁ ମୁକ୍ତ ଦେବାପାଇଁ ବ୍ୟାକୁଳ । ଅସହାୟତାର ଚରମ ସୀମାରେ ପହଞ୍ଚି ମଧ୍ୟ ସେ ଥିଲେ ନିବେଦା କଣ ପାଇଁ, କାହାର ପାଇଁ ଏବଂ କପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଜନଘୋଷ ଦବସର ନବାକ୍ ଧରଣୀ ଚଳେ, ଓଡ଼ିଆପ୍ରାଣ, ଓଡ଼ିଆ ଆତ୍ମାର ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ମହାନୁଭବ ଶଶିଭୂଷଣଙ୍କ ଆଶ୍ରିତ ବାରଣ୍ଡାତଳେ ।

ତାହାର ଗୁଢ଼ ରହସ୍ୟ ଉଦ୍‌ଘାଟନରେ ସେ ଅକ୍ଷମହୋଇ ବାରଣ୍ଡା ତଳକୁ ପାଦ ବଢ଼ାଇବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲେ । ପାହଚର ଅନତି-ଦୂରରେ ଶୁଭିଲ, 'ଡାକ୍ତର ବାବୁ ଆସନ୍ତୁ' । ଅବାକ୍ ହୋଇ ପଶ୍ଚାତ୍ ଅବଲୋକନ କରି ଦେଖିଲେ ମେନେଜରଙ୍କ ସଙ୍କେତ । ଅଳ୍ପ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ପିଣ୍ଡାଉପରକୁ ଆଗମନ କରି କହିଲେ, ପ୍ରଥମ ତୁମ୍ଭନେ ହନ୍ତ ଉଗ୍ର, ଆଜ ଆଦର ଡାକରାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କଣ ?

ବାବୁଙ୍କ ଆଦେଶ, ଖୋଦ୍ ଲୁଗା ପଟା ରଖି, ଏଠାରେ ଆଜିକ ଅବସ୍ଥାନ କରିବ । ସେ ଆପଣଙ୍କଠାରୁ ସମସ୍ତ ବିବରଣୀ ଶୁଣିବେ ଓ ଏକତ୍ର ଭୋଜନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ମନସ୍ଥ କରିଛନ୍ତି ।

ଅଳ୍ପ ଆଶ୍ୱସ୍ତି ପାଇ ସେ ନିଜର ଗଭୀର ଯାତନାରୁ ମୁକ୍ତିପାଇ ପ୍ରଶାନ୍ତ ମହାସାଗରର ଅତଳ ଗର୍ଭରୁ ହିମାଳୟର ଶୁଭ୍ରଶୁଭ୍ରା ବରଫାଚ୍ଛନ୍ନ ନଭଶ୍ଚୁମ୍ବୀ ଗଗନ ଶିଖର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଳ୍ପନା ଜଳ୍ପନା କରିଗଲେ । ତାହାର ଆଦ୍ୟ-ଅନ୍ତ-ମଧ୍ୟ-ଶୂନ୍ୟ ହୋଇ କେଉଁ ଅତଳ ସାଗରରେ ଭାସି ବୁଲିଲେ ।

କିଛି ସମୟ ଅନ୍ତେ ଶଶିବାବୁଙ୍କ ପଠନ ଓ ମନ୍ତ୍ରଣା ଗୃହରେ ପ୍ରବେଶ କରିଲେ ମେନେଜରଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାନୁସାରେ । ଯଥା ସ୍ଥାନରେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ହାତରୁ ମୁଣିଟି ରଖିବାକୁ ସ୍ଥାନଦେଖାଇ ଦେଲେ, ଶୟନ ନିମନ୍ତେ ଶଯ୍ୟା, ସ୍ନାନ ନିମନ୍ତେ ସ୍ନାନାଗାର, ଅବସରବାସରେ ପଠନ ନିମନ୍ତେ ପାଠାଗାର ଖୋଲିଦେଇ ଅନ୍ତର ହେଲେ ।

•

ସକାଳର ଶରୀର ଯାତନା, ଅନୁତାପ, ମଧ୍ୟାହ୍ନ ସୂର୍ଯ୍ୟର ନିରାଡ଼ମ୍ବର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶାନ୍ତ ଧରଣୀର ପ୍ରଶାନ୍ତ ପ୍ରକୃତିରେ ଆଲୋଡ଼ିତ ଆଲୋକ୍ ଆଭା, ବସନ୍ତ ହେମନ୍ତ ମେଘଘୋଷ ପୂରଇ ଯାଇ କେବଳ ଝର୍ଝର ଶବ୍ଦରେ ଝରି ଯାଉଥିବା ଅବଶ୍ରାନ୍ତ ବର୍ଷାର ଲୋତକ-ମାଳା ଝିକର, ଟିଣ ଘରରୁ ଟପ୍ ଟପ୍ ହୋଇ ମାଟି ନିର୍ଗମନରେ ଡାକ୍ତର ବାବୁଙ୍କ ଶରୀର ହୃଦୟ ସିକ୍ତ ହୋଇ ଚକ୍ଷୁରୁ ଲୁହ ଧାରଧାର ଗଡ଼ିଗଲେ । କାହାର ହୁରୁଶଙ୍କ ଖୁଣ୍ଟନାହିଁ । ନିଜର ଜପତପ ଶେଷକରି, ଶୁଦ୍ଧ ପାଠାଗାର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରି 'ଗାନ୍ଧିବାଣୀ' ଓ "ଶ୍ରୀ ତାରା-ତାରିଣୀ ପୀଠରେ ବଳୀପ୍ରଥା" ପ୍ରଭୃତି ପଢ଼ିବାକୁ ଧରି ବସିଲେ ।

ପାଠ ପଢ଼ା ଚାଲିଥାଏ । ଚତୁଷ୍ପଟେ ମାଟିଙ୍କ ଶାନ୍ତିଭୂତଙ୍କ ପୌରୁଷେୟର ଗମ୍ଭୀର ଭାବରେ ଡାକ୍ତର ବାବୁ ଓତପ୍ରୋତଃ ଭାବେ ବିମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ବିଚଳିତ ହେଲେ । ନିଜର ଶରୀର ଅନୁଭୂତିକୁ ସ୍ୱହୃଦୟର ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ରଖିନପାରି ବିକଳ ହୋଇ ଏଣେତେଣେ ଅବଲୋକନ କଲେ । କିନ୍ତୁ ନିରାଶ ସାଥିହୀନ ଜୀବନରେ ଯେଉଁ ଶରୀର ସ୍ନେହ ଓ ପ୍ରାଣର ଜାଗ୍ରତ ସଚେତନା ଆଣିଦେଲା ତାହାର ପରିପ୍ରକାଶ କେଉଁଠି ? କାହିଁ ?

ଜନତାର ଆଗରେ ସେ ସ୍ୱୀକାର କରିପିବେ ?, ଶକ୍ତି ଏକ ବିରାଟ ଶକ୍ତି ଓଡ଼ିଆର । ନା, ନା, ଶକ୍ତି, ଏତେ କ୍ଷୁଦ୍ର ନୁହନ୍ତି । ସେ ମହାନ୍, ସେ ଏକ ଅଟଳ, ଅଚଳ ଶକ୍ତି - ସମଗ୍ର ଜାତି ପାଇଁ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ନିକ୍ଷେପିତ କରୁଣ କାହାଣୀ ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ଅପନୋଦନ ପାଇଁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସେ ନିଜେ ପଙ୍ଗୁ, ଅଥର୍ବ ଓ ବାକ୍‌ଶକ୍ତିହୀନ ଅକିଞ୍ଚନ, ଅଥଚ ଆତ୍ମାଭିମାନର ସର୍ବ ଲୋପହୋଇ ସେ ଚଳନ୍ତି ଶକ୍ତିହୀନଭାବେ ଆର୍ମ-ଚେୟାର ଉପରେ ଆଉଜି ଗଲେ । ଶଶିଭୂଷଣଙ୍କ ହୃଦୟର ପ୍ରେରଣା ଓ ଗାମ୍ଭୀର ଦରଦଭରା ନିର୍ଝରରେ ଥଳକୂଳ ନପାଇ ଏଣେ ତେଣେ ସଙ୍ଗାହୀନ ଭାବେ ଚିତ୍ତ ଚୈତନ୍ୟ ପ୍ରଧାବିତ ହେଲା । ଆତ୍ମସ୍ଥ ହୋଇ ଶଶିବାବୁଙ୍କ ନିଜହୃଦୟ ମଧ୍ୟରେ ଖୋଜି ପାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲେ । ଅଥଚ୍ ତାହାର କିନାରା ପାଇବା ସମ୍ଭବ ହେଲା ନାହିଁ ।

ଠିକ୍ ଏକ ଘଣ୍ଟା ବାଜିବା ଉପରେ । ପଞ୍ଚବିଧ ପରିଧାନ ହୁଏନି । ଏକ ନବାଗନ୍ତୁକର ପାଣିଗ୍ରାମ୍ଭୁରୁ ପରିଧାନ କରି ପାନଶାଳାର ମଧ୍ୟ ଭାଗରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ । ହସ୍ତରେ ଡ଼ାଳ ଧରି ଜଳ ପ୍ରଦାନ ପୂର୍ବକ ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ ପାଛୋଟି ନେଲେ । ଉପଯୁକ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଘରର ଲୋକଙ୍କ ଚବ୍ୟଚୋଷ୍ୟ ସମାବେଶରେ ସ୍ଥାନଟି ପୁଷ୍ପାଗନ୍ଧରେ ସୁସଜ୍ଜିତ ହେଲା । ଗଞ୍ଜାମର ରନ୍ଧନ ପ୍ରଣାଳୀ ଅନୁସାରେ ଗୃହ ଡିଅଣର ଗୁରୁଗୁରୁ ଗନ୍ଧ ମନଭରେ ରଚନା ରସମୀକ୍ତ ହେଲା । ଭୋଜନଟି ଅତଶୀ ଅନୁଭୂତି ହୋଇଥିବା ହୃଦ୍‌ବୋଧକରେ ଡାକ୍ତର ବାବୁ ନିବାଜ ଦେଲେ । ଏତିକି ଶଶିଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ ଗାଙ୍ଗର ଓଡ଼ିଆ ଅନୁରାଗ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରବାସୀ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ପ୍ରତି ଗାଙ୍ଗର ସନ୍ତାପ; ଯାତନା ହୃଦୟ ମଧ୍ୟରେ ଭରି ରହିଥିବା କଥା ସେ ବିବେଚନା କରିନେଲେ ।

ସ୍ବର୍ଗତ ଶଶିଭୂଷଣ ଗଭୀର ବୈଠକ ଶେଷର ସାଥୀ ଆର୍ମଚେୟାର ଉପରେ ବିଶ୍ରାମ ନେବାକୁ ଆଗ୍ରହ ଦେଇ ଇଂରାଜୀ ଚର୍ଚ୍ଚାମାନଙ୍କୁ ହାତ-ମୁଠାରେ ଧରିବସିଲେ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ସମର୍ପିତ ଭାବେ ଡାକ୍ତର ବାବୁ ତାଙ୍କର ସମ୍ମୁଖରେ ଯୋଡ଼ହସ୍ତ ହୋଇ ସଙ୍କୁଚିତ ଭାବେ ବସିଗଲେ । ଡାକ୍ତର ବାବୁଙ୍କ ସମସ୍ତ ଗର୍ବ, ଅହମିକା, ଅଭିମାନ ଲୋପ ହୋଇ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କରିଗଲେ— ଯେଉଁ ମହାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତିର, ଯେଉଁ ମହାନ୍ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ପୌରୁଷେୟର ପରିକାଷ୍ଠା ନିକଟରେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଶଶିଭୂଷଣ ମୁଖରୁ ନିଃସୃତ ହେଲା ଅନର୍ଗଳ ଭାବଗର୍ଭକ ପରିତାପ, ଅନୁତାପ ଓ ସନ୍ତାପ ଦରଦଭାବ, ଉପେକ୍ଷିତ, ପରପଦାନତ, ନିଷ୍ପେଷିତ ଓ ନିର୍ଯ୍ୟାତିତ ଓଡ଼ିଆ ସମାଜର ଦୁର୍ଗତି ଓ ଦୁଃସ୍ଥିତି ନେଇ ଗୁରୁ-ଗମ୍ଭୀର ଶରୀର ମଧ୍ୟରୁ ବଜ୍ର ନିର୍ଘୋଷସମ ଉଦ୍‌ଘୋଷିତ ଭାବନାରେ ଅସରନ୍ତି ତେଜ ଏକାପରେ ଅନ୍ୟ ଚାଳିଦେଇ ଆଗମନ କଲା ଏବଂ ବନ୍ଧୁ ସମାଗମର ସୁହୃଦୟତାରେ ଗଗନ ପବନ ମନ୍ତ୍ରଭୂତ ହୋଇ, ପ୍ରଶାନ୍ତ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ଶାନ୍ତିର ଧାରା ଖେଳାଇ ଦେଲା—ଅବହେଳିତ ଜନମନର ଶୃଙ୍ଖଳା ମୋଚନ ବାସନା ନେଇ — ଏକୋଦ୍ଦେଶସମ ନିବଦ୍ଧ ଚିତ୍ତରେ ବସିଗଲେ ।

ସେହି ଅଶରୀରୀ ଆତ୍ମାର ସଚେତଭାବ ଅଦ୍ୟାପି ଡାକ୍ତରବାବୁଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ ନୀରବ ସାଧନା, ଉଦ୍ଦୀପନା, ସାହିତ୍ୟାନୁପ୍ରେରଣା ନେଇ ମାନବ ଜୀବନରେ ବହୁବିଧ ସମସ୍ୟାଗତ ସମାଧାନ କ୍ଷମ ହୋଇ ପାରୁଛି—କେବଳ ସେହି କାନ୍ତ ମୁକ୍ତ ନାମୀ ତାଙ୍କ ଜୀବନୀରୁ କିଛି ଅନୁସରଣ ସାଧନାରେ । ଜାତିର ଉତ୍‌ଥାନ ନିମନ୍ତେ ବାସ୍ତବିକ ସେ ଥିଲେ ଏକ ସମ୍ବେଦନଶୀଳ, ମର୍ମାନୁଭବ, ତିତିକ୍ଷା ସମ୍ପନ୍ନ ଗୁଣି-ଗୁଣୀ ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ସାରଥି—ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସାଧକ । ତତ୍‌ସମ୍ଭୂତ ଗଞ୍ଜାମର ପ୍ରବୀଣ ଡାକ୍ତର, ଓଡ଼ିଶାର ଲବ୍ଧ ପ୍ରତିଷ୍ଠ ରାଜନୈତିକ ତଥା ସାହିତ୍ୟିକ ଡାକ୍ତର ଶ୍ରୀ ରାଧାଚରଣ ପଣ୍ଡା ଗମ୍ଭୀର ଭାବାବେଶରେ କହିଗଲେ, "ତାଙ୍କ ଜୀବନୀରୁ କିଛି" ଅଂଶୋପାତ ଉଦ୍ରେକ ପ୍ରକାରେ ।

—ଃ*ଃ—

Digitized by srujanika@gmail.com

ନିଷ୍ପତ୍ତି

॥ ଆଜି ନବବର୍ଷ।

॥ ଗୋଟିଏ ମିନଟ୍ ପରେ, ଦୁନିଆର ବର୍ଷକର ମହାବର୍ତ୍ତନ ସମ୍ଭବ। ୧୯୭୧ରେ ଆମେ। ଘଟିଗଲା କଥା, ଘଟିଗଲା କଥା ଇତିହାସର ପୃଷ୍ଠା ଅଳଙ୍କୃତ କରିବ। ଯୋଜନ ଯୋଜନ ଦୂରତାକୁ ଏହି ଟିକି ଟିକି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ସମଷ୍ଟି ମଧ୍ୟରେ ସଙ୍କୁଚିତ କରନ୍ତି ମାନବ ପ୍ରତିପାଦନ କରିବ। ସବୁ ପ୍ରାଚୀନକୁ ବସ୍ତୁ ଜଡ଼ ଜନ୍ମ ଜୀବନ ମଧ୍ୟରେ ଅନୁଭୂତି ସଂଶ୍ଳେଷଣ ନେଇ ନୂତନ ହେବ। ବସ୍ତୁର ଗର୍ଭରେ ସଭ୍ୟତାର ଉତ୍ତମ ଧୀରେ ଧୀରେ ସମସ୍ତ ମହାନତା ଜଗ ଶୀଘ୍ର ଗତିରେ ସ୍ଫୁରିତ ହେବ।

॥ ଭାବର ଦ୍ୱୈପାୟନ ଘଟିବ।

ଜ୍ଞାନର ପରିସର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମହାକାଶରେ ଅସୀମ ଆଶା ଉଙ୍କି ଜଟିବ। ଆନ୍ତର ସରଳ, ତରଳ, ମଞ୍ଜୁଳ ଓ କୋମଳ ମନୋଭାବ ବିଜ୍ଞାନର ଗବେଷଣାଗାରର ଟେଷ୍ଟଟ୍ୟୁବ ମଧ୍ୟରେ ଦ୍ରବୀଭୂତ ତାପନେଇ ଉପଯୁକ୍ତ ହେବ। ତାହାର ବୈଜ୍ଞାନିକ ଗବେଷଣା ହେବ କେବଳ ମିଟର୍ ଯନ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ।

ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଯାନ, ପୃଥିବୀ ଅନ୍ତର ଓ ବାହାରେ ଜଳଯାନ ଓ ପରମାଣୁର ପରୀକ୍ଷା ଘଟିବ। ଜ୍ଞାନାୟନର ଆଲୋକରେ ମନୁଷ୍ୟ ହୃଦୟର ମ୍ଳାନ ଦୂରହେବ। ଦୈନନ୍ଦିନ ଦବାବିତ ଅନୁଭୂତି ବଦଳରେ ଆବେଗ ବୋଝ ଆଳସ୍ୟର ଶାର୍ଯ୍ୟକ ରଶ୍ମିପାତରେ ଛମାସ ଦିନ ଓ ଛମାସ ରାତି ହେବ।

ଧୂଳି, ମାଟି, ଗୋଡ଼ି, ପଥର ସବୁ ଅର୍ଥଶୂନ୍ୟ ଓ ଅନାଗତ ଜ୍ଞାନକର ନୂତନ ଗ୍ରହ ଗ୍ରହାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚିବ।

Digitized by srujanika@gmail.com

॥ ରକେଟ୍ ଜାତ୍ରେ ।

॥ ସମସ୍ତଙ୍କ ଉତ୍କଣ୍ଠା, ଗ୍ରହଗ୍ରହାନ୍ତର ପରିଦର୍ଶନ ।

॥ ଯାହା ନା ମହାଘଟଣା । କେଉଁ ଦିଗରେ ବା କେଉଁ ଆକର୍ଷଣ ବଳରେ

॥ ଏହାର ଜଏ ନିଷ୍ପତ୍ତି କର ନେବ ।

—:*:—

ତ୍ରୁଟି ???

॥ ରକ, ଲକ, ଜୋସେଫ୍ !

॥ ବ୍ଲେଡ଼ର ଫାଟିଗଲା, ସାର୍ !

କେମିତି ବ୍ଲେଡ଼ର ଫାଟିବାର । ତୁମଙ୍କୁ ମୁଁ ଜୋଖାକରି ଦେବାର ଏକା । ରବରମାନଙ୍କୁ ଦେଖିବାର, ଗୋମମାନଙ୍କୁ ଫୁଙ୍କି ପରୀକ୍ଷା କରିବାର ଏକା ।

॥ ସାର୍ ବ୍ଲେଡ଼ର ଆସୁଥ ସେହିଠାରେ ଶେଷ ।

ଜଣେ ଦେଖିଥିଲେ ଫାଟିନଥାନ୍ତା, କିନ୍ତୁ ତିନିତିନି ଜଣ ଫୁଙ୍କି ଫାଙ୍କି ଦେଲେ କଣ ହେବ ।

ତାହାହେଲେ କଣ ମୋର ଦୋଷ ?

ନାହିଁ ନାହିଁ ସାର୍ ! ଦୋଷଟା ବେଲୁନରେ ଶାସ୍ତ୍ରଗତ ତ୍ରୁଟି ହୋଇ ଥାଇ ପାରେ । ନତୁବା ଖୋଦ୍ ସେହି ଇନ୍‌ସ୍ପେକ୍ଟରର ଦେହର କୋମଳ ଦାଗ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ଅବଧୂତ ଗତ ତ୍ରୁଟି ।

X X X X

॥ ଇନର୍ 'କମ୍ପା' ଆଉଟରେ ଯାହାର ହେଲେଣ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ତ୍ରୁଟି ।

॥ ତାହା ହେଲେ ଦୁଇଆଡ଼ା ରୋଡ଼୍ ଜେକୁତ ଓ ତକ୍ରା ହୋଇଥାନ୍ତା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ତୃପ୍ତି କୌଣସି ପଦାର୍ଥରେ ନଥାନ୍ତା ।

॥ ସାର୍ ସାର୍··········ଆପଣ ସାର୍ ହୋଇ ତୃପ୍ତିକୁ ଯନ୍ତ୍ର ଠଉରାଇ ପାରୁ ନାହାନ୍ତି ତେବେ ଆମେ କପର ଦେଖି ପାରିବୁ ।

॥ ତମେ ସବୁ ପିଲାଲୋକ । ଜଳଦ ତୃପ୍ତିକୁ ଠଉରାଇ ଅନୁସନ୍ଧାନ-ଗତ ମୂଲ୍ୟ ଆଙ୍କି ପାର । ସେଥିପାଇଁତ ମୁଁ ଆଗରୁ ସତର୍କ କରାଇ ଦେଇଛୁ ।

ସାର୍, ସାର୍ !! — — ଜ୍ଞାନ୍, ମାନ୍, ଇଜତ୍ ଯେତେ-ବେଳେ ସବୁଠିଁ ତୃପ୍ତି, ଯେତେବେଳେ ଇନର କମ୍ବା ଆଉଟରେ କେଉଁଠି ତାହାର ସ୍ଥିତି ଜାଣିବାରେ ଆତ୍ମର ଅନୁଭୂତି ଦରକାର ।

॥ ଓଃ ! ତାହାହେଲେ ତୃପ୍ତିମୟ ଜଗତ ।

× × ×

— — ମନୁଷ୍ୟ ଶରୀର ଧାରାରେ — —

— — ତାହାର ଚିନ୍ତା ଧାରାରେ — —

— — ଧର୍ମ ପରମ୍ପରାରେ — —

— — ନିତ୍ୟ ବ୍ୟବହାରରେ — — —

··· ··· ରାଜ ନୀତିରେ ଅନ୍ତଃସତ୍ତ୍ୱ··· ···

······ ପରିବେଶରେ ଶିକ୍ଷା, ସଂସ୍କୃତି, ଧର୍ମ ଚର୍ଚ୍ଚା ଚର୍ଚ୍ଚା ······

······ଇତଃସ୍ତତଃ ସବୁଠି, ସବୁଥି······················

······ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦ, 'ଜନ୍ତୁ'······················

·········ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଅସ୍ପୃହଣୀୟ·········ତୃପ୍ତି·········

ଏହିସବୁର ମଧ୍ୟରେ ମନୁଷ୍ୟର ବାହାରୁ ଭିତର କେଉଁଠାରେ ହେଲେ ବାଦ୍ ଦେଇନ ·····································

······ ସେହି ଶବ୍ଦ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ······························

··· ··· ତୃପ୍ତି ? ତୃପ୍ତି ?? ତୃପ୍ତି ??? ··· ··· କାହାର ????

Digitized by srujanika@gmail.com

॥ ସମୟ ସାଢ଼େ ପାଞ୍ଚ, ଦିବାକର ଅସ୍ତମିତ ।

ଭିତ୍ତିର ଉଦ୍‌ଘାଟନ ହେଉ ହେଉ ସନ୍ଧ୍ୟା । ଭଲିଖେଳର ସମୟରେ ବି ସେହି ଭିତ୍ତି —

॥ କଥା କଥାକେ ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀ ମଧ୍ୟରେ, ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷକ ମଧ୍ୟରେ ।

॥ " ସ୍ୱଜାତି ପରହିଂସ୍ରିକା " ମାନ୍ତ ବଚନର ମଧ୍ୟ ସେୟା ।

॥ ସମସ୍ତେ, ଚାଲ ଘରକୁ ଫେରିବା ।

॥ ନମସ୍ତେ —— ସମସ୍ତେ ।

—:o:—

କାଲିର ବେକାର କିଏ ???

ସତକହି ମନୁଷ୍ୟ ମରଣକୁ ବରଣ କରେ । ମିଛ କହିବାପରି ମନୁଷ୍ୟ ଅଭାବ ନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ ମିଛ କହି ସୁଖ ସମ୍ଭୋଗରେ କାଳାତିପାତ କରେ ସତ, କିନ୍ତୁ ଶେଷଫଳ ଦୁର୍ବହ ହୋଇ ପଡ଼େ । ତେଣୁ ତଟକା ଛକନା ଜଗତର ସହିତ ପାଦ ମିଳାଇବା ପରି ଶିକ୍ଷାର ମେରୁଦଣ୍ଡକୁ ବଳିଷ୍ଠ କରିବା ନିହାତି ଦରକାର ।

ଯୁଗଥିଲା ଯେତେବେଳେ ବ୍ରିଟିଶ୍ ରାଜ୍ୟର ଖୋସାମଦରେ ବଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ଶିକ୍ଷାକୁ ସୁହାଇଲା ପରି କରିଥିଲେ । ତଦ୍ୱାରା କେବଳ ପିଅନ୍ ଚପରାଶିଠାରୁ ଅମଲା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଥିଲା ଶିକ୍ଷାର ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ କିନ୍ତୁ ଚକ ଘୂରି ଯାଇଛି, ଦିନଗଡ଼ି ଚାଲିଛି । ସ୍ୱାଧୀନତାର ମୋଟେ ୨୩ ବର୍ଷ ବିତିଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେହି ପରାଧୀନ ଭାରତର ଶିକ୍ଷାରେ ଅନୁପ୍ରାଣୀତ ଦେଶର ଦଶା ଦୁର୍ବଳ ହୋଇପଡ଼ିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଶିକ୍ଷାବିତ୍ ମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଶ ଆଗେଇଛି ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ — କେଉଁ ଦିଗକୁ—ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ନା ନିମ୍ନକୁ ?

Digitized by srujanika@gmail.com

ସଂହତି ଦିବସ ପାଳନ ହେଉଛି ସତ, କିନ୍ତୁ ଅସହିଷ୍ଣୁତା କମେପି ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି । ଶାନ୍ତି ନାମରେ ସମସ୍ତେ ଅଶାନ୍ତିର ଉପାସନା କରୁଛନ୍ତି । ମୈତ୍ରୀ ନାମରେ ଶତ୍ରୁତାର ଭୀଷଣ ଆବର୍ତ୍ତନରେ ନିର୍ଯାତିତ ହେଉଛନ୍ତି । ଅହିଂସା ନାମରେ ହିଂସା କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି । ଏହି ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟର ମୂଳରେ କିଏ ? ଉତ୍ତର ମିଳେ ଆମ୍ଭେ ସମସ୍ତେ ।

ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷା କଲେ ଜଣାଯାଏ ଯେ "ଅପରୀକ୍ଷିତଂ ନୈବ କର୍ତ୍ତବ୍ୟଂ," ତେଣୁ ମହାତ୍ମାମାନେ ସ୍ୱଜୀବନରେ ପରୀକ୍ଷାନ୍ତେ କେବଳ ନୁହେଁ, ପାଳନ ଦ୍ୱାରା ଆତ୍ମପରୀକ୍ଷାଦ୍ୱାରା ଦ୍ୱୈପାୟନ କରିବାକୁ ପଶ୍ଚାତ୍‌ପଦ ହୋଇ ନଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଯୁଗରେ ଆତ୍ମସୁଖ, ଆତ୍ମକୈନ୍ଦ୍ରିକ ଭୋଗ ଲିପ୍ସାଦ୍ୱାରା ମନୁଷ୍ୟ ଏତେ ଦୂର ବିବ୍ରତ ଯାହାର ଫଳରେ କୌଣସି ଶର୍ତ୍ତାଧାରୀକୁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ପରିଣତ କରିବାକୁ ହେଲେ ସମସ୍ତ ଯାଚପଯା ପରୀକ୍ଷା ନକରି ଯଥାଶୀଘ୍ର କାର୍ଯ୍ୟରେ ପରିଣତ ଦ୍ୱାରା ସୁଫଳ ଆଶାକରନ୍ତି । ଏଣୁ ସରକାରଙ୍କ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନାଗତ ଶିକ୍ଷା କୃଷି, ଶିଳ୍ପ ଓ ଅର୍ଥ ସବୁର ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷା ସ୍ତରରେ ବ୍ୟର୍ଥ ଅପଚେଷ୍ଟା ଓ ବ୍ୟର୍ଥ ଉଦ୍ୟମ ହୋଇ ପଡୁଛି ।

ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଅନେକର ଜଣେ ଦକ୍ଷଶିଳ୍ପୀ ଅଲଗା କଣ୍ଢେଇ ନିର୍ମାଣ କରିବାରେ କୃତିତ୍ୱ ଅର୍ଜ୍ଜନ କରିଛନ୍ତି । ଦୈବାତ୍ କୌଣସି ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟରୁ କଞ୍ଚାମାଲର ତ୍ରୁଟି ବଶତଃ କଣ୍ଢେଇ ନିର୍ମାଣରେ ଭଙ୍ଗା କଣ୍ଢେଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲା, ତେବେ ଶିଳ୍ପୀଙ୍କର ଅପାରଗତା ନା ଜିନିଷର ତ୍ରୁଟି ? ଏକଥାର ଉତ୍ତର ପାଠକଗଣ ସମୟ, ସ୍ଥାନ, ପାତ୍ର ବିଚାରରେ ସ୍ଥିର କରି ପାରନ୍ତି ।

ସେହିପରି ସୁଦକ୍ଷ ପୁରୁଖା, କର୍ମନିଷ୍ଠ ଓ କର୍ମ ନିପୁଣ ଶିକ୍ଷକ ଗଣ ବିଦ୍ୟାଳୟ ମଧ୍ୟରେ କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ହେଁ, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶିକ୍ଷାରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଚରିତ୍ର ତ୍ରୁଟିକୁ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିବା କଷ୍ଟକର । ତେଣୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଶିକ୍ଷକମାନେ ଶିକ୍ଷାକୁ ଶିଳ୍ପାନୁଗତ - କ୍ରମ (Gradation) କରିବାକୁ ସମର୍ଥର ଅଭାବ ଘଟେ । ତେଣୁ ସ୍କୁଲକୁ ଭଲ ଓ ଖରାପ ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ଭଲ ବାଟରେ ପରିଚାଳନ ସୁଯୋଗ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଦେଶ ସିନା ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲା । କେଉଁ ଥିରେ — ବକ୍ତୃତା ଝାଡ଼ିବାରେ, କଳା ବଜାରୀ କରିବାରେ, ମିଛକଥା କହି ଦେଶ ଧନରେ ମଥା ମୋଡ଼ିବାରେ ; ରାଜନୀତି ନହେଲେ ଝାଉଁଟଙ୍କ ଓ ଟରଣୀ ଗିରସ୍ତରେ ଭୟାନକ ସାମାଜିକ ଅସ୍ଥିରତା ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ । କିନ୍ତୁ ଅଳ୍ପ ବସ୍ତୁଦୃଷ୍ଟି ଦିଅ ଦେଖିବ, ଅର୍ଥନୀତିରେ ନେଉଁ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ପରିଦୃଷ୍ଟ ତଥାପି ସମାଜ ବିକୃତ ଓ ବିଭ୍ରାନ୍ତ । ପେଟ ପୋଡ଼ିଲେ ମନୁଷ୍ୟ କଣ ନକରେ । ତେଣୁ ଶିକ୍ଷକ, ଅଧ୍ୟୟନ ଓ ଅଧ୍ୟାପନାରେ ଅବହେଳିତ । ଛାତ୍ର ସୁସଂଯତ ଚରିତ୍ର ଗଢିବାରେ ଅସମର୍ଥ, ଅଭି-ଭାବକଗଣ ନୈତିକ ପତନାନ୍ତେ ଯେଉଁ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ହୁଏ ତାହାର ପ୍ରତି-ଫଳନ ଘଟେ ବହୁପରିମାଣରେ ଛାତ୍ର ସମାଜ ଉପରେ ।

କଥାରେ ଅଛି ନଡ଼ କୁଦାକୁ ମୋହମା ଔଷଧ ପରି ନୁହେ । ତେଣୁ ପାନ ଦୋକାନ, ସିନେମା, ବଜାର, ଖେଳପଡ଼ିଆ, ପାର୍କ, ହୋଟେଲ ଲିତ୍ତରେ ଏକମାତ୍ର ଅନୁଷ୍ଠାନ ଉପରେ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରଭାବ ପଡ଼େ । ପିଲାଙ୍କ ମନ ସହରର କଳୁଷିତ ଗଳିକନ୍ଦି ମଧ୍ୟରେ ଦୌଡ଼େ, ବିଭ୍ରାନ୍ତ ସୃଷ୍ଟି କରେ ; କିନ୍ତୁ ନିର୍ମଳ, ପବିତ୍ର ଓ ସୁସ୍ଥ ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପରିବେଷ୍ଟନୀକୁ ସୁହାଏ ନାହିଁ । ଏଣୁ ଛାତ୍ରମାନେ ହୁଅନ୍ତି ଛଟକା । ଶିକ୍ଷକଙ୍କର ଏଥିରେ ହୁଏ ତ୍ରୁଟି, ସାମାଜିକତାରେ ଅକ୍ଷମଣୀୟ ।

ଅଳ୍ପ ନିମ୍ନ ଦୃଷ୍ଟି ପାତ କଲେ ଜଣାଯାଏ ଯେ ବାସ୍ତବିକ୍ ରାଜନୈତିକ ପ୍ରଭାବ ସବୁଠାରୁ ବେଶି ପଡ଼େ ଛାତ୍ରଙ୍କ ଉପରେ । ନେତାମାନେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କୁ ଅଗ୍ରହଣୀୟ ପଥରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥଗତ ଫାଇଦା ଉଠାଇବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ଏପରିକି ସ୍ୱଳ୍ପକାଳୀନ କାର୍ଯ୍ୟପାଇଁ ନିଃସ୍ୱ ଗ୍ରାହକ ସମାଜକୁ କଳ୍ପିତ ଆର୍ଥିକ ସହାନୁଭୂତି ଦ୍ୱାରା ଜମ୍ମା ସାମାଜିକ ଅସ୍ଥିରତା ମଧ୍ୟରେ କୁହେଳିକା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଦ୍ୱାରା ବିଭ୍ରାନ୍ତକର ପରିସ୍ଥିତି ମଧ୍ୟଦେଇ ଗ୍ରାହକସମାଜ ପ୍ରଧାବିତ ହୁଏ । ସେ ନିଜର ସ୍ଥିତିର ଗତି ବଦଳାଇବାକୁ ବାଧ୍ୟହୁଏ । ଶେଷ୍ଟା ରାଜନୀତିର ଶିକାର ହୋଇ ବେକାରଗ୍ରସ୍ତ ବା ହୁତାଶନରେ ପ୍ରାଣକଲବଲରେ ଜୀବନ କଟାଏ ।

ଅସଲଂକୃତ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କୁ ସରକାରୀ କଳରେ ସ୍ଥାନ ମିଳେନି । ଯେହେତୁ ସେମାନେ ହେଲେ ବିଭାଗୀୟ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଆତ୍ମୀୟ ସମ୍ପର୍କ-ନୁହନ୍ତି । ଅସତ୍ ଉପାୟରେ ତେଲଆମି କରିବା ଗ୍ରାହକ ପୂର୍ବପଶ୍ଚିମ ଖୋଜା ଖୋଜିକରି ଗୁଳଙ୍କ ଠାରୁ ସମସ୍ତ ସୁଖ ସୁବିଧା ଯୋଗାଇଦିଆଯାଏ । ତେଣୁ ଗ୍ରାହକଙ୍କରେ ଯେ ହୁଏ ସାମାଜିକ ଶୋଷଣ, ଶାସକ ପ୍ରତି-ବଦଳରେ । ଏଣୁ ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ବେକାର ବଢ଼ିବା ସୁନିଶ୍ଚିତ ।

ସର୍ବଶେଷ ଘଟଣା ହେଲା, ଏହି ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ ଅର୍ଥ ବିନିମୟ ଦ୍ୱାରା ଧନୀମାନେ ବିଶେଷ ଧନୀହେଲେ, ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଶ୍ରେଣୀ ଜମିଜମା ଭୂମି, ଗୃହ ଶୂନ୍ୟହୋଇ ଦେଶାନ୍ତର ଗମନ କରିବା ଦୁର୍ବଳ ହେଲେ । ଖଟିଖିଆ, ମୂଲିଆ ଓ ପଙ୍ଗପାଳ କର୍ମଜୀବୀଗଣ ଶୋଷଣ ପେଷଣରେ ଚକଚକେ ମିଲ୍ ମାଲିକ୍ କୋଟିପତି, ଶିଳ୍ପପତି ତଥା ରାଜନୈତିକ ରଥଚକତଳେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇ ଉଚିତ ମନ୍ଦ ଓ ମର୍ଯ୍ୟାଦାକୁ ଖାତିର ନକରି ଆତ୍ମତୃପ୍ତ ହେଲେ । ସେମାନେ ହେଲେ ସବାରୀ, ବ୍ୟଭିଚାରୀ ଓ ଜୁଆଖେଳର ଜଗତର ସାଧକ ଓ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ । ଏଣୁ ସମାଜର ଗତିରେ ବିରାଟ ବିଶୃଙ୍ଖଳାର ସୂତ୍ରପାତ । ଏମାନଙ୍କର ଦୈନନ୍ଦିନ କର୍ମ ଇଞ୍ଜାମଦରେ ଯେଉଁ ସମୟ ମିଳେ ତାହା ଆପଣାର ଦାମ୍ପତ୍ୟ ସୁଖରେ ପରିବାରର ସଂଖ୍ୟାବୃଦ୍ଧି ସୁନିଶ୍ଚିତ । ଏହି ବୃଦ୍ଧିହିଁ

Digitized by srujanika@gmail.com

ରାଜନୈତିକ ଗଣ କହନ୍ତି, "**Explosive of Population**" । ବାସ୍ତବରେ ଭୂମିର ପଥ ଅଲଗା, ତାହା ଅତ୍ରୁଣ୍ୟଭାବେ ଅନ୍ତଃ-ସଲ୍ଲୀଳାଭାବେ କର୍ମବ୍ୟସ୍ତ ଓ ଚଞ୍ଚଳ । ଭାରତ ସରକାର ପରିବାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଁ ଯୋଜନା କରିବାରେ ବ୍ୟର୍ଥ ହୁଅନ୍ତି ।

ତାହା ହେଉଛି ଦେଶ ଦଶ ମଧ୍ୟରେ ଅସମାନ ଅର୍ଥ ବିନିମୟ । ଏହାର ମୂଳରେ ଶିକ୍ଷା, ସମାଜ, ରାଜନୀତି ସବୁଟି ଭୂମି ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ । ଏଣୁ ଦେଶମଧ୍ୟରେ ଅର୍ଥ ନୈତିକ ସମତାସ୍ଥାପନ ନିମନ୍ତେ ସଂଘର୍ଷ ନକରିଲେ ବେକାର ସ୍ୱରୂପୀ ବିବାଟକାୟ ମହାଦାନବ ଅଚିରେ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଗ୍ରାସ କରିଯିବ । କୋଟି ଗୋଟି ଜନତାର ମହାପ୍ରଳୟଙ୍କରୀ ସଂଘର୍ଷରେ ଜଗତ ଧ୍ୱଂସାଭିମୁଖୀ ହେବା ସୁନିଶ୍ଚିତ । ଏଣୁ ଭାରତପରି ଅର୍ଦ୍ଧଶିକ୍ଷିତ ରାଜ୍ୟରେ, 'ଆଜିର ଯୁବ କାଲିର ବେକାର' ନୁହେଁ ତ କଣ ?

ସହରର ଏକ ପକ୍କା ପିଚୁରାସ୍ତା ଉପରେ ଲମ୍ବା ରଙ୍ଗବେରଙ୍ଗୀ ଟୋକା କାନ୍ଥରେ ପ୍ଲାକାର୍ଡ, ଫେମ୍ପଲେଟ୍ ଓ ଗେଲୁତାରୁର ବର୍ଣ୍ଣାଳୀଗତ ବର୍ଣ୍ଣନାର ବିଶୋଭିତ ଶବ୍ଦ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ, "ଆଜିର ଯୁବ କାଲିର ବେକାର" । ତେବେ ଆତ୍ମଗତ ପ୍ରେରଣାରେ ପାଠକ, ଦର୍ଶକ ଓ ଭାବୁକଙ୍କ ମନରେ ସ୍ୱତଃଭାବାନ୍ତର ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ "କାଲିର ବେକାର କିଏ ? ? ?"

—:✳:—

Digitized by srujanika@gmail.com

ଚରିତ ନା ଚରିତ୍ର

"ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ ସୁଗର ମାଷ୍ଟର" । .... ସୁରେନ୍ଦ୍ର । ଗୋରା ତକ୍ ତକ୍ ବେଠଂକ୍ ଶରୀର । ପିନ୍ଧୁ ରୁଜାନ୍ତ ସିନୋମେଟିକ୍ ଫେସନ୍ । ମେରସରାଇଜଡ୍ କଟନ୍ ନେକ୍ଲେସେଣ୍ଟ ଉପରକୁ ଖାଣ୍ଟି ଟେରିଲିନ୍‌ର ଟାଇଟ ଫିଟିଙ୍ଗ୍ ବୁସ କୋଟ । ହାଇସ୍କୁଲ୍‌ର ନେଗେ ଷୁ ...... କଳାରେ ଦାଖଣ୍ଡ .... ଗୋରା ଦେହକୁ ବେଶଟି ଚମତ୍କାର ଚଉଡ୍ଡକ ଓସର ତାହାକର ବେକରେ ସିନ୍ଦୁର ଟୀକାପରି .... ପାଉଡ଼ରର ବୋଳା ବେକ ଉପରେ ଠିଆଠିଆ କଲର ଦୁଇ ଉଦ୍‌ବାଗ୍ନ ।

ମେଟ୍ରୋକାନ୍ କଟ୍ ଓପେନ୍ ସାର୍ଟ ଆଗରୁ ପଛକୁ ବୁଲାଗଲାଣି— .... ବୋତାମ ବର୍ଣ୍ଣାଳୀ ଟିକା ପରି ଧଳା ଉପରେ ଚକ୍ ମକ୍ କରୁଛି । ସଂଖ୍ୟାରେ ଗଣିଲେ ଏକଠାରୁ ଅସଂଖ୍ୟା କଲମ ଖୋସିବାକୁ ବଡ଼ଆଉଟ୍ ପକେଟ୍ ଖୋସି ହୋଇଛି ଅର୍ଦ୍ଧ ହସ୍ତ ପିଷ୍ଟ ମୁଦାରେ । କଣ୍ଠପରି ମୁହଁକୁ ଟାଙ୍ଗାଣ .... ଆହେ—ହେ— ଆରେ — ଦେଉଛନ୍ତି ଭାଷାରେ ବଚନ । ଶିକ୍ଷକ ନୁହେଁ — ସାଫି ମାଫିକେ ଅନ୍‌ଟରେଷ୍ଟ ଗ୍ରୁପ୍‌ଙ୍କ ଅନରେଷ୍ଟ ଗଜ୍‌ଲ ଫାଦେର, ଗାର୍ଡିଆନ୍ .... ଠାଣୀରେ କପୋଳ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଭଡ଼ାଟିଆ ଆଫ୍ରିକୀୟ ନିଗ୍ରୋକଟିଙ୍ଗ୍ ଚୁଙ୍ଗାଟେଙ୍ଗ । ଭ୍ରୁଙ୍କ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ କେଶ । କେଶ ବେଶ ଠାରୁ ବିଶେଷ ଅଲଟ୍ରା ମଡ଼ର୍ଣ୍ଣ । ହାତରେ ଦେଢ଼ହାତ ଲମ୍ବା ଚଉଦପା'ର ଏକ ମାଖୁନା ନଳୁବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମାନଚିତ୍ର ଠେଙ୍ଗୁଣି ।

ସେ କରନ୍ତି...... ଓଡ଼ିଶା ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର କୋଡ୍ ଅନୁଯାୟୀ ଶାସନକୁ ଦୂଷଣ । "Spare the rod Spoil the child" ଉପରେ ଜୀବନ୍ତ ପରୀକ୍ଷା ଓ ନୀରିକ୍ଷ ଖୋଦ୍ Hend of the beads ହାନ୍ତକାଶ ଷ୍ଟାର୍ଟାମ କମ୍ପା ତ୍ରିସୀୟୁ ସଭ୍ୟତାର ସଫିଷ୍ଟିକେଟିକ୍

Digitized by srujanika@gmail.com

ଖୋଦାବନ୍ଦ ମୁଖ୍ୟ ପରିଚାଳକ ଓ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦକଙ୍କ ସେକ୍ରେଟିକ୍ ଶିଷ୍ୟ । ବିଜ୍ଞାନ ପଢ଼ାରେ ତାଙ୍କର କୁଆଡ଼େ କଲେଜ ଭୁଲ ହେଲ ସମ୍ବଲପୁର ଠାରୁ ତିରିଚିନାପଲ୍ଲୀର "ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ କଲେଜ । ପଢ଼ାରେ ଅରୁଚି । ତେଣୁ ବେସ୍ ପରିଶେଷରେ ଖଲିକୋଟ୍ କଲେଜର ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷକ ଉପରେ ମାଡ଼ । ପରିଶେଷରେ ଖୋଦ୍ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଡବଲ୍ ମାର୍କରେ ଡିଗ୍ରୀ ଧାସ୍ତ ପାସ୍ ।

...Stop gap ପାଇଁ.....ଲଭ ଏଟ୍ ଫାଷ୍ଟ ସାଇଟ୍ ରୂପେ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଶିକ୍ଷକ...କମ୍ ଦରମା...ନିରାପଦ.....କ୍ଳେଶ କ୍ଳାନ୍ତିହୀନ ଶିକ୍ଷକ ଗିରିରେ ସଉକ୍...Plenty of leisure without any pleasureରେ ନିରର୍ଥକ ଜୀବ ନଯାପନର ଅଭିକାନ୍ତ । ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ସେକ୍ଟର୍‌ସ୍‌ରେ ଗଞ୍ଜାମର ସୁନାମଧନ୍ୟ ଅନୁଷ୍ଠାନ ପରିକ୍ରମା ପରେ ପରିଶେଷରେ ଖୋଦ୍ ବ୍ରହ୍ମପୁର ସହର କେନ୍ଦ୍ର ସ୍କୁଲରେ ଅବସ୍ଥିତ ।

ତତ୍ ପୂର୍ବରୁ କେଉଁଠି କି ପ୍ରକାର କୃତିତ୍ୱ ଅର୍ଜନରେ ଛାତ୍ରମା ଖେଳ, ମେଳରେ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ କୌଶଳ ପ୍ରୟୋଗ ଓ ଗୁରୁ ଗୁରୁଜୀଙ୍କ ସର୍ବାଧୁନିକ ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଅଧ୍ୟାପନାରେ ଉଚ୍ଚ ପ୍ରଶଂସା...ସର୍ବୋପରି ସାଙ୍ଗସୁଖରେ ମେଳାମଉଚ୍ଛବରେ ତାମ୍ରଚୂଡ଼ଙ୍କ ଯାଜକରୂପେ...ରୂପଦାସ୍ତି ଗ୍ରାହକରୂପେ........ତେରଛା ଚାହାଣୀରେ ବିଦ୍ଧ କଟା ତାରୁଣ୍ୟ ଚଟୁଳା ରୂପଙ୍ଗନା ଗୁରୁଜୀଙ୍କ ଶୁଭାକାଂକ୍ଷୀ ରୂପେ, ବହୁତ ବହୁତ ଅନବଦ୍ୟ ଅଘଟଣ ଘଟଣା କାସ୍ତି ରୂପେ ସୁଖ୍ୟାତି ଆଲୋଚନା.....

ଖେଳ କସରତ୍ ପ୍ରିୟ..........ହକି, କ୍ରିକେଟ୍, ଭଲି, ଫୁଟ୍‌ବଲ୍ । ଅନୁଭୂତିରେ ନଥିଲେ ହେଁ........ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ରେକର୍ଡରେ........ପଟାଉଡ଼ି, ଶର୍ମିଳା ଟେଗୋର ଓ ସମୀକପୁର, ଏଟ୍‌ସେଟ୍ରା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ପାଠ ପଢ଼ାରେ ଖୋଦ୍ ଫଷ୍ଟକ୍ଲାସ । ଚଉଦ ବସନ୍ତରେ ଶତ ତାରକାଙ୍କ ଅନୁକରଣୀୟା ଅଲଟ୍ରା ମଡର୍ଣ୍ଣ ବାଳକ ବାଳିକା । ସେନେମା ସୋ ରେ କେବଳ ମେଟିନ୍ । ଫରେନ୍‌ର ସିନେମା ସ୍କୋପିକ୍ସ, ହର୍ଟ ଏପିଲିଙ୍ଗ୍·····ନ୍ୟୁଡିଟି—···ଫେସନ୍ ମେକିଙ୍ଗ୍········ ବାଲ୍‌କୋନ କେବଳ ଏଡ୍‌ଭାନସ୍ ବୁକିଙ୍ଗ୍ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ହସି ହସି କହିଲା, ଆଜ୍ଞା ହଁ ।

ଅଟୋବାଇଓଗ୍ରାଫୀରେ ବାଲ୍ୟଜୀବନର ଅନୁଭୂତିର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ବଡ଼ ଚମତ୍କାର । ମୋର ହବି ଭିତରେ ଆକସ୍ମିକ ସିନେମା ସେକଣ୍ଡ ସୋ । ତାହାପୁଣି ବାପାମାଆଙ୍କ କଡ଼ା କଡ଼ା ଆଖି ଉପରେ ଧୂଳି ଦେବାକୁ ମଶାରି କାର୍ଟିନ୍ ଭିତରେ ଶୋଇବା ଆଳରେ ମାଣ୍ଡି ତକିଆ ଉପରେ ପାଛୁଡ଼ିର ଯତ୍ନ ପରିପାଟି ଦେଇ । ଦୁର୍ବିପାକ କ୍ରମେ ଧରା ପଡ଼େ ତ ସାଙ୍ଗସୁଖଙ୍କ ଘରେ ତାସ୍—ଖୋଦ୍ ତିନପତା—

“ ରାଜା ମନ୍ତ୍ରୀ ଗୋଲାମ୍···ଦୁରେ ମେରେ କରେ ସଲାମ୍ ”

ସାର୍ ! ଖାଲି ଏତିକ ନା··· ଆଉ କହୁ ।

ଆହୁରି ଗୋଟିଏ ହବି···ପ୍ରତିଦିନ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଫେରି ନଦୀ ପଠାରେ କାବାଡି···କାବାଡି···କାବାଡି ଏକା ମାଡ଼ିକେ ଟିନ୍‌ତିନ୍ ଖେଲସ୍ । କେବେ ଗୋଡ଼ ଜଖମ୍ ତ···କେବେ ହାତ ଅକଳ··· ଅନ୍ୟ କେବେ ପେଟ ବିକଳରେ ଗୃହ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ । ପାଠ ପଢ଼ାତ • ଥିଲା ଅବଧାନଙ୍କ ଶ୍ରୀଫଳ ।

ଶେଷ ହବିରେ ଥାଏ, ଅନ୍ୟଙ୍କୁ କପଟ ଢାଉନ୍ କରିବାକୁ ଗ୍ରୁପ୍ ଗଢ଼ି ସ୍କ୍ରିବିଲ୍‌ଙ୍ଗ୍, ବେନାମୀ,···ଡ଼ାକହାକ, “କଣ୍ଢେଇକୋଳି ନଣ୍ଡା, ଭାଙ୍ଗି ଦେବ ତୋ ଅଣ୍ଡା” । ପ୍ରଭୃତି ଗାଇ ଛୁରୁଲାଇବା ···ଚିଠିରେ ଅଶ୍ଳୀଳ ଲେଖି ତାଙ୍କ ଝିଅ ବୋହୂଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣ ଦେବା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସାଙ୍ଗୀ, ଓଡ଼ିଶାରେ ମେଳବାକୁ ଏକ ଧର୍ମଘଟ କରିବା ଇତ୍ୟାଦି— ଇତ୍ୟାଦି —ଇତ୍ୟାଦି ।

ଆଚ୍ଛା ! ତେବେ ଭଲ ଛାତ୍ର ପଢ଼ାଶୁଣା କରିଥିଲ ?

ଥେର୍ଡ୍ ମେକାନିକ୍ସ ପ୍ରକାର୍ ଟ୍ରୋଡ୍ ହାମ୍ବାଗ୍ ହୋଇ ଏତେ ନିର୍ବୋଧ, ଅବୋଧ ଓ ଅପଣ୍ଡିତ । ଏଣେ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ସଙ୍ଗ କପ୍‌ରେ ଚଣ୍ଡି ଜଳନ, ସ୍ତ୍ରୀପ୍ଲେସ୍ ଓ ଗାଇଡ୍‌ରେ କାଗଜ କଲମରେ କପଟେ ଚଳେ । ବଡ଼ବଡ଼ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଅଧ୍ୟାପକ ଜାଣନ୍ତି—ମୁଁ କିଏ ? ପକେଟ୍‌ରେ କଣ କରିଥାଏ, ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖାଇବାକୁ । ସେଥିରେ ତ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଶ୍ରେଣୀରେ ଅନର୍ଥ ରହେ ଫି ଲ୍ଲାନ୍ ଦୁଇ ବର୍ଷ ।

ସାର୍ ! ତାହା ହେଲେ, "ଜୀବନଟାଖାଲି ବୈଜ୍ଞାନିକ ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ର" ।

ସେ ଦିନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣିତ ବାଇଓଗ୍ରାଫରୁ ଥୋଡ଼ାଏ କଥା ଶିଖିଛି ସୁରେନ୍ । ତେଣୁ ବୃନ୍ଦକୁ ଫେର ଟାଙ୍ଗି ଟ୍ରକ୍ ଉପରେ ବସି ସିନେମା ରାଗିଣୀରେ ସୁର ଧରେ........ ।

ଦକ୍ଷିଣାଞ୍ଚଳ ଶିକ୍ଷାଧିକାରୀଙ୍କ ପୁତ୍ର । ସୁଦୂର ବାଲ୍‌ଙ୍ଗୀରୁ ଫେର ଘର ବ୍ରହ୍ମପୁର ସହରରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଶିକ୍ଷାନ୍ନର ଚିନ୍ତା ସୁଲଭ ଆଗ୍ରହରେ ସୁନ୍ଦର ସିନେମା ସଙ୍ଗୀତର ଝଙ୍କାରରେ ହୃଦୟ ପ୍ରକମ୍ପିତ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ, "ସୁରେନ୍ ଏ କଣ ?"

ଏହି ଶିକ୍ଷା କେଉଁଠୁଁ, କେଉଁଠୁଁ ? ସ୍ୱଭାବରେ ତୁ ଘର ଛାଡ଼ ।
କଣ କହୁଛନ୍ତି ବାପା.....ମୁଁ କଣ କରିବି...ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଜୀବନରେ ଦେଖିଚକଣି ଯେଉଁ ଛବି ନେମାରୁ ବୃହତ୍ ଶିକ୍ଷକ । ଧନ୍ୟସ୍ତ୍ର ସହାୟ, ସ୍ୱଭାବରେ ପର ଓଡ଼ିଶା ପାଇଁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଓଃ ! ତାହାହେଲେ ଏହା ହେଉଛି କବିତାଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ "ଚରିତ ନା ଚରିତ୍ର" ହାସ୍ୟରେ, ଦୁନିଆରେ ଶିକ୍ଷାର ଗତି କୁଆଡ଼େ ।

(ନବୀନ ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶିତ)

ସଂଗ୍ରାମ ପରେ ବିଶ୍ରାମ

ଖୋଦ୍ ଗୁରୁ ଆଡିରେ ସମ୍ଭରନ୍ । ଜଣେ ଅନାଦରଣୀୟ ଚରିତ୍ରବାନ୍ ଶିକ୍ଷକ ।

ପଶ୍ଚିମ କାନ୍ଥର ଫାଟ, ପ୍ଲାଷ୍ଟର୍ ଦେହରେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ପଙ୍ଖାର ପ୍ରତିଫଳନ ଧୋକା ଖାଇ ପୂରା ବୁଲୁଛି ଆପଣାଛାଇ । ବିଶ୍ରାମ ନେବାରେ ପ୍ରତି ପିରିଏଡ୍ ଶେଷରେ ଓ ଉପାନ୍ତରେ ଅନ୍ୟୂନ ଗୁରୁ କମ୍ପା ପାଞ୍ଚ ଜଣ ଆସୀନ, ଶାୟିତ । ମଧ୍ୟ ତୁର୍କ ଦେଶର ପାହାଡ଼ିଆ ମରୁଭୂମି ପରି···ମାଟିଆ ରଙ୍ଗର ପିଠି ଉପରେ କରି ଲମ୍ବାଡେସ୍କ । ଇତସ୍ତତଃ ଚକ୍ ପିସ୍···ଡ୍ରଷ୍ଟର୍— ଅନାବନା ଛୁଟି ଦରଖାସ୍ତ —ଏଟେଣ୍ଡେନ୍ସ୍ ରେଜିଷ୍ଟର୍ ।

ଯେପରି ଏପରି କାନ୍ଥ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ସମ୍ମୁଖରେ 'ଅନେକ ନବାରମ୍ଭୀ ଓ୍ୱାଲ୍ ପୋଷ୍ଟର୍···ଅନଳ୍ପ ଦୂରରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବ୍ୟବହୃତ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର ପିଜିଏନ୍ ହୋଲ୍ ଡେସ୍କ—ଏକ—ଦୁଇ—ତିନି । ପୂର୍ବକାନ୍ଥ ଦେହରେ ଏକ ଲମ୍ବା ଓ୍ୱାଲ୍ ବ୍ଲାକ୍ ବୋର୍ଡ଼- ଯେଉଁଥିରେ ଅଙ୍କ ଗ୍ରାଜୁଏଟଠାରୁ ବାଙ୍ଗ ଶିକ୍ଷକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟବହାରରେ ଅଶ୍ରୁଦ୍ଧ । ସମସ୍ତେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ହୃଦୟଗ୍ରାହୀ ଉପମାଦଶାକ ପ୍ରବଚନରେ କେବେ-କେବେ ନୂତନ କଳାକାରଙ୍କ ମନଲୋଭି ସୂଚନା ଚରଣ ବିଦ୍ଧ ନ ହେଲେ ବି ଭୁଲ ଖାମେ ଦିନେ ଦୁଇଦିନ ରେକ୍ଲେଣ୍ଟ ପଡ଼େ ଅଜାଣାରେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଖଣ୍ଡିଏ ୫ଫୁଟ ଉଚ୍ଚା ଏବଂ ୭ଫୁଟ ପ୍ରସ୍ତର ଏକ୍ ବେଷ୍ଟସ୍ ଅବ୍ ଷ୍ଟ୍ରକ୍ଟିଭ୍ ବୋର୍ଡ । ଦରଭଙ୍ଗା ମେଜ ଉପରେ ମଳିଣା ଗୁଡ଼ା-ଯାଇଥିବା ଶେଯ । ଅନତିଦୂରରେ ଭଙ୍ଗାଡ୍ରମ୍ ମେଟ ଓ ବ୍ଲଟ୍ ରହିବା ଟେବ୍ । କେତେକ ସୁଘଟିତ ପଙ୍କ୍ତି ସିଙ୍ଗଲ୍ ଚେୟାର ଗୁଡ଼ିକ, ଶୋଇବା ମନ କାଟିକେ ଆରାମ୍ ଦାୟକ, ଢ଼ିଲ୍‌କସ୍ ଘୋଟା ଶେଯର ଟଲଙ୍କ । ବେଶ୍ ଆରାମ୍ ଦାୟକ । ସଜନ୍ ପାଇଁ ନୁହେଁ—ଅଣିଥିକ, ଅଘଟିତ ହୋଇଥିବା କେତେ ପୁରୁଣା ଏବଂ ଆଉ କେତେକ ବେପରୁଆ ଟେଟ, ତତ୍ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ନମିତ୍ତ । ସ୍ଥାନଟି ଖରକା ପଞ୍ଜରା ବନ୍ଧଥାଇ ଝଟେଷ୍ଟ ଏକାନ୍ତକତାର ସୂଚନା ଦିଏ । ସଙ୍ଗ୍ରାମ ପରିଶ୍ରମପରେ ବିଶ୍ରାମ ହିଁ କାମ୍ୟ । କଥାରେ ଅଛି ଠିକ୍ ଶିକ୍ଷକଙ୍କରେ ମିଳେ **"Plenty of leisure without any Pleasure"** । ଜଗତରେ ବୋକାମି, ଅକାମି, କର୍ମକୁଣ୍ଠ, ବେକ୍ଓ୍ୱାର୍ଡ ପେର୍‌ସୋନସ୍ କୁ ହିଁ ଶିକ୍ଷକ ବୃତ୍ତି ଭଲଲାଗେ । ଆମ ରାଜନୈତିକ, ଅନଭିଜ୍ଞ ବ୍ୟକ୍ତି ମାନଙ୍କ ପରେପ୍ରକ୍ଷରର ଏଷ୍ଟ ଧାରଣା ଏହିଠାରେ ହିଁ ଭୂଲ ମାନେ ।

କାରଣ୍ଡିକ ଦନ ଇତସ୍ତତଃ ବକ୍ଷିପ୍ତ ସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟ ଧାଡ଼ିବାନ୍ଧ ଅକାଶରେ ଉଡ଼ିଗଲା ପରି ସମୟେ ସମୟେ, ଇଣ୍ଟର୍ ଭେଲ୍‌ରେ ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ଶିକ୍ଷକଗଣଙ୍କ ବିଶ୍ରାମ ଘଟେ । କିଏସେ ମୁହଁକୁ ଟେକି···କିଏସେ ମୁହଁକୁ ଅଧୋଗମନ କରି···କିଏ ସେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ପ୍ରବନ୍ଧ, ନିବନ୍ଧ ଓ ପତ୍ରର ସଂଶୋଧନ ସଂଶୋଧନରେ ନିମଗ୍ନରହି···ଅନ୍ୟ କିଏସେ କପେ କଫି ଖେଉ୍ ଘାଇଉ୍ ଭ୍ରେଣ୍ଡ ହୋଟେଲ୍‌ରୁ ଅବାଦକରି କାନ୍ଧ ଟେକୁରୁକୁ ବୁହିଁରହି···ଅନ୍ୟର ମୁହଁରୁ ପାନାମା କେନାଲ୍‌ର ଲକ୍ ଡ଼େଲିଂ ଜାହାଜ ଚଳିବେଳେ ଠିଆ କୁଣ୍ଡଳ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଉଠିବାପରି— ଆଟ୍ଟେ, ସୁଷ୍ଟେ, ବନୋଭୁଣ୍ଡରେ ଗହ୍ୱର ମଧ୍ୟରୁ ଢକ୍ ଭକ୍ ହୋଇ ଉଠେ । ଅନ୍ୟ ଜାହାର ହସ୍ତରେ ମନସ୍ଥ ଉଚ୍ଚାଟନକରି ସିନେମା

Digitized by srujanika@gmail.com

ସଙ୍ଗୀତର ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ତାନ, ଆଙ୍ଗୁଠି ଓ ଡ୍ରେଷ୍ଟର ସଞ୍ଚାଳନରେ ନନ୍ଦନ୍ତ ଧରେ ଓ ଦ୍ରୁତଗତିରେ କର୍ଣ୍ଣମନର ତୃପ୍ତି ଆନୟନ୍ ସମର୍ଥ ।

ଖୋଦାବନ୍ଦଙ୍କ ମେହେରବାନୀରେ ସଦ୍ୟଜାତ ଖାଁ.....ଙ୍କ ହସ୍ତରେ ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ ଶିକ୍ଷକ ଆଲୁବାଲୁ ହୋଇ ଉପରକୁ ଯାଉଥିଲେ ଶୁଣିଥିଲି । ଉଦ୍ବାନ୍ତ ଆଶା, ଭରଷାଳୁ ଲକ୍ଷ୍ୟମ୍ ହୃଦୟନନ୍ଦନେ ଗୁପ୍ତି ରଖି ଦଶପଲ ସୁର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟବହାର ପରେ ବିକୃତ ମୁଖମଣ୍ଡଳରେ ଆକୃତି ଚିତ୍ତରର ଦୃଶ୍ୟ ଆନୟନ କରେ । ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଅନବଦ୍ୟ ହୃଦୟବାନ୍ ଶିକ୍ଷକ, ଅଥଚ କଥା କଥାରେ ଚତୁର ଓଡ଼ିଆ କହିବା ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିର ଅଭାବରୁ ଗାଣ୍ଡି କାଟିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନା ଦଅନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଲାଲୁଡ଼ ଗୋଲ୍‌ଡକୁ ଗଣ୍ଡି କାଟ ଠାରୁ ଦେଶଦ୍ରୋହୀ, ଜାତି ଦ୍ରୋହୀ ନେତାଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ପ୍ରାଦେଶିକ ତଥା ଦେଶର ମୁଖ୍ୟ ଓ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଚରଣଙ୍କୁ ଗାଣ୍ଡି କାଟି ଦେବାକୁ ଆଦେଶ ଦଅନ୍ତି । ନସମାତେ, ସମୟେ ସମୟେ କାଜ ମାତେ । ଆମେ ଯେ ସମାଜର କୁଆଡ଼ ନଗ୍ନ ଜୀବ ।

ପଣ୍ଡା ସାର୍‌ଙ୍କୁ ଛୁଞ୍ଚୁଲାଇବା ପାଇଁ ଭାଗବତରୁ ଶ୍ଳୋକ ସୂକ୍ତିର ଉଚ୍ଚାରଣ କରାଇ ବ୍ୟଙ୍ଗୋକ୍ତି, ଶ୍ଳେଷୋକ୍ତି, ବକ୍ରୋକ୍ତି ଓ ଦମ୍ଭୋକ୍ତି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଖଣ୍ଡିତୋକ୍ତିର ଦେତେ ବୋଲ୍‌ଡ଼ ଦେଇ ଗପ କହିବା କଥା ତାହା ସବୁର ଅତିରିକ୍ତ ଘଟେ । ସଂସ୍କୃତ ବ୍ୟାକରଣର ଚନ୍ଦ୍ରିକା, ସୁଶ୍ରୁତ, ଭାରବିଙ୍କ ଠାରୁ କାଳିଦାସ, ଭବଭୂତି ଓଗେରେ... ଓଡ଼ିଶାର ଖଡ଼ଚନ୍ଦ୍ର, ଜ୍ୟୋତିଷବିଶାରଦ, ବୈଜ୍ଞାନିକ ବନ୍ଧୁବର ଅଧୋଗମନ, ସାହିତ୍ୟକୃତିରେ ବିକୃତି ପ୍ରଭୃତିର ତତ୍ତ୍ୱ ମୂଳକ ତର୍କ ବାଦ୍ ଯାଏନି । ଉମନଚନ୍ଦ୍ରଦାସଙ୍କ ଭାବ, ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି, ପ୍ରକାଶଭଙ୍ଗୀ ଚମତ୍କାରିକ ହୋଇ ଉଠେ । ସେ ସବୁ କଥାର ଗଣ୍ଠି ନିର ହେଯା ହେଯି, ଧସ୍ତାଧସ୍ତି ଓ

Digitized by srujanika@gmail.com

କଥା କରି ନିମନ୍ତେ, ଦୁଇଦଳଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମେଣ୍ଢାଯୁଦ୍ଧ, କକ୍ ଫାଇଟିଙ୍ଗ, ବୁଲ୍ ଫାଇଟିଙ୍ଗ୍‌ର ଦୃଶ୍ୟ ସଂଘଟିତ ହୁଏ । ଏହା ନଷ୍ଟସ୍ପୃହା, ନଷ୍ଟ ଦେଖା କମନ୍‌ଟ୍ରୁମ ଶରଣ୍ଡନା । ନଷ୍ଟସ୍ପୃହା ବର୍ତ୍ତମାନକାଳୀନ ଅପଚେତନାର ଓ ଚିତ୍ତ- ବିନୋଦନର ଶ୍ରେଷ୍ଠ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ରୂପେ ଭବ୍ୟ, ଚୋଷ୍ୟ, ଲେହ୍ୟ, ପେୟର ଚରମ ଐକାନ୍ତିକତା । ସେଥିରେ କୌଣସି ଦ୍ୱିଧା ନଥାଏ ।

କଲ୍ଲୁ ପାର୍ତ୍ତୀ ସାର୍‌ଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଜୁନିଅର୍ ପଣ୍ଡାପାଲ୍—ଲମ୍ବଦଣ୍ଡା ହୁଅନ୍ତି । ସଜ ମାପିକେ ସଜା ଯାଇ ଥିବା ଆସନରେ ଷ୍ଟୁଲ ବେଶ୍ ଆରାମ୍ ଦାୟକ···ବେଳେବେଳେ ଫିକା ଫିକା ଘୁଂଘୁଡ଼ିର ଅଂସ୍ଫାଳନରେ ସ୍ୱସ୍ତି ବାଚନ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି । କଲ୍ଲୁ ପଣ୍ଡା ସାର୍‌ଙ୍କ ଘଡ଼ଘଡ଼ ସ୍ୱରରେ କଥା ଗୁଡ଼ାକୁ ଉଡ଼ାଇ ଦେବାକୁ ସଚେତନଥିବା ହୃଦ୍‌ବୋଧ ହୁଏ । ଆଜିକାଲି ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ସୁଖ ସମ୍ଭୋଗ ଯୁଗରେ ଅନ୍ୟର ଉପଭୋଗ ଉପରେ ବାଧାଦେବା ଲେଖକଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟନୁହେଁ । ହସ ଲାଗେ, ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରଜାତି ନହୋଇ ବରଂଚ ସଜାତି ହେବା ନିହାତି ଦରକାର । ଭୁଲକୁ ଭଲ କହିଲେ ବାହାବା ନେବା ସୁନିଶ୍ଚିତ ।

ଦାସ୍ ସାର୍‌ଙ୍କ ଯୁବକ ସୁଲଭ ଖାଣ୍ଟି ଦେଶୀ ବିଦେଶୀ ମଦ୍ୟେଣ୍ଟ୍ରି କାଇଦାରେ ଲଭ୍ ଟ୍ରେଜଷ୍ଟରେ କୁକୁର ମାର୍କେଡ଼, ଗଧ ଏବଂ ଷଣ୍ଢ ଗାଈର ଅବୈଧ ପ୍ରଣୟରେ କ୍ଲାନ୍ତକ୍ଲାନ୍ତ ପାଶ୍ଚାତ୍ତ୍ୟ ଗୁଣ ମାଧ୍ୟମରେ ଜପର ନବଯୁଗର ଜାଗ୍ରତ ଘଟିଛି···ପୁନଶ୍ଚ ସିନେମା ଘୋର ଟେଟ୍‌ରେ, ନୃତ୍ୟ, ଛନ୍ଦ, ଟଷ୍ଟ୍‌ର ସାର୍ଥକତାରେ ଟପ୍ପର ଗୁଣ୍ଡଙ୍କୁ ପରିବେଷ୍ଟନୀର ପ୍ରଭାବ···ହାଟ, ବଜାର ଓ ସାମ୍ନା ଗଳିରେ "ଢବାନା ବନଯାଏଗା" ···ଲୁଙ୍ଗା, ଫଙ୍ଗା, ପର ଦୌଡ଼ିବା ଇତ୍ୟାଦିର ଚୁମ୍ବନ ଚୁମ୍ବକ ବର୍ତ୍ତିନୀର ସର୍ବାଧୁନିକ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ରାସ୍ତା ଉପରେ ପ୍ଲାସ୍ଟିକ୍ ପ୍ରଭୃତି ଉକ୍ତି- ପ୍ରତ୍ୟୁକ୍ତି ସଙ୍ଗେ କାକୁଡ଼ି ମୁଣ୍ଡି, ବରକୋଳିର ମଞ୍ଜି, କାଗଜର

Digitized by srujanika@gmail.com

ପେଣ୍ଟ୍ ପ୍ରଭୃତିର ସଦ୍ ବ୍ୟବହାରରେ ମନୀଷୀ ଚେଷ୍ଟାକୁ ଅନୁମୋଦନ ଜ୍ଞାପନ ଚମତ୍କାର ଭାବେ ସୃଷ୍ଟି କରେ । ଏ ହେଲା ଆଧୁନିକ ଶିଳ୍ପୀଙ୍କ ସ୍ପୃହାନୁଭୂତିର ଅନୁରଣନ ମାତ୍ର । ଆଧୁନିକ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ମୂଳକ ଦୁନିଆରେ ବିଜ୍ଞାନ ସମ୍ମତ ଲଭ୍, ଟ୍ରେଜେଡି ବୋଲି ନଭୁବା ଲଭ୍ କାମେଡ଼ୀର ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା ।

ଦିନକର ଅନୁଭୂତିକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ ଓ ସଂଶ୍ଳେଷଣ ମାଧ୍ୟମରେ କହିବାକୁ ଯାଇ ତାଙ୍କର ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସେ କପରେ ଏକ ଅବସନ୍ନ, ଶକ୍ତିହୀନ, ଶ୍ଳଥ ଓ ବୃଦ୍ଧ ଶ୍ୱାନକୁ···ଅନ୍ୟ ଏକ ଜବାନ, ସୁଶ୍ରୀ, ନିମକହାରାମୀ ଶ୍ୱାନର ଯୌନସୁଖ ସମ୍ପାଦନରେ ସାଙ୍ଗସାଥିଙ୍କ ଯାହାଯ୍ୟରେ ସେ କପର ସ୍ୱହସ୍ତରେ ଶ୍ୱାନକୁ ନେଇ ଅବହ୍ଲାପନ ଦୃଶ୍ୟ ଆନୟନ ପୂର୍ବକ···ଆଧୁନିକ ମନ୍ତ୍ରୋଷ୍ଠି ରେଲେଣ୍ଟି ପ୍ରଦର୍ଶନ ପୂର୍ବକ କପଡ଼ ବାହାବା ନେଇଥିଲେ ସେ ସବୁର, ଢୋକ୍ ଢୋକ୍ ବର୍ଣ୍ଣନା ପ୍ରତି ପୂର୍ବପାର୍ଶ୍ୱରେ ଶାୟିତ ପଣ୍ଡା ସାଉଙ୍କ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ପାତରେ ବୃଷ୍ଟି ବାଚନର ସଙ୍କେତ ମିଳିଲା । ପରେ ବର୍ଣ୍ଣନା-କାଶ ଆମୂଳ୍ପ ହଲେ ।

ପାଣ୍ଡୀ ବାବୁଙ୍କ ନିଶ୍ୱାସରେ ଶାୟିତଗଣ ଜାଗ୍ରତ ହେଲେ । କହି ଉଠିଲେ, ହଇହୋ ! ତୁମ୍ଭେ ସବୁ ଜବାନ୍ ଜବାନଙ୍କୁ ସ୍ୱାଦ୍ କରୁନାହିଁ କି ବିଶ୍ରାମ କରୁ ନାହିଁ। ଖାଲି ଖାଣ୍ଟି ଲଫଙ୍ଗା କଥା । ଶିକ୍ଷା ନିୟମ କହେ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରସ୍ତୁତି ଓ ଆବୃତ୍ତି ନିମନ୍ତେ ବୋଧ ହୁଏ "ସଶ୍ରମ ପରେ ବିଶ୍ରାମ"ର ପାଠ୍ୟ ଖସଡ଼ା ଅନୁମୋଦିତ ପ୍ରଣାଳୀ । ଉପର ମହଲକୁ ଲେଖି ସେ ଗୁଡ଼ିକ ଖାରଜ କର । ବେକାରିଆ ଯୁଗରେ ପାଠ୍ୟ ଖସଡ଼ା ପ୍ରସ୍ତୁତିର "ସଶ୍ରମ ପରେ ବିଶ୍ରାମ" ଆବୃତ୍ତିର ଏହା କରଣୀୟ ନା ଚରମ କାମ୍ୟ ।

(ଆମ କାହାଣୀର ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂକଳନରେ ପ୍ରକାଶିତ)

—ඃ✱✱ඃ—

Digitized by srujanika@gmail.com

କଜଳପାଢିଆ ଭଲ ଲୋକ

ଜାରଣ ! — ମାରଣ !! — ତାରଣ ! ! !

ବୈଦ୍ୟ ବେତାଳ କୁକୁଡ଼ାଙ୍କ ଶାସ୍ତ୍ରଗତ ଶବ୍ଦ । ବୈଦ୍ୟମାନେ ରୋଗୀଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇ କହନ୍ତି ଔଷଧକୁ ଜାରଣ କରି ବ୍ୟବହାର କରିବା ନିମନ୍ତେ ।

ମାରଣ ଶବ୍ଦଟି ଅତି ଜଣାଶୁଣା ଓ ଅତି ଆତଙ୍କର ଏହା ନିଃସନ୍ଦେହରେ କୁହାଯାଇପାରେ । କାରଣ ଧନୀ ଦରିଦ୍ର, ମୂର୍ଖପଣ୍ଡିତ, ମନଜ୍ଞାନୀ, ଯେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ହୁଅନ୍ତୁନା କାହିଁକି—ମରଣ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ । ମନୁଷ୍ୟର ଦୁର୍ଜ୍ଜୟ ଶତ୍ରୁ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ସର୍ବଦୁଃଖ ଶୋକ ସମାପକ ରୂପେ ମୃତ୍ୟୁ ଦୁର୍ଜ୍ଜୟ । ଏହାର ପଦେ ତଳେ ମହା ପରାକ୍ରମୀ ନେପୋଲିଅନ୍, ଆଲେକ୍ଜାଣ୍ଡ଼ର୍ ଏବଂ ପୃଥ୍ୱୀର ଏକଚ୍ଛତ୍ର ବାଦୀ ହିଟ୍ଲର୍ ମଧ୍ୟ ମଥା ନତ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲେ । କେବଳ ଯୋଦ୍ଧା ନୁହେଁ, ଜଗତ୍ ଗୁରୁ ଜୈନ, ବୁଦ୍ଧ ଓ ଶଙ୍କର ମଧ୍ୟ ନିର୍ବିକାଳଙ୍କ ହୋଇ ତାହାର କୋଡ଼ରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଲେ । ଯୁଗସ୍ରଷ୍ଟା କବି ନାଟ୍ୟକାର, ଲେଖକ, ଭାବୁକ, ସଂସ୍କାରକ, ଜ୍ଞାନୀ ଏବଂ ବିଜ୍ଞାନୀ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ତାହାର କୋଳରେ ଆଶ୍ରୟ ନେବା ଶକ୍ତି ନିହିତ । ତେଣୁ ଜନ୍ମକୁ ନୁହେଁ ମରଣକୁ ଠିକ ଦେବା ପିଲ କୁଚିତ୍ । ତେଣୁ ଜନ୍ମ ପରେ ମରଣ, ଏହି ଦୁଇଟି ମଧ୍ୟରେ ଜୀବନ କେବଳ ଦ୍ୱୀପମାତ୍ର ।

ତୃତୀୟତଃ—ତାରଣ ଶକ୍ତି ନିହିତଥାଏ ଦେବଦେବୀଙ୍କ ଆଶୀଷ ଓ ଅଭିଶାପ ଉପରେ । କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ୍ ରାଜନୈତିକ, ଧାର୍ମିକ, ଧନୀ, ଗୁଣୀ, ବିଜ୍ଞାନୀ ଓ ଅଜ୍ଞାନୀ ସମସ୍ତଙ୍କ ନିକଟରେ ସେହିଗୁଡ଼ିକ ଅନ୍ତଃସଲିଳା ରୂପେ ବିଦ୍ୟମାନ । ଏହାର ମାତ୍ରା ଅତ୍ୟାଧିକ ପରିମାଣରେ ନିହିତ ଥାଏ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ତେଣୁ ମନୁଷ୍ୟ ହାତରେ ଜାଗଣ, ମାରଣ ଶକ୍ତି ଯେତେ ବଳା କେତେ ହେଲ ଶକ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଛି । କିନ୍ତୁ ତାରଣ ନୁହେଁ । ଏହାରି କାରଣ ହେଉଛି—ସମାଜ ଓ ବ୍ୟକ୍ତି ଧ୍ୱଂସାଭିମୁଖୀ, ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ ।

ଶିକ୍ଷା ହେଉଛି ସମାଜର ଏକ ପ୍ରଧାନ କର୍ଯ୍ୟ କାରଣ । ବିନା ଶିକ୍ଷାରେ ମନୁଷ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟତାର ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱ ବୁଝି ପାରେନା । ତେଣୁ ତାହାର ଗୁଣାତ୍ମକ ବର୍ଣ୍ଣନା କରି ମନିଷୀଗଣ ବହୁଶାସ୍ତ୍ର, ପୁରାଣ, ବେଦ ବେଦାନ୍ତ, ଉପନ୍ୟାସ, ନାଟକ ତଥା ଦୃଶ୍ୟ ଓ ଶ୍ରୁତକାବ୍ୟ କବିତାର ରଚନା ସମ୍ଭବ ପର ହୋଇଛି । ଶିକ୍ଷାଦ୍ୱାରା ଅସରଳ, ଅସଂଯତ, ଅକ୍ଷମ ଓ ଅଧମ ମାନବ ଶ୍ରେଣୀ ସରଳ, ସଂଯମ, କ୍ଷମ ଓ ଧର୍ମହୋଇ ଦେଶ ଦଶରେ ସାମୁହିକ ଉନ୍ନତି ଆନୟନରେ ବ୍ରତୀ ଥିଲେ । ତେଣୁ ଶିକ୍ଷାକୁ ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ ଦେଇ ପିତୃମାତୃଙ୍କର ବାତ୍ସଲ୍ୟ ମମତା ପରେ ଗୁରୁ ଶିଷ୍ୟର ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇ ମହାଶିକ୍ଷା ବା ମହାଦୀକ୍ଷାର ସୂତ୍ରପାତ ହୁଏ । ବିନୟ, ସତ୍ୟତା, ଧର୍ମ, ନ୍ୟାୟ ଓ ସ୍ନେହରେ ଜୀବନ ଆନତ ହୋଇ "ନମ୍ରନ୍ତି ଗୁଣିନୋ ଜନାଃ" ରୂପେ ସର୍ବାଦରଣୀୟ ହୋଇ ସଫଳ ଜୀବନରେ କାଳ ହରଣ କରିଥିବା ହୃଦ୍‌ବୋଧ ହୁଏ । ଶିକ୍ଷାବିନା ମନୁଷ୍ୟ ପଶୁ । ସମସ୍ତ ଅମାନୁଷିକ ବ୍ୟବହାର, ଅତ୍ୟାଚାରର ଆକର ରୂପେ ଉପେକ୍ଷିତ, ଘୃଣିତ, ଲାଞ୍ଛିତ ହୋଇ ଜୀବନାବସାନ ଘଟାଏ । ଶାସ୍ତ୍ରକାର, 'ଜ୍ଞାନେନ ହୀନା ପଶୁଭିଃ ସମାନ' ର ଯୁକ୍ତି ସାର୍ଥକତା ଏହିଠାରେ ମର୍ମେ ମର୍ମେ ହୃଦ୍‌ବୋଧ କର ହୁଏ ।

ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକ ମନରେ ପରୋପକାରିତା ଦୁର୍ଗୀଯ୍ୟ ରୂପକ ମନର ଗୁଣ ସନ୍ନିବେଶରେ ମହତ୍ତର ହୋଇଉଠେ । ତେଣୁ ପିତା ମାତାଗଣ ଉଚ୍ଚ ଧନ୍ଦାନ କମ—ଫୁଲ କରି ପଢ଼ାଇବା ପର ବୋଧ ହୁଏ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଖଲି ଗଣିତ ଜାଣିରେ ବର୍ବର । ହେଲେ ହେଁ ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯଥେଷ୍ଟ କୃତି ଅର୍ଜ୍ଜନ କରିଥିଲେ । ମୁହେଁ ମୁହେଁ ବୋଧ—ବୋଧର ମିଶ୍ରଣରେ ଜଣେ କ ଉଚ୍ଚଇଂରାଜୀ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ । ତାଙ୍କର ସପ୍ତପୁରୁଷ ଘଞ୍ଚ ଅରଣ୍ୟ ପାରଣାରେ ପାରଙ୍ଗମ୍, ଅଥଚ ଇଂରାଜୀ ସାହାବଙ୍କ ସାହାଚର୍ଯ୍ୟରେ ଇଂରାଜୀ ପାଠ ପଢ଼ାରେ ସତ୍ୱ ନେଇ କମ୍‌ସେ କମ୍ ଉଚ୍ଚ ଇଂରାଜୀ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଜଣେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ । ଏହାବି ସମ୍ଭବ ।

ଗୋବରରୁ ଛତୁ·······ପଙ୍କରୁ ପଦ୍ମ । ଦୁଇଟା କଥାରୁ ଯେଉଁଟି ହେଲେ ମତ ।

ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯେ କମ୍ ସେ କମ୍ ଶିକ୍ଷକ, ତାଙ୍କ ସହିତ ଅନ୍ୟ ସହକାରୀଙ୍କ ସହଯୋଗ ଅନବଦ୍ୟ,—ଥାଏ ଠିକଏ, ଅସିଁ ତାଲବ । ପୈତୃକ ସମ୍ପତ୍ତିରେ ଖୋଦ୍ ମାଲିକାନା ଦୁଖାରତ ପାଇଁ ସାମ୍ପ୍ରତିକ ଶନିବାର ଓ ରବିବାର ଛୁଟିର ସଦ୍ ବ୍ୟବହାର ।

ପୋଟଳି ହୋଇ ପଙ୍କ·····ଟାଆଁ ହୋଇ ନିନ୍ଦୁକର ଅଭାବ ନଥାଏ ନେଉଁକାଠ୍ ଧୂବର କେତୋଟି ଭେଣ୍ଡିଆ, କୁରୁଚେଣ୍ଡିଆ, ଗଞ୍ଜାଳିଆ, ରକତପିଆ ଖୋଦ୍ ଇଂରାଜୀ ପଢ଼ା ମାଷ୍ଟର—ସହକାରୀ । ତତ୍ ସହିତ ଅନନ୍ତ ସେବା, କଳାକଳୁଷ ବାହନ, ଅର୍ଦ୍ଧଭିକ୍ଷାଳୀ, ଅନ୍ୟାସୁ ଶାସ୍ତ୍ରଦର୍ଶୀ, ଗନ୍ଧବନ୍ଧନ ମାର୍ଜନାକାରୀ, ଷ୍ଟୀମ୍ ଟେଲର, ସମସ୍ତ ନାଦ୍ୟ ପରିହାସ୍ୟ ସମ୍ପନ୍ନ—କନ୍ଧକ କୁଷ୍ଠି ଭ୍ରମକାରୀ—ଜଟାଜୁଟ ହୀନ ଖୋଦ ପିଗ୍‌ଟେଲ୍ ଧାରୀ ମୂର୍ଖପଣ୍ଡିତଙ୍କ ସାହାଚର୍ଯ୍ୟରେ ଚଳେ ସଂସ୍କୃତ —ଏଇତ ଶିକ୍ଷା ।

ଦିନେ ଦିନେ ଇସ୍କୁଲର ଭେଲ୍‌ଟରେ କଥା ଧଡ଼ସରେ ଆବୃତ୍ତି ହୁଏ ମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ମହାମନ୍ତ୍ରୀ ମାନଙ୍କ ଭାଷଣର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ "ଯେ ପଇସା ଦିଅନ୍ତି ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ମାଷ୍ଟରଙ୍କର ଶୋଷଣୟୁ ନୁହେଁ । ସେ କମ୍ପାନୀର କଳ ଚାଳକ ଡ୍ରାଇଭର କମ୍ପା କମ୍ପାନି ଗୁଙ୍କାଆ ହେବା ନିହାତି ଦରକାର ।

Digitized by srujanika@gmail.com

"ନଭୁବା,—ଟ୍ୟୁସନ, ବାଟ୍ଗେଲର କମ୍ବା କଳା ବଜାର ବେପାର ବୋଲ ଖୋଦ୍ ଅର୍ଥକାର ଟ୍କେର—ନା,ନା, ତାହା ନୁହେଁ । ମନ୍ତ୍ରୀଏ କହନ୍ତି ଭୋଟ ଗ୍ରହଣ ପୂର୍ବରୁ ଦେଶର ରୁକରଆ, ବେକାର ସମସ୍ୟା, ଗୃହଘରକୁ ଝିଙ୍କରଘର କରଦେବା, ପକ୍କା କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଫସ୍କାଇବା—ସରଳ ସୁଜନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଧୋକା ଦେବା ଫିସାଦ—ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି ।

ଏହେଲ୍ ଗଣତନ୍ତ୍ର·····ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର·····ଲୋକତନ୍ତ୍ର ସରକାର । ପ୍ରଜାପାଳନ• ନୁହେଁ—ପ୍ରଜାମାରଣ ମନ୍ତ୍ର ହେଲା ମୁଖ୍ୟ । ଜଣେ ରାଜନୈତିକର ଧନ ଜୀବନ—ଯେ ଯେତେ ଭୁଲ୍ଏ—ଯୁଗଥିଲା କଥାରେ—ଯୁଗ ଆସିଛି ଅର୍ଥରେ । ଧନ୍ୟଙ୍କଶ୍ୱର ! "ଅର୍ଥଂ କଂ ନ କରିଷ୍ୟତି" ।

ତଲବାର କାଟିଙ୍ଗ୍ ନଶେଡନୁ ଶୁଷ୍କ ଫଟା ଓଠରୁ ଶୁଖିଲା ନିଷ୍ପ୍ରୟୋଜନ ହସଟିଏ ହସି ବୃଦ୍ଧ ଶିକ୍ଷକ ବ୍ୟଗ୍ରହୋଇ କହିଲେ, ···ନୁହେଁ କଣ, ତୁଳସିଦାସ କହିଛନ୍ତି···

"ସବସେ ରସିୟେ ସବ୍ସେ ବସିୟେ ସବ୍କା ଲିଜିୟେ ନାମ୍
ହାଁଜି ହାଁଜି କରତେ ରହିୟେ ବୈଠେ ଆପନା ଠାମ୍"

ତାହାହେଲେ ଏଯୁଗରେ ରାଜା ହେବେ ମନ୍ତ୍ରୀ । ନହେଲେ ବୁଝିନ୍ତନା, ହାସୀନା ମାନ୍ ଯାୟେଗୀ·····"ଅନ୍ଧେର ନଗର୍କ ଚୌପଟ ରାଜା,• ଟକେ ସେର୍ ଭାଜି ଟକେ ସେର୍ ଖାଜା" ସୁନିଶ୍ଚିତ ।

କମ୍ର ଶରୀରରେ ନମ୍ର ସ୍ୱରରେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ କହିଲେ, ଆମେ ହେଲୁ ଗୁରୁଣାଂ ଗୁରୁଃ—ଅର୍ଥାତ ମେଇନ୍ ସ୍ପ୍ରିଙ୍ଗ୍—ସେଣ୍ଟ୍ରାଲ୍ ଆର୍ଚ୍ଚ ଷ୍ଟୋନ୍ । ଅନୁଷ୍ଠାନର ଭାରସାମ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ର । କରଣୀରେ ଦେଶ ଦଶର ମେରୁଦଣ୍ଡ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ଶକ୍ତି ହେଉଛି ଏକମାତ୍ର ଶିକ୍ଷକ

Digitized by srujanika@gmail.com

ସମାଜର । ତାଙ୍କର ଅବହେଳାରେ ଦେଶ ଦଶର ଅଧୋଗମନ ସୁନିଶ୍ଚିତ । ତାଙ୍କର ଗୁରୁ କହୁଥିଲେ "ଶିକ୍ଷା ଓ ଦୀକ୍ଷା ଗୁରୁଙ୍କୁ ସମ୍ମାନିତ କରିବ, କର୍ମ ତତ୍ପରତାର ପ୍ରେରଣାରେ ଉନ୍ନତି ବିଧାନ । "କଳୁ ଯୁଗ ଓଲଟା, ସବୁ ଓଲଟା—ରକ୍ଷକ ସବୁ ଭକ୍ଷକ—ଧର୍ମକ ସବୁ ହନ୍ତକ···ଶାସକ ସବୁ ଶୋଷକ···ଶିକ୍ଷକ ସବୁ କୃଷକ···ନେତା ସବୁ ନେତାର ନେତି ନେତି ବୋଲାଇବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ଧନ୍ୟ ଈଶ୍ୱର ! ଦୁନିଆର ଗତି କୁଆଡ଼େ···ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ···ନିମ୍ନକୁ ।

ଗଣିତ ଶିକ୍ଷକ ଧ୍ୟାନ ଭଗ୍ନ ହୋଇ ଆସିଲା. କୁର୍ଚ୍ଚିକୁ ଅଳ୍ପ ଆଗକୁ ବଢ଼ାଇଦେଇ ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ଭାବେ ବସିଗଲେ । ଆଜ୍ଞା, ସେ ରମେଶର ସ୍କେଲର ସିପ୍ ପାଇଲା ନାହିଁ । ଧେତ୍ ପିଲ ଗୁଡ଼ାକୁ ପେଟେ ଡାରଫ୍ କରେକର···ନାକେଦମ୍ । ହେଲେ ବି ବଡ଼ ଅମନଯୋଗୀ । ଶ୍ରେଣୀ ମଧ୍ୟରେ ଫଟାସ୍···ସିନେମା ସଙ୍ଗୀତ···ରାଗରାଗିଣୀରେ ସ୍ୱର ଉଠେ ଗମ୍ଭୀର ମନ୍ଥର ମନ୍ଦ୍ର ନାଦରେ···"ହମ୍ ହେଁ ରାଜକୁମାର" ···ନା, ନା, ସବୁ ଅନସୂଆ, କର୍ମକୁଣ୍ଠୀ କେଦାର ଗୌରୀରେ ଜମା । ହଜାରିଆ, ବଜାରିଆ, ଦରବାରିଆ ସମସ୍ତେ । ବୃତ୍ତର ସଜ୍ଞା, ସରଳ ଓ ବକ୍ର ରେଖାର ଧାରଣା ଧ୍ୟାନର ଖୋଦ୍ ବାହାରେ ।

ଜୁନିଅର୍ ପଣ୍ଡିତେ କହିଲେ, "ଆଜ୍ଞା ! ପିଲାଗୁଡ଼ାକ ଆଜିକାଲି ଖୁବ୍ ଶୃଙ୍ଖଳ । ଜ୍ଞାନର ସଦ୍ ବ୍ୟବହାରରେ ଅମନୋଯୋଗୀ···ନା ରଚନା, ନା ପ୍ରବନ୍ଧ, ନା ପଦ କିଛୁଟାରେ ହେଲେ ଯୋଗ୍ୟତା ନାହିଁ···ମନ ମାଫିକେ ଶ୍ରେଣୀ ବଜେ···କଥା କଥାକେ ଅବମାନନା, ଶ୍ରେଣୀ କକ୍ଷକୁ **"Coming like Lords and going like cowards."**

ସିନିଅର୍ ପଣ୍ଡିତେ ପିନ୍ଧା ଚଦୋପଡ଼ାଟାକୁ ଅଳ୍ପ ସମ୍ପାଦପରେ ଫସ୍କାଇ କାନ୍ଧ ଉପରେ ନଚେଇଥାଇ ଫିକା ଟ୍' ନାପ୍ରୁ ତୋଡ଼ାକ

Digitized by srujanika@gmail.com

ନାସାଗ୍ର କୁଞ୍ଚିତ ଲକ୍ଷ୍ୟରେ କହିଲେ—ପଚିଶ ପଚିଶ ସଂଖ୍ୟା, ପ୍ରତିଶ୍ରେଣୀରେ ସଂଖ୍ୟା ଗରିଷ୍ଠ ଛାତ୍ରଙ୍କ ପ୍ରବନ୍ଧ ନିବନ୍ଧ କରିବା ସୁଯୋଗ ଆମ୍ଭର କାହିଁ ? ଆଜ୍ଞା ! ଲିଙ୍ଗ ମୁଖସ୍ଥ, ଧାତୁ କଣ୍ଠସ୍ଥ, ଅବ୍ୟୟକୁ ଉଦରସ୍ଥ କରିଲେ ହେଲେହେଁ ପିଲାଙ୍କ ମନ ମାନୁନାହିଁ । ତାଙ୍କର ମନ ମାଫିକେ ହଲାଇ, ଗେଲାଇ, ବୁଝାଇ ଶୁଝାଇ ମଧ୍ୟ ନିରସ୍ତ । ଆମ୍ଭର ଶକ୍ତି ମାଫିକେ ନିର୍ବାହ କରୁଛୁଁ···ଟ୍ରେକରଆ ମୁଣ୍ଡିତ ।

ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ମହୋଦୟ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କହିଲେ, 'ଆପଣମାନେ ଏକା ଧାରରେ ଜଡ଼ ନିର୍ଜୀବ ଜଗତରେ । ଶୁଣ, ମୁଁ ହେଲି ମୁଖ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟୀ, ତୁମ୍ଭେମାନେ ସବୁ ଖୁଚୁରା ବ୍ୟବସାୟୀ,···ରପଣୀ ହେଲା ପଠିତ ଗଣିତ, ଭୂଗୋଳ, ଓଡ଼ିଆ, ଇଂରେଜି ଏବଂ ଇତିହାସ । ଯେଉଁ ଛାତ୍ର ବିଦ୍ୟାଳୟ ହାଟରେ ଯେତେ ରୂପିଆ ନେଇ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲା, ସେ ପକେଟର ଅର୍ଥ ଧରି ଆସିଲା ସେ ସେତେ ଅଧିକ କିଣି ନେଲା । କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟକୁ "ଅର୍ଥହୀନ ସ୍ୟ ସଂସ୍କୃତଃ" । ଯାହାର ପଇସା ନାହିଁ ସେ ଦୁଃଖେରେ ଘରକୁ ଫେରେ ରିକ୍ତ ହସ୍ତରେ । ତେଣୁ ତାହାଙ୍କ ଗୁରୁଙ୍କ ବାସ୍ତବ ଉକ୍ତି ଉଦ୍ଧୃତ କରି କହନ୍ତି,

"The headmaster is the wholesale dealer, the teachers are the retail sellers. The students who pay more they learn more and better than the non-payings. Therefore, education is nothing but purely an ultra-modern commercial business" ତେଣୁ ଲାଭାଲାଭ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ରଖି ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟ ବ୍ୟବସାୟରେ ଉନ୍ନତି ଆଣିନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ହୃଦନ୍ତ ଭାବେ ସମ୍ମାନରୁ ଉନ୍ନତି ଦେବାକଥା । କଜଳପାତି ଗାଈ ପେଟରୁ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିବା କଥାପରି···ଉଚ୍ଚ ଡିଗ୍ରୀ ଧାରୀ ଜଣେ ସାହେବ ଡାକ୍ତର

Digitized by srujanika@gmail.com

ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ମନ ମାନିଗଲା । ସମର୍ଥନ ଭଙ୍ଗୀରେ ସର୍କି ଉଠିଲେ —ବାସ୍ତବିକ୍ ଏହା ଖେଦ ନୁହେଁ, ଭେଟି ଚାଡି । ଏଥିମଧ୍ୟରେ ପଞ୍ଚମ ଛନ୍ଦରେ ପଠିତ ଖାଣ୍ଟି ସାମାଜିକ ପାଠ—ନଟୁବା ଗୁରୁଙ୍କୁ ପଢ଼ା ଯାଉଥିବା ଖସଡ଼ାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଗର ବିଜ୍ଞାନର—ଶିକ୍ଷକ ଓ ଅଭିଭାବକ ସମ୍ବନ୍ଧର ଅଙ୍କଷର୍ଣ ।

ଘନଆ ନାଇକ ହଠାତ୍ ଠିଆ ହୋଇଗଲା, କହିଲା, "ହଁ ଆଜ୍ଞା ! ଆମଗାଁରେ ଜଣେ କଜଳପାତିଆ ଭଲଲୋକ ସବୁ କଥାକୁ ଚୁମ୍ବକେ ଚୁମ୍ବକେ କହି ବ୍ୟବସାୟଗତ ଫାଇଦା ଉଠାଇ ପଣ୍ଡ ଖୋଦ୍—ଜମିଦାର । ଆପଣମାନେ କେ, ମେ ପଢ଼ି କଣେଗୁଡ଼ାଏ କରି ପକାଇବେ—ଖାଣ୍ଟି ପଞ୍ଚମ ପାଣ୍ଡେରେ ଅଠେଇ ଲକ୍ଷର ମାଲିକାନା । ତାଙ୍କର ପରି କେତେକଙ୍କର ପୁଅମାନେ ଟଙ୍କା ତରିଗି କମ୍ବା ଟ୍ରଙ୍କଗିରେ ଆପଣଙ୍କୁ ହାତ କଣ୍ଠେଇ କରି ଖେଳୁଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ପୁଅମାନେ ମାଷ୍ଟରଙ୍କ କଲମ ମୁନରେ ରପଟିକ୍ କରନ୍ତି । ସେମାନେ ହିଁଅନ୍ତ ଶ୍ରେଣୀରେ ଫାଷ୍ଟ୍, ସେକଣ୍ଡ୍ ଥାର୍ଡ୍ । ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ କହିବା ବେକସୁରୁ ନୁହେଁ, ତାହା ବାସ୍ତବିକ୍ ଖାଣ୍ଟି ମିଠା ଆଉ ଟକ୍ଟକା ।

ଏକା ବେଳକେ ହାରମୋନିଏମ୍‌ର ରିଡ୍‌ସ୍ ଉପରେ ହାତବାଜି ସ୍ୱର ଉଠିବା ପରି କେତେ ମିଠା, ଖଟା, ପିତା ମିଶ୍ରିତ ସ୍ୱର ବେଳ ପରି, ସମସ୍ତ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ମୁଖରୁ ହାସ୍ୟରୋଳ ଗୁଞ୍ଜରି ଉଠିଲା । କମନ୍ ରୁମ୍‌ର ସ୍ତବ୍ଧତା ପରେ ପ୍ରଳୟଙ୍କରୀ ଟଙ୍କାର, ଶିଙ୍ଗାରରେ ପଡ଼ୋଶୀ ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ରମାନେ ଦ୍ୱାର ଓ ଝରକା ନିକଟରେ ଭିଡ଼ିଭୂତ ।

ଇତ୍ୟବସରରେ ସିନିଅର୍ ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟ ଟ୍ରହାଣ ନସ୍ୟ ଗ୍ଲାସ୍‌ଟିକୁ ଡାହାଣ ହସ୍ତରେ ଧରି ରକ୍ତ ବଦନରେ କହିବା ଶୁଣାଗଲା, "କଳି ନାହିଁରେ ପିଲେ ! —କଜଳ ପାତିଆ ଭଲ ଲୋକ ।"

(ଆମଜାହାଣୀରେ ପ୍ରକାଶିତ)

—***—

Digitized by srujanika@gmail.com

ଆତ୍ମିକ ନା ଯାନ୍ତ୍ରିକ

ଭୂପେନ୍ କମ୍‌ସେ କମ୍ ମଧ୍ୟମ ପରିବାରରୁ ଉଦ୍ଭୂତ । ସେ ଏକ ମନୋଜ୍ଞ ଯୁବକ । ଚରିତ୍ର ସମ୍ପନ୍ନ, ଉନ୍ନତ ଭାବ ଗମ୍ଭୀର ଯୁବକ । ସୁଦୂର ପଲ୍ଲୀରୁ ଆଗତ ସରଳଭାବ ଛାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବାଧୁନିକ ବେଶଭୂଷା ସମ୍ପନ୍ନ ଶିକ୍ଷିତ ତଥା କର୍ମକ୍ଲାନ୍ତ ନାଗରିକଙ୍କ ସୁଯୋଗ୍ୟ ଟେରେଲିନ୍, ନାଇଲନ୍ କିମ୍ବା ଟେଟ୍‌କଟ୍ ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ପଟୁଆ । ଆଜ୍ଞାବହ, ବଦାନ୍ୟ, ତିତିକ୍ଷା ସମ୍ପନ୍ନ ଉଚ୍ଚ କୋଟିର ବାଳକ । ସଭା, ସମିତି ଓ ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ଆଗୁଆର । ତାହାପ୍ରତି ଦୁଇ ତିନିଜଣ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ସୁଦୃଷ୍ଟି ଥିଲେ ହେଁ ତାହାର ଅଧୋଗମନ ଓ ଅବନତି ଆନୟନରେ ତତ୍ପର ଲୋକଙ୍କର ଅଭାବ ନଥାଏ ।

ଶ୍ରେଣୀଗତ ଶୃଙ୍ଖଳାରେ, ସତର୍କତାରେ ଭୂପେନ କମ୍‌ଜୋର୍ ନୁହେ । ସତ୍ୟବାଦୀ—କର୍ମଠ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ପୂର୍ବରେ ଉଦୟ, ପଦ ଭୂଲ ବଶତଃ ପଶ୍ଚିମକୁ ଉଇଁଯାଇପାରେ—ନିୟମାନୁବର୍ତ୍ତିତାରେ ନଡ଼ଚଡ଼ ବନ୍ଧା ।

କୃଷି ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ତାଙ୍କ କମ୍ ନୁହେଁ । ଅନୁଷ୍ଠାନ ମଧ୍ୟରେ ସେପରି ଅପଦ୍ ମନୋଭାବାପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି ଉଣା ଅଧିକେ ସଚେଷ୍ଟ ଥାଇ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଫାଇଦା ଉଠାଇବାକୁ ପାଣିକୁଅ ପରି ଆଖିମିଟିକାମାରି ନିଶ୍ଚେଷ୍ଟ ଥାନ୍ତି । ସମୟ ସୁବିଧା ଉକ୍ତି ଏପରି ପୂଜାଏ ଭିଆଇ ଦିଅନ୍ତି ଯେ କର୍ମଠ, ଧର୍ମିଷ୍ଠ ସବୁ ଶିକ୍ଷକ ବୁଡ୍‌ବକ୍ ବନିଯାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷାପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ବ୍ୟବସାୟରେ ନୁହେଁ, କେବଳ ପୈତୃକ କାରବାର, ଫିସାଦ ଓ ବିଦ୍ବେଷ ଭାବ ସମ୍ପନ୍ନ ପରସ୍ପରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱଭାବ ମଦରୁ ମାନ ।

ଶିକ୍ଷା ସେମାନଙ୍କର ବ୍ୟବସାୟ ଗତ ଫାଇଦା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏକ ବୃତ୍ତି । ପାଠପଢ଼ାରେ ସନ୍ଧାନୁଭୂତି ନଥିଲେ ହେଁ, କୁଟନୀତିରେ ଦଶ ପନ୍ଦର ଟୋକାଙ୍କୁ କୁମାର୍ଗରେ ନେଇ ଅମାନୁ ଉପାୟରେ ଲକ୍ଷ୍ୟସ୍ଥଳରେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ପନ୍ଦାଞ୍ଚାଇ ଦେଲେ ଝେଲ୍ । ବନ୍ଧୁ ସଙ୍ଗମାନେ ପ୍ରାଣ୍ କରାଇଦେବା, ହାତରେ ନହେଲେ ହେଁ ଦୁଇ ତିନ ସମଧର୍ମୀ କୃଷି ଶିକ୍ଷକଙ୍କ କାରସାଦରେ ଜୋର୍ ଜବରଦସ୍ତ ମାଲ୍ ଟ୍ରାକ୍ଟିସ୍ ରେ, କିମ୍ବା ଇଣେର ଡଷ୍ଟ୍ରିକ୍ଟ ପ୍ରମୋସନ୍ ବୋର୍ଡରୁ ସୁଷ୍ଠାବାଦ ଅମଳଙ୍କ ଗୁପ୍ତ ଫିସାଦରେ —"ଖାଲି ପାସ୍ ନୁହେ, ନମ୍ବର ଓ୍ବାନ୍ ପାସ୍" ।

ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ହେଲେ, "A playing doll in hand" ସରଳ, ଅମାୟିକ, ନିରହଂକାରୀ, ସମ୍ଭ୍ରମ, ଓ ବର୍ଣ୍ଣ ଗୁର୍ବଳର ସଙ୍କଳ । ହେଲେ ହେଁ ପାଠପଢ଼ାରେ ଯେତେ କୃତିତ୍ୱ, ପଚେଷ୍ଟେନନ କ୍ଷମତା କମ୍ । ତେଣୁ ବାଉରିଆ ସେକଣ୍ଡ ପିଅନ୍ ଠାରୁ, ପୁରିଆ ଖାଉଁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟ କଥା ତା' ଉପରେ ଚେଏ କରନ୍ତି ନାହିଁ । କ୍ଲବଜ୍ଜହୃଷ୍ଟି ରୁ, ଅର୍ଦ୍ଧକାଶ ଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କ ପରିବେଷ୍ଟନୀ ମଧ୍ୟରେ ନଜସ୍ୱ ନବାଇ ବସନ୍ତି । ବଡ଼ ସିଧାଣା ଲୋକ, ହେଲେ ହେଁ ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଜାବାସାଦରେ ହୃଦୟ ଶିଥିଳ ହୋଇ ଜାଉ ଜାଉ ହୋଇ—ଅବାକ୍ । କାର୍ଯ୍ୟରେ ସ୍ଥାଣୁ, ପରୀକ୍ଷା ମାଚେଷାରେ ଅଥର୍ବ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହକ ଶକ୍ତିରେ ଅଚଳ । କଥାଟରେ କହିଲେ ନମ୍ବର ଓ୍ବାନ୍, କାଉଣ୍ଟରଫିଟ୍ ମାନବ ।

ଗୁଲ୍ଲାଏ ବର୍ଷର ଅନୁଭୂତିକୁ ଝୋଳରେ ବାନ୍ଧି ତାଙ୍କର କୋଟ ପକେଟରେ ଝୁଲୁଥିବା ଅନୁମାନ ହୁଏ । ମଲ୍ ମାଷ୍ଟରଙ୍କୁ 'ନ' ନ କହି, ସଜ ସୁଟରରେ ଜାମ୍ ହାସଲ୍ ପାଇଁ ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷକ ତତ୍ତ୍ୱେସନରେ ଷ୍ଟ୍ରିରୋଟାଇପ୍—ଧ୍ୱନି ମନ୍ତ୍ରଣାକୁ ଜପାମାଳ କରି ପଜାଗଡ଼ାନ୍ତି । ବନ୍ଧୁସ ଗୁଣେ ହନୁ ସତ କହେ । କେବେ ପିନା ପଶୁ ପକ୍ଷୀଙ୍କୁ ସବ କଗଡାଉଥିଲ, ଏବେ ପର ଜାଙ୍ଗୁ ସରକାର କୁହୁଡ଼େଣ୍ଟିଆ, ଭେଣ୍ଟିଆ, ଅନଶୁଆ ଏବଂ ଅବାନ୍ତ ଅଙ୍କୁ ଯେତେ ନୁହେ ଖୋଦ୍ ଅଧାନ୍ଦ୍ରା ଆଧୁନିକପିଲାଙ୍କୁ ନାଳଙ୍କି କୋଣ କାଣ୍ଡ ବେଣ୍ଡ ଟେବଲ୍ଇଡ଼ସ୍ ସଙ୍ଗେ ଧରଣି ବା ଯବ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସେହେତୁ ଟେରୁମୁଣ୍ଡି ସାଆନ୍ତେ, ଅଧା କ୍ଲୁଟେଣ୍ଡିଆ, ବଙ୍ଗାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଉପଦେଶରେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ମଧ୍ୟ ଜାହ୍ନୁଁଲକାଠି ହାଉଳ ହେଉଛନ୍ତି । ଏକ ପ୍ରକାର ସମଧର୍ମୀ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ନେଇ ସେ ଗଢ଼ିଛନ୍ତି; "ଅନାଶକ୍ତ ପ୍ରେମ ସମବାୟ ଗୋଷ୍ଠୀ"·····ଆନନ୍ଦ ମହାମାର୍ଗର କୌପୁନୀ ଜଠା ବୈରାଗୀ ।

ବଙ୍ଗାନ ସହକର୍ମୀଙ୍କ ଉପଦେଶରେ ତାଙ୍କ ଭିତର ଓ ବାହାର ଜଗତ ଶାନ୍ତ ଓ ବେଶ୍ କମନୀୟ । ଟ୍ରେଂ ମେପ୍ କଣାରେ ଖୋଦ୍ ଦୁଇ ପଇସା ଲାଗେ ପରୀକ୍ଷା ମାଗିଷା ସମୟରେ ଅସାଧୁ ଉପାୟରେ ମଧ୍ୟ ବେଶ୍ ପକେଟ୍ ଗରମ ହୁଏ । ତାଙ୍କ ମୌଳା ମାମୁଁ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଥିବା ବେଳେ ସେ ଯେପରି ନମ୍ରମୟ ହୋଇ ନମ୍ବର—ଏକ, ଦୁଇ, ତିନି କରି ଘର କଣାଯାଇଥିଲି ସେଥିରୁ ଦୁଇ ପଇସା ବଞ୍ଚାଇ ହେବା ସତ୍ତ୍ୱ·····ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକଗିରିରେ ସେ ଗୁଡ଼ିକୁ ଅଙ୍କ୍ଷ୍ଟ ମଢ଼ଉଣ୍ଡ୍ର ଟାଇପ୍ କରିବାକୁ ହଜାର ହଜାର୍ ବ୍ୟସ୍ତ । ଦୈନିକୁ ଭଗବାନଙ୍କ ଆଶୀଷରୁ ପୁତ୍ରକନ୍ୟା ଅଧଡ଼ଜନରୁ ଅଧିକ । କଣ୍ଟେବେ କଣ ? ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ପଦରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ହେଲେ ହେଁ ଅର୍ଥାଭାବରୁ ଦାନ୍ତ ନିକୁଟା, ଲୋକ ଲୋଚନ ଅନ୍ତରାଳରେ ଟ୍ୟୁସନ୍ କମିସନ୍, ତତ୍ ସମ୍ବନ୍ଧ କମ୍ପେଉ଼ ଟେରୁମୁଣ୍ଡି ଦାସଙ୍କ ମଧ୍ୟସ୍ଥରେ ଅଙ୍କାଗୁଞ୍ଜା··ମନ ମାଫିକେ ପାସ୍ ଓ ଫେଲ୍ ।

ସେ ଖୋଦ୍ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ହିସାବରେ ନମ୍ରମୟ, ଅନ୍ନୀମୟ ଓ ଅନାସକ୍ତ । ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷକ ଡେଇଲି ଅଫିସ୍ ରୁମରେ ଦରଦାଭିତରେ ସଲାମ ଦେବେ, ଦରକାର ବେଳେ ସ୍ୱଗୃହ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୌଡ଼ିବା ନହେଲେ ତାଙ୍କପ୍ରତି ଭିଡ଼ିରିଆ ଗ୍ରେଡ଼୍ ଟରେ—ଇନ୍—ସବାଡ଼ିନେସନ୍ ଏକସନ୍ ପାଇଁ ଡିଓ ଲେଟରରେ ଗୁପ୍ତଲେଖା ଉପର ମହଲକୁ ପଠାଇବାରେ ଧୁରନ୍ଧର ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ତାଙ୍କର ସେହି ସୀମିତ ଦୃଷ୍ଟି କୋଣରେ ଧୂଆଁ ଅଧୂଆ ମଝିରେ ଅଧୂଆର ମୂଲ୍ୟ ବହୁତ । କର୍ମସମ୍ପାଦନାକାରୀଙ୍କୁ କିହଜ୍ଞ ଅଜ୍ଞ, କର୍ମ ଠେକଇ, କର୍ମକୁଣ୍ଠୀ ପଦକାମୀଙ୍କୁ ଖୋସାମଦ କରିବା ହେଉଛି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଆଦର୍ଶ । ହାଇସ୍କୁଲ ଏପରି ହେଲା । ଯେଉଁଜନ, ତାହା ନଟାଙ୍କ ଅନୁଭୂତିରେ ନଆସିଲେ— ସ୍କୁଲରେ ଖୋଦ୍ ପ୍ରଶଂସା—ଅନ୍ତରରେ ଡ଼ବଲ ବ୍ଲେଡ୍ ସିଜରସ୍ର ଖଟ୍ ଖଟ୍ କାଠ୍ ।

ଗେରୁମୁଣ୍ଡି ସାମନ୍ତଙ୍କ ସମୀପଦୃଷ୍ଟି ଭୂପେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଶନାକରେ ହେଲ୍ ଅବହେଳାକର ଶ୍ରେଣୀର ବନ୍ଧୁସ୍ଥାର ଫିସାଦରେ ଏଲିଭେସନ୍ ଲେଖାଗଲା । ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ, "ଅଗାଣ୍ଡି ଆ ରାଜାଙ୍କୁ ପାଳଚୂଣାମଣ୍ଡୀ" ପରି ତାଙ୍କର କଥାରେ ଉଟେଁମାର ବନ୍ଧାଷ୍ଟର ର ସର୍ବପାତ କଲେ । ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କର ସାଳିସ୍ ରେ ନିକଟସ୍ଥ ଅନ୍ୟଏକ ଧର୍ମ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଯିବା ସୁଯୋଗ ନେଇ, ଫେରିଆସିବ ବ୍ରହ୍ମପୁର ର "ସି : ଟି ହାଇସ୍କୁଲ କେନ୍ଦ୍ର କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ ଏକ ଉଚ୍ଚଇଂରାଜୀ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରୀକ୍ଷା କେନ୍ଦ୍ରକୁ" । ସେତେ ବେଳେ କପି ଆର୍ମିଷ୍ଟଙ୍କ ର ଇନଭିଜିବୁଲ୍ ସ୍ପୋର୍ଟ ସରକାରଙ୍କ ଯୋଗାଣ ଚକ୍ରଠାରୁ ଆନ୍ତର ଶିକ୍ଷା ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱତାରେ ଯୋଗାଇବେ କପି । ରଙ୍ଗ ଚଟେଇମାନେ ବେବକୁଫ୍ ବନାଇ ନିରସ୍ତ ଓ ନିରସ୍ତ ହେବା ସାରହେବ । ସେତେ ବେଳେ ଭୂପେନ୍ ଭଳି କେତେକ ସଦ୍ବ୍ୟବହାରୀ ଓ ସଚ୍ଚୋଟ ଛାତ୍ରଗଣ କର୍ମ ଅବହେଳାରେ ବେକ୍ୱାର୍ଡ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ଡିଷ୍ଟିଙ୍କସନ୍ ପାସଟାଏ ସୁନିଶ୍ଚିତ ।

"ନଜରରକ୍ଷଣ ଅସମ୍ଭବ ସେ କାହିଁ ଚରକୁ ରଖିବ" । ହସଲାଗେ, ଏହି ବର୍ଷର ସଂଖ୍ୟା ବହୁଳ ଛାତ୍ରଙ୍କ ପିକେଲକସନ୍ ଉଟେଇନ୍ ନିମନ୍ତେ ଭୂପେନ୍ ଥିଲା କଣ୍ଟକ । ତାହାର ବକ୍ସିଙ୍ଗ ହେଲଥର ମୁଷ୍ଟିକୁ, ଦାସ ସାର୍ଙ୍କ ହନୁହାଡ଼ ଖଙ୍ଗେ ମଣିହାଡ଼ରେ ଯେଉଁ ଧାଇକ୍ନିକ୍ ରୋଗ ପ୍ରଶମନରେ ଔଷଧ ଥିଲା ତାହା ଅଲ୍ପକେ ଖତମ । ସେଥି ଆଗତ ଭୀତିର ଉପଶମନ ନିମନ୍ତେ, ସେ ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ପାର୍ଟନରସିପ୍ ଖୁଆଇ ରୋଗର

Digitized by srujanika@gmail.com

ସଫା କରି ସାରିଛନ୍ତି । କମ୍ପାଲ୍‌ସରି କଲେଜ ଯୋଗର କୌଣସି ଭୟ ନାହିଁ । ଶାସନ ହେବ ନିରପରାଧୀ ଅବହେଳିତ, ବ୍ୟାକ୍‌ୱାର୍ଡ୍ ଛାତ୍ରଙ୍କ ଉପରେ—ଯେଉଁମାନେ ଟ୍ୟୁସନ୍ ଫିସ୍‌ର ଔଷଧ ସେବନ କରି ସୁପରିକ୍ଷିତ ହୋଇଥାନ୍ତି—ସେହିମାନେହିଁ ହେବେ ଗୋଟା ରଙ୍ଗେ ପାସ୍ । ଖାଲି ପାସ୍ ନୁହେ ସିଓର୍ ପାସ୍ । ବ୍ରହ୍ମପୁର ପରୀକ୍ଷା କେନ୍ଦ୍ରର ହଟ ଚମଟରେ ଖୋଦ୍ ଫାଷ୍ଟକ୍ଲାସ ।

ହାୟରେ ଦୁନିଆଁ ! ଧନ୍ୟ ଈଶ୍ୱର ! ! ତୁମ୍ଭର ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ଗତି ମୁକ୍ତି ଓ ସ୍ଥିତି କେଉଁଠି ? ଛାତ୍ରଙ୍କର ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଶିକ୍ଷାର ମାନଦଣ୍ଡ ଉପରେ ଶିକ୍ଷକଙ୍କର ଆନ୍ତରିକତାର ଗଭୀରତା—କେବଳ ତୁମ୍ଭର ସର୍ବଜ୍ଞ ମନ ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ପ୍ରତିଫଳିତ । ତୁର୍ ମର ମାନବ ପକ୍ଷରେ ତାହାର ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଆନ୍ତରିକତା ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବା କେଡ଼େ ଦୁଷ୍କର —ଆଜି ପାଏନା । ଏ ହେଲା ଆମ୍ଭର ସମାଜର ଆନ୍ତରିକତାରେ ଶିକ୍ଷାର ତାତ୍ତ୍ୱିକ ବିଚାର ମାନ ।

—*:*:*—

Digitized by srujanika@gmail.com

ମରମ ତଳର ବ୍ୟଥା

—ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ—

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅରୁନ୍ଧତୀର ସ୍ୱପ୍ନ

"ତୁମେ ଆସିଛ ?" ପ୍ରଶ୍ନ କଲା ଅରୁନ୍ଧତୀ ।
କିଁକରୁ ଏ ଅସମୟରେ ?

ଜୀବନର ପ୍ରତିଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ମୂଲ୍ୟବାନ । ସେଥିରେ ସମୟ ଅସମୟର ଲକ୍ଷଣ ନାହିଁ । ସାଧନା ଆଗରେ ଅସମୟ ଗୋଟିଏ କଣ ? ତୁମେ ଡେରି କରନା ଅରୁନ୍ଧତୀ । ସମୟ ଗଡ଼ି ଯାଉଛି । ଆମକୁ ବହୁତ ଦୂର ଯିବାକୁ ହେବ ।

ଅବନାଶର ଏଇ କଥାଗୁଡ଼ିକୁ ଅରୁନ୍ଧତୀର ହୃଦୟ ତନ୍ତ୍ରୀକୁ ଦୋହଲାଇ ଦେଉଥିଲା । ସେ ଅନୁଭବ କଲା ଯେତେ ଯେମିତି ଗୋଟିଏ ବିଦ୍ୟୁତ ସ୍ରୋତ ତାର ଦେହ ଭିତର ଦେଇ ବହି ଯାଉଛି । ଆଉ ପ୍ରଶ୍ନ କରିବାକୁ ସାହାସ କଲାନି ଅରୁନ୍ଧତୀ । ଧଳା ଲୁଗାଖଣ୍ଡେ ଘୋଡ଼ାଇ ହୋଇ ଚାଲି ଆସିଲା ଅରୁନ୍ଧତୀ ଘର ବାହାରକୁ ।

ଅବନାଶ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲା ବାହାରେ । ଫିକା ଜହ୍ନର ଝାପସା ଆଲୁଅ । ଚଉଆଡ଼େ ଶୁନ୍ ଶାନ୍ । ଅଗେଇଲେ ଦୁହେଁ । ମନରେ ଦୃଢ଼ତା । ହୃଦୟରେ ସଂଯମ । ଗୋଟିଏ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ସାଧନା ପାଇଁ ମନରେ ବ୍ୟଗ୍ରତା । ଜୀବନ ସଂଗ୍ରାମରେ ଜିଣିଲେ ହିଁ ସମାଜରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଭ ହୋଇପାରିବେ । ନଚେତ ସବୁ ବିଫଳ ।

ଦୂରରେ କ୍ଷୀଣ ଆଲୁଅର ସୂଚନା । ସେଇଟା ତାଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ୟସ୍ଥଳ । ସେଇଠି ତାଙ୍କର ହେବ ପରୀକ୍ଷା । ଚରମ ପରୀକ୍ଷା । କିନ୍ତୁ ସାଟିଫିକେଟ ପାଇଁ ନୁହେଁ । ଜୀବନର ସାର୍ଥକତା ପାଇଁ ଜନ୍ମଜନ୍ମାନ୍ତର ପାଇଁ । ସମାଜର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ।

ସେହି ଆଲୁଅଟା ତାଙ୍କର ଜୀବନର ଟର୍ଚ୍ଚ । ବାଟ କଢ଼େଇ ଆଗେଇ ଆଗେଇ ନେଉଛି ଦୁହିଁଙ୍କୁ । ପୁରୁଷ ଓ ପ୍ରକୃତିର ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ବନ୍ଧନକୁ ସ୍ୱାଗତ କରିବାକୁ । ସେଇଠି ମାଂସର ବୁଭୁକ୍ଷା ନାହିଁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅଛି ଶାଶ୍ୱତ ସନ୍ଧାନ୍ ପାଇଁ ପ୍ରେରଣା, ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ ଜୀବନର ପଦକ୍ଷେପ । ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତାର କଷଟିପଥରରେ ପରୀକ୍ଷିତ ହେବାର ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ସ୍ଥାନ ସେଇଠା ।

ଜୀବନ ସଂଗ୍ରାମ କି ଜଟିଳ, ବୁଝିଲି ଅଧୀରୁର କଣ୍ଠରେ କହିଲି ଅବକାଶ । କିନ୍ତୁ ତାପରେ ଅମୃତର ସନ୍ଧାନ । ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଜୀବନ ପ୍ରାପ୍ତ । ସେଇଠି ଜୀବନର ସ୍ୱାଦୁ ଅଛି । ଏହି ତ୍ରୈଲୋକ୍ୟ ସଂସାର ଭିତରେ ଆନନ୍ଦ ନାହିଁ । ଅତିମାନସ ରାଜ୍ୟରେ ବିଚରଣ କରିବାପାଇଁ ତୁମକୁ ସାଧନା କରିବା ଦରକାର । ସାଧନା କଷ୍ଟ । ତଥାପି ତାହାହିଁ ଆମର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ସାଧନା ବିନା ଜୀବନରେ ଆଉ କିଛି ନାହିଁ । ତୁମେ ପାରିବ ଅଛି, ନିଶ୍ଚିତ ପାରିବ। କରୁଣାଦାୟୀ ମା ସର୍ବେଶ୍ୱରଙ୍କଠାରୁ ପରୀକ୍ଷା କରିବେ । ମୋତେ ଜଳ ଜଳ ଦିଶୁଛି ଅଛି, ଅଚିରେ ଆମେ ଆମର ଲକ୍ଷ୍ୟସ୍ଥଳରେ ପହଞ୍ଚିବା । ହୁଏତ ଜଣେ ହୋଇଥିଲେ ଆତ୍ମାପସାଧ ହୋଇଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ଦୁଇଜଣ ଯେତେବେଳେ ଆଗେଇ ଆସିଛନ୍ତି ଏହି ଜ୍ୟୋତିପଥରୁ ପୁଣି ଅନ୍ଧକାରକୁ ଫେରିବାର ସମ୍ଭାବନା ନାହିଁ ।

ବାଟ ସରିଗଲା । ଦୁହେଁ ପହଞ୍ଚିଗଲେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ସ୍ଥଳରେ । ଉଷାଦେବୀର ଆବିର୍ଭାବ । ଦୂରରୁ ଶଙ୍ଖଧ୍ୱନି । ମନ୍ତ୍ର ଉଚ୍ଚାରଣ—

"ତମସୋ ମା ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ"

ଅନ୍ଧକାରର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲା ।

ପାଖରେ କେହି ନାହିଁ । ଶୃଙ୍ଖଳା ଛିଡ଼ିଗଲା ଯେଉଁ ଅବକାଶ ତାକୁ ବାଟ କଢ଼ାଇ ଏତେ ଦୂରର ଆଣିଲା, ସେ ବି ନାହିଁ—ଅଛି କେବଳ ନିରମ ସକାଳଟା । କାଉ କୋଇଲିର ଡାକ ଚେତେଇଟା । ତା' ଆଗରେ ଏକ ବିରାଟ ନୂତନ ଜୀବନ । ନବ ଉଦ୍ଦୀପନା ଓ ନୂଆ ସିଦ୍ଧିକରଣ ତାର ହୃଦୟରେ । ନୂଆ କର୍ମପନ୍ଥା । ଆଗେଇବାକୁ ହେବ ବାସ୍ତବ କ୍ଷେତ୍ରରେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସ୍ୱପ୍ନ ଯାହାଥିଲା ତାହା ଅବାସ୍ତବ । ନୂତନ ଆଲୋକର ସନ୍ଧାନ ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା । ବାସ୍ତବ ରାଜ୍ୟରେ ତାହାରେ ଦେଖାଇବାକୁ ହେବ ।

ଅନ୍ଧାରରୁ ଆସି ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଇଲା ଚନ୍ଦ୍ର କବିର ଶକ୍ତିମାନ୍ ସୂର୍ଯ୍ୟ ନିକଟରେ । ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିର ପରିଚାଳକ, ସକଳ ଶକ୍ତିର ଆଧାର, ସ୍ଥାବର, ଜଙ୍ଗମ, ଜୀବ ଜଗତର ପ୍ରାଣ କେନ୍ଦ୍ର ସେହି ଦୀପ୍ତିମାନ ସୂର୍ଯ୍ୟ ହିଁ ଅବିନାଶ । ଅନ୍ଧାରରୁ ଆଲୋକକୁ ଆସିବା ପାଇଁ ଅବଚେତନ ମନର ଏକ ପରିକଳ୍ପନା ହିଁ ଅନୁଭୂତିର ସ୍ୱପ୍ନ ।

(ନବୀନ ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶିତ)

—:*:*:—

ଅଶରୀରୀ

ଆସ.......ଆସ..........

"ତୁମେ ଆସ, ଅନୁ ! ତୁମେ ଆସ । ଆମେ ଚାଲିଯିବା ସେଇ ନଈ କୂଳକୁ, ଯେଉଁ ଝାଉଁ ବଣଗୁଡ଼ିକ, ଯେଉଁ କାଳୀ ମନ୍ଦିର ନିକଟକୁ । ଯେଉଁଠି କେହି ନଥିବେ ଆମ ଚାଲି ପଥରେ ବାଧା ଦେବାକୁ ।"

ଅନ୍ଧକାର । ନଈ ଗର୍ଜୁଛି । ଚାରିଆଡ଼େ ଶୁନ୍‌ଶାନ । କେବଳ ବିଲୁଆ, କୁକୁରଙ୍କର ଶବ୍ଦ । ଅନୁ ଚାଲିଛି । ଆଗରେ ସୁନ୍ଦର ଅଶରୀରୀ ଆତ୍ମାଟା ।

ଚନ୍ଦ୍ର କିରଣରେ ନଈର ପାଣି ଝୁଲ ଝୁଲ ଦିଶୁଛି, ଧୀର ମନ୍ଥର । ଗତିରେ କୁଳୁ କୁଳୁ ନାଦରେ ବହି ଚାଲିଛି ତାର କଳା ମଚ୍ ମଚ୍ ଚାଳିଗୁଡ଼ାକ, ପାଖରେ ବଣ ବୁଦା । କେହି ନାହିଁ । ଏକା ଅନୁରାଧା । କିଛି ଦୂରରେ ଗୋଟିଏ ମୂର୍ତ୍ତି—ଠିକ୍ ମଣିଷର ରୂପ । ହାତରେ ବଂଶୀ । ଦେହରେ ରାଜ ପୁତ୍ରର ପୋଷାକ । ମୁଣ୍ଡରେ ମଣିଷ ପରି ଭାଷା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଠିକ୍ ବର୍ଷେ ତଳର କଥା । ଏଇ ପାଗାଟା ଥିଲା ଅନୁରାଧାର ଖୁବ୍ ପରିଚିତ । ସେଠିକାର ଗଛପତ୍ର, ପଥର ବାଲି ସବୁ ଯେପରି ଅନୁରାଧାର ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନ । ଆଜିବି ସେମିତି ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି । ହାତ ଠାରି ଡାକୁଛନ୍ତି ଅନୁରାଧାକୁ— କୋଳ ନେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି ନିଜନିଜର କୋଳକୁ ।

ସୁକାନ୍ତ ଥିଲା ଅନୁରାଧାର ଖୁବ୍ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ । କହିବାକୁ ଗଲେ ପ୍ରଣୟୀ । ପ୍ରଣୟୀ ପ୍ରଣୟିନୀର ହାସ୍ୟକୌତୁକ, ନୃତ୍ୟ ଛନ୍ଦ, ଗୀତଗିରୀରେ ନିର୍ଜନ ବନସ୍ଥଳୀ ହେଉଥିଲା ମୁଖରିତ । ଆଜିବି ହେଉଛି । କେବଳ ସମ୍ବନ୍ଧ ଅନ୍ୟର ସମ୍ପର୍କ । ବାହ୍ୟ ପ୍ରକୃତି ସହିତ ଅନ୍ତଃ ପ୍ରକୃତିର ନିବିଡ଼ ସମ୍ପର୍କ ।

X X X X

"ଅନୁ, ଅନୁ ! ତୁମେ କୁଆଡ଼େ ଗୁଲିଲେ ଅନୁ ! ମୋ ପ୍ରତି ତୁମର ଏ ଅବଜ୍ଞାର କାହିଁକି ? ମୁଁ ତୁମ ନିକଟରେ କି ଦୋଷ କରିଛି ? ଭଲ ପାଇବାର ପ୍ରତିଦାନ କଣ ଏୟା ? ଉଚ୍ଚସ୍ୱରରେ ପାଟିକରୁଥିଲେ ଡାକ୍ତର ମନ୍ମଥ ବାବୁ ।

ଘରର ସମସ୍ତଙ୍କ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲା, ସମସ୍ତେ ଠୁଳ ହେଲେ । ଗୁଡ଼ିଆଡ଼େ ଖୋଜା ପଡ଼ିଲା ? ଅନୁ ଗଲା କୁଆଡ଼େ—ଅନୁର ଚରିତ୍ର ଉପରେ ସନ୍ଦେହ ହେଲା ସମସ୍ତଙ୍କର, ଆଜି ପରି ଏକ ଶୁଭରାତିରେ ମଧୁଚନ୍ଦ୍ରମା ତାଙ୍କର ଗୁଲିଯିବାଟା ଚୌଧୁରୀ ବଂଶର ବୋଧହୁଏ ପ୍ରଥମରେ ଏକ ବିରାଟ ଲଜ୍ଜାକର ଘଟଣା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ହୋଇ ଚିତ୍ତର ଜଳାଉଛନ୍ତି । ବାହାର ଭିତର କିଛି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପୂର୍ବରୁ ମନ୍ମଥ ବାବୁଙ୍କୁ କି ମଧୁର ଗଳାରେ କହୁଥିଲା ଅନୁ—"ତୁମକୁ ସେବା କରି କରି ମୋ ନାରୀ ଜନ୍ମ ସାର୍ଥକ କରିବି ମନୁ ।" ମନୁ ଅନୁର ସମ୍ପର୍କ ଚିରନ୍ତନ ସମ୍ପର୍କ । ସ୍ୱାମୀସ୍ତ୍ରୀର ସମ୍ପର୍କ ଭଗବାନ ଓ ଭକ୍ତର ସମ୍ପର୍କ ଠାରୁ କୌଣସି ଗୁଣରେ କମ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ହଠାତ୍ ତାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଲା କାହିଁକି ? ମନରେ ପ୍ରଶ୍ନବାର୍ତ୍ତା ମନୁବାବୁଙ୍କ ।

ଲୋକଙ୍କ ମୁହଁରେ ବହୁ କଥା, ବହୁ ନିନ୍ଦା ବହୁ ଅପମାନ । ଅନୁ ବାରବନିତା, ରାତି ଅନ୍ଧାରେ ବଂଶୀ ଶୁଣେ । କିଏ ବୋଧହୁଏ କମିଆ କରି ଦେଇଛି ଅନୁକୁ । ନଚେତ୍ ଅନୁ ପରି ଗୋଟିଏ ସରଳ ସ୍ତ୍ରୀ......

ମନୁ ବାବୁ କହି ଉଠିଲେ, "ହଁ ହଁ ଅନୁ ଏଠାରେ କହୁଥିଲା—ନନ୍ଦନ କାନନ, ଝଙ୍କା ବରଗଛ । ତା ପାଖରେ ଭଙ୍ଗାମନ୍ଦିର......

ତା ହେଲେ ଅନୁ କଣ ସେଇଠିକି ଯାଇଛି ? କିଏ ଅଛି ତାର ସେଇଠି ?

ସମସ୍ତେ ଶୁଣିଲେ ନନ୍ଦ ଅଦ୍ଭୁତ ହର୍ଷ । ସକାଳ ମାଡ଼ିଯାଇ ଆସୁଛି । ଚନ୍ଦ୍ର ଆଲୁଅ ଅସ୍ପଷ୍ଟ । କେହି ନାହାନ୍ତି । ସେଇ ଝଙ୍କା ବରଗଛଟା ମନ୍ଦିର ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି ବୋକାଙ୍କପରି ଦୁଇଟି କାୟା—ଜଣେ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ଆଉ ଜଣେ ପୁରୁଷର । ବଲୁଆର ଆର୍ତ୍ତନାଦ । କିଏ ହୁଏତ ଉପରକୁ ଉଠିଲା ପରି ଜଣାପଡୁଛି । ଉପରକୁ··· ଉପରକୁ । କିଛି ସମୟ ପରେ କାୟା ଦୁଇଟି ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଗଲେ ।

ଡକେ କରୁଣ ହୋଇଗଲେ । ମନୁ ବାବୁ । ନିରବତା ଭଙ୍ଗ କରି ଶବ୍ଦ ଆସିଲା "ପାଣି ଆଣ, ପାଣି ଆଣ" କିଏ କହିଲା, ମନ୍ଦିର ବେଢ଼ା ଖୋଜିବା ଆସ, କାଳେ ଅନୁ ଲୁଚିଥିବ । କିନ୍ତୁ କେହି ନାହାନ୍ତି । ପାରାଗୁଡ଼ାକ ଫର ଫର ହୋଇ ଉଡ଼ିଗଲେ । କେବଳ ହିଂକାରରେ ଶବ୍ଦ ।

::*

Digitized by srujanika@gmail.com

ଭ୍ରୁକୁଟି ଚରିତ୍ର

ବନାନୀ ଗାଂଗୁଲି ବାହା ହେଉଛି । ଆସିଛନ୍ତି ସହରର ବହୁତ ଭଦ୍ର ବ୍ୟକ୍ତି·····ବହୁତ·····ବହୁତ । କନ୍ୟାଙ୍କୁ ମିଳୁଛି ବହୁତ ଉପଢ଼ୌକନ·····ମନଲୋଭା ଉପହାର··ପ୍ରେଜେଂଟେ ସନ୍··ହସ ଖୁସିରେ ଘମଘେ ମଜଗୁଲ୍ ।

ବନାନୀ ବାହା ହେଉଛି ।

ଆର୍କେଷ୍ଟ୍ରାର ମଧୁର ଆଳାପ । ଆବେଗ ମୂର୍ଚ୍ଛନା । ହୃଦସ୍ପର୍ଶୀ ଝଂକାର ।

ବନାନୀ ବାହା ହେଉଛି ।

ବାହା ହେଉଛି ବନାନୀ ଗାଂଗୁଲି । ଇନ୍ଟରମିଡ଼ିଏଟ୍ ଫେଲ୍ ଲଭର··କୃତି କଳାପ୍ରାଣୀ ବନାନୀ ଗଂଗୁଲି ।

ବନାନୀ ବାହା ହେଉଛି ସହରର ବଡିଷ୍ଟ ବ୍ୟବସାୟୀ କୁମର ମଣି ଚୌଧୁରୀଙ୍କୁ ।······

ଆହା, କି ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଛି ଆଜି ବନାନୀ । ଲକ୍ଷ୍ମୀପ୍ରତିମା ଶୁଭ୍ର କପାଳରେ ଚନ୍ଦନ ସିନ୍ଦୁର ଟିକିଟିକି ଫୁଟି । ସିମାନ୍ତରେ ରକ୍ତାଭ ସିଂଦୁର ।

ସତେ, ବନାନୀ କେତେ ଭାଗ୍ୟବତୀ !

× × ×

ଚକ୍‌ମକ୍·····ଚକ୍‌ମକ୍·····ଚକ୍‌ମକ୍·····

ରଙ୍ଗୀନ୍ ଆଲୋକିତ କରୁଛି ବନାନୀର ସୁନ୍ଦର କୋଠାକୁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଆସନ୍ତୁ, ଆସନ୍ତୁ । ମୋର ସୌଭାଗ୍ୟ ଆପଣଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତି ପାଇଁ —ବନାନୀର ବାପାଙ୍କ ମୁଖରେ ଅଭିବାଦନର ସୁର ।

ମନ୍ତ୍ରୀ ମହୋଦୟ ଆସିଛନ୍ତି, ଫିଏଟ୍ କାରରେ ବସି । ବନାନୀର ଭାଗ୍ୟ ···ତା ଭାବୀ ଭବ ଜୀବନର ରଂଗୀନ ଅଭିଷେକ ।

× × ×

ବନାନୀ ନାଚୁଛି ।

ଶୋଭା ଯାତ୍ରାରେ ଯାଉଛନ୍ତି ପତି ପତ୍ନୀ । ବ୍ୟାଣ୍ଡପାର୍ଟିର ଲାଳିତ୍ୟ ମୂର୍ଚ୍ଛନା, ଝଙ୍କାର—

× × × !

ଦେଖ ହେ ! ଏମାନେ ପୁଣି ମଣିଷ ? ଛିଃ—ଏମାନଙ୍କ ମଣିଷତ୍ୱର ଅଭାବ ! ଅନେଇଛ କଣ ? ହଟାଅ ! ହଟାଅ—ବନାନୀର ଅଗ୍ରଜ ସୁରଥ ଗାଂଗୁଲି ଶୋଭାର ଶୁଭବେଳାରେ ବ୍ୟସ୍ତ କାହିଁକି ? କଣ ହେଲା ? କଣ ପାଇଁ ଆଜିର ଏ ଶୁଭ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଏ ଆର୍ତ୍ତ ଚିତ୍କାର ?

ନାଲିବାବୁ, ସେ ବଦମାସଙ୍କୁ କେତେ ବୁଝାଇ କହିଁଲି ରାସ୍ତାରୁ ଗଡ ମିଂଥିଲେ, ସେଠି ପୁଣି ହଟାଇବାକୁ, ହେଲେ, ସେମାନେ କଣ ଶୁଣୁଛନ୍ତି ?

ଯାଃ—ମୁଁ ଆଦେଶ ଦେଉଛି ବୋଲି କହ !

× × ×

ସେ ବି ବାଧା ଦେଉଛନ୍ତି ଆଜିର ଏଇ ଲଗ୍ନରେ । ବନାନୀର ସ୍କୁଲସାଥୀ ଚନ୍ଦନା ଦାସ । ନନ୍ଦ କହାଣୀ ମନ୍ମଥ ଦାସର ଚତୁର୍ଥ କନ୍ୟା । ନଥିଲା ଘରେ ଜନମ ବୋଲି, ତା' ଦାଂଡ଼ରେ ଲାଲିଠିର ଏରେଂଜ୍ ନାହିଁ । ନା' ଆର୍କେଷ୍ଟ୍ରାର ସୁର ।

ଯାଉ, ଆପଣ ଟିକିଏ ଅପେକ୍ଷା କରନ୍ତୁ···ମୋ ଝିଅର ଲଗ୍ନ ସରିଲେ, ଝିଅଟି ବିଦାହେଲେ, ଆପଣଙ୍କ ଶୋଭା ଯାତ୍ରା ନେବେ ···ନହେଲେ ଝିଅର ଶାନ୍ତି ଭାଙ୍ଗିଯିବାଟା······

Digitized by srujanika@gmail.com

ଧେତ୍ ! ମୁଁ କୌଣସି କଥା ଶୁଣିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ···

ହଟାଅ ଶଗଡ଼-ବଳଦ ।

ଆମ ଶୋଭା ଯାତ୍ରାରେ ବ୍ୟାଘାତ କାହିଁକି ?

ସୁରଥ ବାବୁ ! ଆପଙ୍କର ଶୁଭ ମୁହୂର୍ତ୍ତ, ଆମର କି ସେମିତି କିଛି ନାହିଁ ?

ମନ୍ମଥ ବାବୁଙ୍କ ତୁଣ୍ଡରେ ବଜ୍ରବାଣୀ ।

ବାନାମ ତୁଣ୍ଡରେ ପ୍ରଶ୍ନ—ଘାଇ ?

ତା' ପରେ······ତା' ପରେ·········

(ପ୍ରତିଭା ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ)

ଲୋକେ କହନ୍ତି

ହୋମିଓପାଥ ଡ଼ାକ୍ତର ଚେମ୍ବର ।

ରୋଗୀର ଆର୍ତ୍ତଚିତ୍କାର ! ମୁଁ ବଞ୍ଚିବିନି ଡ଼ାକ୍ତର ବାବୁ ।

ଡ଼ାକ୍ତର ବାବୁ କର୍ମବ୍ୟସ୍ତ ।

ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟି ଆସି ପୁଣି ରୁକିଗଲା । ଦେହରେ ତାର ସାତ-ସିଆଁ ଛିଣ୍ଡା ଲୁଗା । ସମସ୍ତେ କହିଲେ ପାଗଳୀଟା । ଡ଼ାକ୍ତର ବାବୁ ନୀରବ । ସେ ଜାଣନ୍ତି ପାଗଳୀଟା ସେଇଠିକି ଅନେକ ଥର ଆସିଛି ।

ବେଶୀ ଲୋକ ରୁଣ୍ଡ ହୁଅନ୍ତି ସେଇଠି । ରାଜନୀତି ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପାରିବାରିକ ସୁଖ ଦୁଃଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁ କିଛିର ମଧୁର ସମନ୍ୱୟ ସମାଦନ ହୁଏ ସେଠି ଯାଗାରେ । ବିଭିନ୍ନ କିସିମର ଲୋକ । ବିଭିନ୍ନ ଚିନ୍ତାଧାରା । କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ସେମାନେ ରୋଗମୁକ୍ତ ହେବେ । ଧନୀ ଦରିଦ୍ରର ବାଛ ବିଚାର ନାହିଁ ସେଇଠି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସହରର କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥଳରେ ଠିଆ ହୋଇଛି ସେହି ଘରଟି । ଲୋକ ମାନଙ୍କୁ ବସିବାକୁ ଯାଗାର ଅଭାବ । ଘଣ୍ଟା ଘଣ୍ଟା ଧରି ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ହୁଏ ଔଷଧ ପାଇଁ । ଦିନକୁ ଦିନ ରୋଗ ବଢ଼ି ଚାଲିଛି ସହରରେ ।

ଯେଇଠା ଗୋଟାଏ ତୀର୍ଥସ୍ଥାନ । ସଂସାରର ଜଞ୍ଜାଳରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବା ପାଇଁ । ସେଇଠି ଯାତ୍ରୀ ଭିଡ଼ ହୁଏନ । କେବଳ ସାମୟିକ ମୁକ୍ତି ଏଇ ରୋଗ ଯନ୍ତ୍ରଣାରୁ ।

ଡାକ୍ତର ବାବୁ ଖାରି ଦସ୍ତାକ୍ତ । ପରୋପକାରୀ । କେତେ ଲୋକ ଆସୁଛନ୍ତି, କେତେ ଲୋକ ଯାଉଛନ୍ତି, ତାର ହିସାବ ନାହିଁ । ସମସ୍ତେ ଔଷଧ ଧରି ଘରକୁ ଯିବା ପାଇଁ ବ୍ୟଗ୍ର । ଡାକ୍ତର ବାବୁ ଔଷଧ ପୁଡ଼ା ବାନ୍ଧିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ସେ ବା କଣ କରିବେ । ରୋଗ ସହିତ ରୋଗୀ ସଂଖ୍ୟା ତାଳ ଦେଇ ଚାଲିଛି ।

ସହରରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଖ୍ୟାତନାମ ଡାକ୍ତର ଅଛନ୍ତି । ତଥାପି ଲୋକେ ବେଶୀ ସଂଖ୍ୟାରେ ଛୁଟି ଆସନ୍ତି ଏଇଠିକି । ଲୋକେ କହନ୍ତି ଏଇ ଯାଗାର ମହତ୍ତ୍ୱ ବେଶୀ ।

ସେ ଅନେକ ଦିନ ତଳର କଥା । କେବଳ ଅକ୍ଷରର ସ୍ମୃତି ରହିଛି ଲୋକଙ୍କ ମୁହଁରେ । ସେଇ ଘରେ ଥିଲେ ବୃଦ୍ଧ ଡାକ୍ତର ସମରେନ୍ଦ୍ର ହୋତା । ହାତଯଶ ତାଙ୍କର ଯଥେଷ୍ଟ ଥିଲା । ତାଙ୍କର ହାତର ସ୍ପର୍ଶ ମାତ୍ରକେ ରୋଗୀ ରୋଗମୁକ୍ତ ହେଉଥିଲେ । ଆଜିକାଲି ପରି ସେତେବେଳେ ବି ବେଶୀ ଲୋକ ଜମା ହେଉଥିଲେ ସେଇଠି । ଗଣି ବସିଲେ ରୋଗୀମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ବେଶୀ ହେବ । କମ୍ ପଇସାରେ ସେମାନେ ରୋଗ ମୁକ୍ତ ହେଉଥିଲେ । ବେଶୀ ପଇସା ଦେବାକୁ ବି ସେମାନେ ଅସମର୍ଥ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏବେ ସମରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ରୋଗୀମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରି ରୋଗ-ନିଦାନ କରୁଥିଲେ । ପାଖରେ ଗଦା ଗଦା ବହି । କୋଠରୀରେ ଧ୍ୟାନୀମାନଙ୍କର ଛବି । ତା ପାଖରେ ଗାନ୍ଧି, ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ତୈଳ ଛବି । କାନ୍ଥରେ ଲେଖା ଅଛି "ପରୋପ କାରାୟ ସ୍ୱର୍ଗାୟ ।"

ପ୍ରବେଶ କଲେ ଦୁଇ ଜଣ ସ୍ତ୍ରୀ । ଜଣେ ମା ଓ ଆଉ ଜଣେ ଝିଅ । ଭାରି ଗରୀବ । ପଇସା ନାହିଁ ପାଖରେ ଖାଇବା ପାଇଁ । ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ ଦେବା କଥା ଦୂରରେ ଥାଉ ।

ସମରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ସେମାନଙ୍କର ରହିବା ଓ ଖାଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ଦେଲେ । ଡାକ୍ତରଙ୍କ ଅଦମ୍ୟ ଉତ୍ସାହରେ ଝିଅଟି ରୋଗମୁକ୍ତ ହେଲା । ଝିଅଟିର ନା ଶାରଦା ।

ମା'କୁ ମୃତ୍ୟୁ ହେଲେ ସଂସାରରେ ତାହାର ଆଉ କେହି ନାହିଁ । ସେ ଯିବ କୁଆଡ଼େ ? ସେଇଠି ରହି ରୋଗୀର ସେବା କରିବା ହିଁ ତାର ଜୀବନର ପରମ ବ୍ରତ । ବୋଧ ହୁଏ ଡାକ୍ତରଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଶାରଦାକୁ ବହୁ ପରିମାଣରେ ପ୍ରଭାବିତ କରିଛି । ଫ୍ଲୋରେନସ ନାଇଟିଂଗେଲ୍ ପରି ଶାରଦା ନଜର କରି ପାରୁଛି ରୋଗୀମାନଙ୍କୁ । ରୋଗୀମାନଙ୍କର ଅଶ୍ରୁ ଚିତ୍କାରୁ ତାର ହୃଦୟ ତନ୍ତ୍ରୀକୁ ଦୋହଲାଇ ଦେଉଛି । ଶାରଦାର ତ୍ୟାଗ, ସେବା, ମହାନୁଭବତା ନିକଟରେ ଜନତା ସ୍ୱତଃ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇଁ ଥିଲା ସେ ଦିନ । ଅତୀତ ଗର୍ଭରେ ଲୁଚି ଯାଇଛି ସବୁ କଥା ।

ସହରରେ ହଇଜାର ହୋରି ଖେଳ । ଶହ ଶହ ରୋଗୀ ରୁଗ୍ଣ ହେଲେ । ଶାରଦା ସେବା କଲା । ବୁଲି ବୁଲି ଔଷଧ ଦେଲା । କିନ୍ତୁ···ଶେଷରେ ଶାରଦା ହେଲା ଶଯ୍ୟାଶାୟୀ । ସବୁ ଶେଷ··· ଜନତାର ଭିଡ଼—ସେବିକା ଶାରଦାର ଶେଷ ଦର୍ଶନ ନିମନ୍ତେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

କ୍ଷୁଦ୍ର ଘରଟିରେ ଆଜ ବ ପୂର୍ବପରି ଜନ ସମାଗମ ହେଉଛନ୍ତି । ବଦଳିଛି ତାର ରୂପରଙ୍ଗ । ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଛି ତାର ବାହାରଟା । କିନ୍ତୁ ଭିତରଟା ସେମିତି ଅଛି ।

ହୋମିଓର ଚକ୍ରାରରେ ଫାଟି ପଡ଼ୁଛି ହାକ୍ତର ଚେମ୍ବର । ଗାନ୍ଧୀ, ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କ ଫୋଟ ଅଛି । ଅଛି ହାନେମାନଙ୍କ ଛବିଟା । ଆଲମିରା ଗୁଡ଼ାକ ଔଷଧ ଭାରରେ ଅନ୍ନୋଶ୍ୱାସୀ ହୋଇ ଉଠୁଛନ୍ତି । ନାଁ ଦିଆ ହୋଇଛି ଶାରଦା ହୋମିଓ ହାଲ୍ ।

ପାଗଳ ଏମିତି ଆସେ । ହାତ୍ରରେ କିଛି ସମୟ ଠିଆ ହୁଏ । ମନକୁ ମନ ହସେ । ପୁଣି ଆଖିରୁ ଲୁହ ଝରାଏ । ହଠାତ୍ ଘର ଭିତରେ ପଶିଯାଏ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବଲବଲ କରି ଚାହେଁ ପୁଣି ଗ୍ଳଯାଏ ।

ହାତ୍ରରେ ଆଉ ଚକ୍ରାର କରେ—'ଶାରଦା ହୋମିଓ ହାଲ୍' ନାମାଙ୍କିତ ପଟା ନିକଟରେ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଏ । ଧୀରେ ଧୀରେ ଚାଲିଯାଏ ।

ଲୋକେ କହନ୍ତି—ପାଗଳଟା । ତା'ର ଝିଅକୁ ଖୋଜିବାକୁ ଆସେ ସେହି ଘର ପାଖକୁ । କାହାକୁ ପାଏନି ! ନିରାଶ ହୃଦୟ ନେଇ ଫେରିଯାଏ ।

(ଚେତନାରେ ପ୍ରକାଶିତ)

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏକ ଅନାହୁତ ଅନୁଭୂତି

ନରମ ସକାଳ ।

ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ମାସ । ଅମାବାସ୍ୟା ପାଇ ଦ୍ୱିତୀୟା ତିଥି । ବହୁଦିନ ପରେ ଆଜି ସେହି ଚହ୍ଲା ଚହ୍ଲା ମୁହଁଟା । ଫାଟକର ଲୁହା ରେଲିଂକୁ ଧରି ଠିଆ ହୋଇଥିଲା ନମିତା । ସଜଫୁଟିଲା ହସ ମୁହଁରେ ।

ଅଦ୍ୱାଭାବିକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଦେଖା ହେଲା ସୁବ୍ରତର । ତା'ର ଛାତି ଦାଉଁ କିନା ହେଲା । ମନରେ ଚଞ୍ଚଳତା ଆଣିଲା ଦିଗନ୍ତରେ ଭରା କେତେ ଜୀବନର ଅନାହୁତ ସଙ୍ଖ୍ୟାନତା, ମଧୁ ଅନୁଭୂତି । ଅତୀତଟା ତାର ମନକୁ ଗ୍ରାସ କରିବାକୁ ଗଲା, ମନର ତନ୍ତ୍ରୀ ଥରି ଉଠିଲା, କେତେ ଅକୁହା କଥା ମନରେ ଅଙ୍କିତ ଦାଗ ଆଜିସୁଦ୍ଧା ତାର ହୃଦୟରେ ଜିଇଁ ରହିଛି ।

ଅତୀତର ବିସ୍ମୃତ ବିମୂର୍ତ୍ତ ଆକାଶ ତଳେ ସୁବ୍ରତ ଆଜି ନିର୍ବାକ ପୃଥିବୀ ।

ମନ କହିଲା, "ଯାହା ହେଉ ଆଜି ଦେଖା ଟିଏ ହୋଇଗଲା" ।

ଆଚ୍ଛା, ସେ ନୟଟା ?

ନା, ନା······ସେଇଟା ବନ୍ଧୁତ୍ୱର ହସ, ଅତୀତର କେତେଟା ଘଟଣା ତାର ମନ ଆକାଶରେ ଜାଇଁ ଉଠିଲା । ଏଇ ସେଇ ନମିତା, ତିନି ବର୍ଷତଳର କଥା, ସୁବ୍ରତ ସହିତ ତାର ପରିଚୟ ଥିଲା ଅତି ଘନିଷ୍ଠ, ଅତି ନିବିଡ଼ । କିନ୍ତୁ ଅତୀତର କଥା ସୁବ୍ରତର ମନକୁ ମଥିନି, ଅତୀତର କେତୋଟା ମୁହୂର୍ତ୍ତ ତା ଆଗରେ ମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତ ହୋଇ ଠିଆ ହେଲା । ଭାବପ୍ରବଣ ହେଲା ସୁବ୍ରତ ବର୍ତ୍ତମାନ ସହିତ ଅତୀତର ଏକ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ସଂଯୋଗ । ଏଥିରେ ଭାବପ୍ରବଣ ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ,

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅତୀତର ଅନୁଭୂତି, ଅଭିଜ୍ଞତା ବର୍ତ୍ତମାନକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରେ ବହୁ ପରିମାଣରେ ।

ନମିତା ଥିଲା ଆକାଶର ଚନ୍ଦ୍ର । ତାର ଓଠଲା ଓଠିଲା ଗୀତ, ଆଖିର ଇସାରା କେତେ ପ୍ରୀତିମଧୁ ଯୋଗାଇଥିଲା ସୁବ୍ରତକୁ କିନ୍ତୁ ଫଳ କଣ, ହେଲା ? କ୍ଷଣିକ ଉନ୍ମାଦନାରେ ଭାସି ଯାଇଥିଲା ସୁବ୍ରତ ଅସଂଯତ ମନକୁ ସଂଯତ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲା ବାରମ୍ବାର । କିନ୍ତୁ ପାରିଲାନି । ଅକାରଣରେ ପରୀକ୍ଷାରେ ହାର ମାନିଲା । ହାରିତ ନୁହେଁ, ଜିଣା, କିନ୍ତୁ ସେ ଜିଣାଟା ହାର ତୁଳନାରେ ଢେର ମୂଲ୍ୟହୀନ । ଜୀବନରେ ହାରିବା, ଜିଣିବା ଭିତରେ ଏ ବିରାଟ ପରାଜୟ ସୁବ୍ରତ ଜୀବନର ଏକ କଳଙ୍କ ।

ଘୃଣା ଆସିଲା ମନରେ । ବେଦନାର ଖଣ୍ଡାଧାରରେ ଆଖିଟା ଅଶ୍ରୁସିକ୍ତ ହେଲା କେତେ ବିରାଟ ଭୁଲ କରିଥିଲା ସୁବ୍ରତ । ଦ୍ୱିତୀୟ ଥରପାଇଁ ପୁଣି ଭୁଲ କରିବାକୁ ଯାଉଛି !

ନା···ନା···ଘରଭିତରକୁ ପଶିଲା ସୁବ୍ରତ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସେ ପୁଣି ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଛି । ବଖାରାର ଧୂମିଳ ଦେଖାଯାଏ ବୋଧହୁଏ ଏ ଅନ୍ତରର ଯନ୍ତ୍ରଣା । ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରକୁ ପୁଣି ରାହୁଗ୍ରାସ କରିବାକୁ ଆସିଛି, ଦୂରେଇ ରହିବା ଦରକାର । କିନ୍ତୁ ଚନ୍ଦ୍ରର ଚେଷ୍ଟା କେବଳ ଚେଷ୍ଟାରେ ହିଁ ରହେ । ରାହୁର କବଳରୁ ରକ୍ଷାପାଇବା ଅସମ୍ଭବ ।

ମନ ତାର ଆର୍ତ୍ତନାଦ କରି ଉଠିଲା । କିନ୍ତୁ ଶୂନ୍ୟତାର ଆର୍ତ୍ତନାଦ ଶୁଣୁଛି କିଏ ?

ଆଜିର ନମିତା ଆଉ ସେ ଦିନର ନମିତା ମଧ୍ୟରେ ବେଶୀ ପାର୍ଥକ୍ୟ । ନମିତା ମଥାର ସିନ୍ଦୁର ଟୋପା ଆଉ ଗର୍ଭବତୀ ଦେହ ତାକୁ ପୂର୍ବପରି ପରିତୃପ୍ତ କରିପାରିନି । ସେ ଆଜି ବାପ ଘରର ଝିଅ ନୁହେଁ । ଶାଶୁ ଘରର ବୋହୂ । ମା' ହେବାକୁ ଯାଉଛି ଭବିଷ୍ୟତରେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ପ୍ରଶ୍ନ ଜଣାଇଲା ସୁବ୍ରତ ଯୋଇ ରୂପସୀ ନାୟିକାର ମାତୃଭୂ ନିକଟରେ । ଆଜିତା'ର ଅଧିକାର ନାହିଁକି ସାହାସ ନାହିଁ ଦୁଇ ଗୃହପଦ କଥା ପଚାରିବାକୁ । ବହି ଖୋଲିଲା ସୁବ୍ରତ । ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ପରୀକ୍ଷା ଠିକ୍ ମାସେ ଅଛି । ଶ୍ରେଣୀ କିଛି ପଢିବାକୁ ହେବ । ପୁଣି ପରୀକ୍ଷାରେ ଯଦି ହାର ମାନେ, ଜୀବନଟା ତାର ହା ହୁତାଶ ଉଠିବ, ମନର ମଶାଣୀ ଭୂଇଁରେ ଗଦା ଗଦା ପାଉଁଶ, କୁଢ଼ କୁଢ଼ ହାଡ଼ ଦେଖି ଆଜି ସେ ଅସୀମ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଅନୁଭବ କରୁଛି । ଅନୁତାପରେ ଦଗ୍ଧୀଭୂତ ହୋଇ ଯାଉଛି ତାର ଆଦ୍ର କଲିଜାଟା, ତଥାପି ପ୍ରେମର ବିସ୍ମୃତ ବାଲୁକା ବେଳାରୁ ଯାଉଁଛି ଅଣିବାକୁ ମନ ହେଉଛି କେତୋଟି ଗୋଡ଼ିବାଲି ।

ଇଂରେଜ ଅକ୍ଷର ଗୁଡ଼ାକ ସୁବ୍ରତକୁ ବର୍ଣ୍ଣକାକାର ଚବୁକ ପରି ବାଜୁଛି । କିଟ୍ସ୍, ବାଇରନ୍, ସେଲି ପ୍ରଭୃତିଙ୍କର କବିତାର ପଂକ୍ତି ଗୁଡ଼ିକ ଯାହାଙ୍କୁ ନିକଟରେ ଫଷ୍ଟାସ୍ଙ୍କ "sweet helen make me immortal with a kiss ପ୍ରେମର ଜୁଆର ଉଠାଉଛି ତାର ମନ ସମୁଦ୍ରର ବେଳାଭୂଇଁରେ ।

ମୁଣ୍ଡ ବିବ୍ରତ ହେଲା, ସୁବ୍ରତର । ପାଠରେ ମନ ଦେଲାନି । ଅବ୍ୟକ୍ତ ଭାବନା ବ୍ୟକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ମନ ପ୍ରୟାସ ହୋଇ ଉଠିଲା । କିନ୍ତୁ ପୁଣି ମସ୍ତବଡ଼ ଭୁଲ କରିବ ସେ ଜୀବନରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଥର ପାଇଁ ।

ନା······ନା······ମନକୁ ସଜତ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା ! କାନ୍ଥରେ ଟଙ୍ଗା ଯାଇଥିବା ଶିବ ପାର୍ବତୀ ଫୋଟ ନିକଟରେ ଗୁହାରି ଜଣାଇଲା ମନରେ ଏକାଗ୍ରତା ଆଣିବା ପାଇଁ, ପରୀକ୍ଷା···ପରୀକ୍ଷା ···ଜୀବନଟା ଯାହା ହାର ପରୀକ୍ଷା, ପରୀକ୍ଷାର କେବେ ଶେଷ ନାହିଁ ସୁବ୍ରତ ଜୀବନରେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଝିଟିପିଟି ଟିକ୍ ଟିକ୍ କଲା ଘଣ୍ଟାରେ ଟନ୍ ଟନ୍ ହୋଇ ଆଠଟା ବାଜିଲା । ସୁବ୍ରତ ଝରକା ବନ୍ଦକଲା । ଆଖିଦେଲା ବନ୍ଧରେ ଡାଏରେ........

॥ ପାଗଳର ପ୍ରଳାପ ॥

ଟଙ୍କା, ଟଙ୍କା

ଦୁନିଆରେ ସମସ୍ତେ ଖୋଜନ୍ତି ଟଙ୍କା । ବୋଉ ଖୋଜେ ଟଙ୍କା, ବାପା ଖୋଜେ ଟଙ୍କା, ଆଈ ଖୋଜେ ଟଙ୍କା, ସ୍ତ୍ରୀ ଖୋଜେ ଟଙ୍କା, ଝିଅ ଖୋଜେ ଟଙ୍କା, ଦୁଧବାଲା ଖୋଜେ ଟଙ୍କା, ଧୋବା ଖୋଜେ ଟଙ୍କା, ସମାଜ ବାଲା ଖୋଜେ ଟଙ୍କା, ଘରବାଲା ଖୋଜେ ଟଙ୍କା । କିନ୍ତୁ ତାକୁ ଖୋଜେ କିଏ ? ଯେତେ ଏତେ ଟଙ୍କା କୁଆଡୁ ଆସିବ ?

ହଁ ହଁ, ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବ, ଅଲବତ ଆସିବ ତା ବାପ ଚଉଦ ପୁରୁଷର ଆସିବ ।

ସବୁଭାବି ସ୍ଥିର କଲା ମନୋଜ । ସେ ଆଜି ରାତିରେ ଚୋରି କରିବ । ଡାକୁ ବନାଇବ । ତାର ବୁଦ୍ଧି ବିଦ୍ୟା ସବୁ କହୁଛି ସେ ଆର ମାନଙ୍କ ଟଙ୍କା ନିକଟରେ । ଏତେ ପାଠପଢ଼ି ଲଭ କଣ ଯେ ସେହି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଟଙ୍କା ଯୋଗାଇ ପାରିଲାନି ? ବରଂ ନିଜକୁ ଡାକୁ ବନାଇ ସେ ଆଣିବ ଅଜସ୍ର ଅର୍ଥ । ଘର ଭର୍ତ୍ତି କରିବ ଟଙ୍କା ସୁନାରେ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଟଙ୍କା ଦେଇ ମନ ମୁଗ୍ଧ କରିବ । ସମସ୍ତେ ଟଙ୍କା ପାଇଲେ ନିଷ୍ଠା ଆନନ୍ଦରେ ନାଚି ଉଠିବେ । କିନ୍ତୁ ମନୋଜର ହେବ କଣ ? :

Digitized by srujanika@gmail.com

ବ୍ୟେଗ କରୁ ସେ ଦନେ ଧଗ ପଡ଼ିବ । ପ୍ରଚୁର ମାଡ଼ ଖାଇବ । ଶେଷରେ ଭୋଗିବ ଜେଲଦଣ୍ଡ । ଠିକ୍, ଏହାହିଁ ଠିକ୍, ଜେଲରେ ସେ ପାଇବ ପରମ ଶାନ୍ତି ।

× × × ×

ଯୁ। ଭିତରେ ଅନେକ ଦନ ବିତି ଯାଇଛି । ମନୋଜ ଆଜ ଜେଲଖାନାରେ ସେ ଆଜ ଭାରି ଆନନ୍ଦ । ଟଙ୍କା ଗୁଡ଼ାଏ ପାଇ ତାର ବାପା, ବୋଉ, ସ୍ତ୍ରୀ, ଝିଅ ସମସ୍ତେ ଯେତେ ବେଳେ ଆନନ୍ଦିତ, ସେ ବା ଦୁଃଖ କରିବ କାହିଁକ ?

ସେ ଠିକ୍ କାମ କରିଛି ? କାହିଁ ବୋଉ ତ ଗୁହିଁ ନଥିଲା । ମୋର ପୁଅ ହିଁ ଟଙ୍କା ଗଦା, ମୋର ଟଙ୍କା କଣ ଦରକାର ବାପା ତ ଗୁହିଁ ନ ଥିଲେ । ମୋର ପୁଅର ସୁନାମ ହେଉ । ସେ ଗୁହପାଞ୍ଚ ଜଣରେ ଜଣେ ହୋଇ ଠିଆ ହେଉ । ସ୍ତ୍ରୀ ତ ଗୁହିଁ ନ ଥିଲା ମୋର ଶଙ୍ଖା ସିନ୍ଦୂର ବଜାୟ ହୋଇ ରହୁ । ଝିଅ ଗୁହିଁ ନଥିଲା ମୋର ବାପା ଥିଲେ ମୋତେ ସବୁ ମିଳିବ । ସମସ୍ତେ ଗୁହିଁ ଥିଲେ କେବଳ ଟଙ୍କା । ଟଙ୍କା ମିଳିଗଲେ ସବୁ ହେବ । ମନୋଜ ନିକଟରେ କିଛି କା'ର କାମନାହିଁ, ମନୋଜ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଟଙ୍କା ଦେଇାବାଲା ।

ଏମିତି ଦୁଇ ବର୍ଷ ବିତିଗଲା । ଟଙ୍କା ତ ଅତି ଚଞ୍ଚଳା ସେ କଣ ସ୍ଥିର ହୋଇ ରହେ । ଜଣକ ନିକଟରୁ ଅନ୍ୟ ଜଣକୁ ଯାଏ । ସମସ୍ତଙ୍କର ସବୁ ଟଙ୍କା ସରିଗଲା ଏପରିକ ଶେଷରେ ଖାଇବାକୁ ମଧ ମିଳିଲା ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ସମସ୍ତେ ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲେ ମନୋଜ କଥା । କିନ୍ତୁ ମନୋଜକୁ ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡ । ମନୋଜ ଥିଲେ କାମକରି ପ୍ରତିମାସରେ ଅଢ଼େଇଶ ଟଙ୍କା ଆଣିଥାନ୍ତା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସ୍କୁଲର ଶିକ୍ଷକ ହିସାବରେ ସେ ମୋଟା ଦରମା ନ ପାଉଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଅଧିକା ପରିଶ୍ରମ କରି ଦୁଇ ଗଣ୍ଡା ପଇସାଏ ନିଶ୍ଚୟ ରୋଜଗାର କରି-ଥାନ୍ତି । ଏତିକରେ ତାଙ୍କ ପରିବାରଟା ତ ସୁଖରେ ଚଳିଆନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ହେଲା କଣ ?

ସମସ୍ତେ ହେଲେ ଦାଣ୍ଡର ଭିକାରୀ, ଗାଁର ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କର ଏପରି କାମରେ ଓଲଟା ପ୍ରଶଂସା ନକରି ରହି ପାରିଲେନି । ଶେଷରେ ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ବିଦାୟ ନେଇ ଗଲେ ଇହଧାମରୁ ଅନେକ ଦାଉରେ । କେବଳ ମନୋଜ ବଞ୍ଚି ରହିଲା ।

X X X X

ଏବେ ମନୋଜ ରାସ୍ତାରେ ପ୍ରଳାପ କରିବାକୁ ଲାଗିଲା ।

"ଟଙ୍କା, ଟଙ୍କା, ଦୁନିଆରେ ସମସ୍ତେ ଲୋଡ଼ନ୍ତି ଟଙ୍କା । କିନ୍ତୁ ଏତେ ଟଙ୍କା କୁଆଡ଼େ ଆସିବ ?"

(ଗୁହ୍ୟ ଗଚ୍ଛରେ ପ୍ରକାଶିତ)

Digitized by srujanika@gmail.com

ଆଶାନ୍ତ ଝଡର ଶେଷ

ମନରେ ଅସରନ୍ତ ଆଶାର ଭଣ୍ଡାର । ହୃଦୟଭରେ ବିଶେଷ କୋହ । ଦେହରେ ତୀବ୍ରଜ୍ୱାଳା ଓ ଯନ୍ତ୍ରଣା । ତଥାପି ଆଖିରେ ତାହାର ମିନତି-ଭରା ଚାହାଣି ।

ପରିବାରର ଦୁଃଖ ଦୈନ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ପେଷି ହୋଇଯାଇଥିଲା ବୀର କିଶୋରର ଜୀବନ । ବାପା ଜଣେ ଅବସର ପ୍ରାପ୍ତ ଶିକ୍ଷକ । ବୀରକିଶୋରକୁ ଜଣେ ଉପଯୁକ୍ତ ମଣିଷ କରି ଗଢିବା ତାଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ଅର୍ଥାଭାବ ତାଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ପ୍ରତିବନ୍ଧକ । ହୃଦୟ ତାଙ୍କର ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଛି । ବୋଝ ଉପରେ ନଳିତା ବିଡ଼ା, ପ୍ରାୟ ବୀର କିଶୋର ସାଙ୍ଗକୁ ତାଙ୍କର ଦୁଇଟି ବିବାହୋପଯୋଗୀ ଝିଅ ।

ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଖୁବ୍ ପାଟି କରି ଉଠିଲା ବୀର କିଶୋର । ଡାକ୍ତର ତାକୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଲେ । ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ତୁମେ ରୋଗମୁକ୍ତ ହେବ ବୀର କିଶୋର । ଡାକ୍ତରଖାନାରେ କେତିଦିନ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବନି ତୁମକୁ ।

ବୀର କିଶୋର କାକୁତି ମିନତି କଲା—ଡାକ୍ତର ବାବୁ, ସ୍କୁଲଖୋଲି ପାଠ ଚାଲିଲାଣି । ଏଣେ ମୁଁ ଶଯ୍ୟାଶାୟୀ । ମୋର ସହପାଠୀ ମାନେ ଆଗୁରୁ ପାଠ ପଢି ମୋତେ ଟପିଯିବେ । ମୁଁ ପାଠରେ ପଛରେ ପଡ଼ି ରହିବି ଯେ ।

ବୀର କିଶୋରର ଏହି କଥା ଗୁଡ଼ାକ ତାଙ୍କ ବୃଦ୍ଧ ବାପାଙ୍କ ଉପରେ ବଜ୍ରପାତ ପରି ବୋଧ ହେଲା । ସେ ଟିକିଏ ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲେ ଅତି କଷ୍ଟରେ ପଚାଶିଟି ଟଙ୍କା ଯୋଗାଡ଼ କରି ରଖିଥିଲେ ବୀର କିଶୋର ଦରମା ବାନ୍ଧିବାକୁ । ଏ ବର୍ଷ ତାର ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀ । କଷ୍ଟ ମଷ୍ଟେ ଛଅମାସ ପାର ହୋଇଗଲେ ପୁଅ ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ମଣିଷ ହେବ । ତେଣିକି ବାପମାଙ୍କ ଦୁଃଖ ବୁଝିବ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

କିନ୍ତୁ ସବୁକଥା ଓଲଟ ପାଲଟ ହୋଇଗଲା । ଧୀର କିଶୋରର ଡାକ୍ତର ଦେଖା ଓ ଔଷଧ କିଣାରେ ଯେତେକ ପଇସା ସରିଯାଉଛି ତାଙ୍କର । ପୁଅକୁ ସ୍କୁଲରେ ଭର୍ତ୍ତି କରିବେ କିପରି ? ଏଇ ଚିନ୍ତାଟା କେବଳ ତାଙ୍କର ମନକୁ ଅସ୍ଥିର କରି ପକାଉଛି ।

କିନ୍ତୁ ଦିନକରେ ସୁସ୍ଥ ହୋଇ ଧୀର କିଶୋର ଗଲେ ଘରକୁ । ସ୍କୁଲ ଖୋଲି ସେତେବେଳକୁ ମାସେ ହେଲାଣି । ତାର ସାଙ୍ଗପିଲେ ସବୁଦିନେ ତାକୁ ସ୍କୁଲ ଖବର ଦେଉଥାନ୍ତି । ତାର ଅନୁ—ପସ୍ଥିତ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଖରାପ ଲାଗୁଛି । ଖୁବ ଭଲ ପିଲା ଥିଏ ଧୀର କିଶୋର । ସମସ୍ତେ ତାକୁ ଭଲ ପାଆନ୍ତି । ସ୍କୁଲର ଚପରାଶିଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପ୍ରଧାନଶିକ୍ଷକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କର ସେ ଆଦରର ପାତ୍ର । ତା ପରି ଛାତ୍ରକୁ ନେଇ ସ୍କୁଲ ତାଙ୍କର ଗର୍ବ କରୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଆଜି ତାଙ୍କର ସ୍କୁଲ ଧୀର କିଶୋର ଅଭାବରୁ ମଉଳା ଦେଖାଯାଉଥିଲା ।

ଧୀରକିଶୋର ଥିଲା ଗୋପବନ୍ଧୁ, ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ଏକ ଆଦର୍ଶ ଭକ୍ତ ।—ତାର ବ୍ୟବହାର ଅତି ସରଳ ଓ ମଧୁର । କାହାର ମନରେ କଷ୍ଟ ନ ଦେବା ଥିଲା ତାର ଏକମାତ୍ର କାମନା । ସ୍କୁଲ ଭିତରେ ଯେପରି ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ସେପରି—ସବୁକାମରେ ସେ ଆଗୁଆ ହୋଇ ବାହାରୁଥିଲା । ପରସେବା କରିବା ଧୀର କିଶୋର ଯେପରି ଧର୍ମ ଥିଲା, ବକ୍ତୃତା ଓ ଲେଖାରେ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ ସେପରି ଆନନ୍ଦ ସୃଷ୍ଟି କରି ପାରୁଥିଲା । ବାସ୍ତବିକ ଆଜିକାଲି ଯୁଗରେ ଧୀରକିଶୋର ପରି ଛାତ୍ର ଆମର ଦରକାର ।

ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆଲୋଚନା ହେଲା—ଧୀରକିଶୋରର ପାଠ ପଢ଼ାର ଦାୟିତ୍ୱ ନେବ କିଏ ? ସମସ୍ତେ ଏକ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ ଜଣକ ଦ୍ୱାରା ଏପରି କାର୍ଯ୍ୟ ସାଧିତ ହୋଇ ନ ପାରେ । ସମସ୍ତେ ମିଳାମିଶି ଯେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ତାହା ଅଳ୍ପରେ ହୁଏ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସମସ୍ତେ କହୁ କହୁ ଗୁଳା ଦେଲେ । ବୀର କିଶୋର ସ୍କୁଲରେ ନାମ ଲେଖାଇଲେ । ସମସ୍ତେ ଖାରି ଖୁସି ହେଲେ ।

X X X X

ଅନେକ ଦିନ ପରେ ଖବର କାଗଜରେ ବୀର କିଶୋରର ନାମ ବାହାରିଲା । କେବଳ ନାମ ନୁହେଁ ତାର ଫଟୋ ମଧ୍ୟ । ବୀର କିଶୋର ଆଜି ପୂର୍ବପର କୌଣସି ବକ୍ତୃତାର ପ୍ରଥମ ହୋଇନି । ସେ ପ୍ରଥମ ହୋଇଛି ଓଡ଼ିଶାର ସମସ୍ତ ମାଟ୍ରିକ ପାଶ କରିଥିବା ଛାତ୍ରଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ।

ସମସ୍ତେ ମନେକଲେ ଶିକ୍ଷିଭୂଷଣ ବିଦ୍ୟାପୀଠ, ଘୋରଡ଼ା ଆଜି ଧନ୍ୟ ହୋଇଛି ବୀର କିଶୋର ପରି ଜଣେ ଛାତ୍ର ଦ୍ୱାରା । ପରେ ବୀର କିଶୋର ବୃତ୍ତି ପାଇ କଲେଜ ଶିକ୍ଷାକଲା । ସମସ୍ତ ସେବା ଓ ଜନହିତ ମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗ ଦେଲା । ବାପମା'ର ଦୁଃଖ ଦୁରିଲା ।

ବୀର କିଶୋରର ବାପା ଭାବିଲେ—ତାଙ୍କର ଆଶା ଆଜି ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି । ଅଶାନ୍ତ ଝଡ଼ ଆଜି ଶେଷ ହୋଇଛି ।

(ନବୀନ ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶିତ)

—୫✻✻୫—

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅଶାନ୍ତ ସନ୍ଧ୍ୟା

ମେଘାଚ୍ଛନ୍ନ ଆକାଶ । ମେଘୁଆ ପାଗ । ସନ୍ଧ୍ୟାର ଆଗମନ ହଠାତ୍ ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ ମନରେ ବିରକ୍ତି ଆସିଲା । କଣ କରିବ ଭାବି କିଛି ସ୍ଥିର କରି ପାରିଲିନି ।

ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଆସି ଦେଖିଲେ ତ ମୁଁ ଭାରି ଦୁର୍ବୋଧ ଜଣାପଡ଼ୁଛି । ମୁହଁରେ ବିରକ୍ତିର ଭାବ । ମନ ଅସଂଖ୍ୟ ଭାବନା ରାଜି ।

ପଚାରିଲେ, ତୁମ ମନରେ ତ ଆଜି ହରଷ ନାହିଁ ।

ଉତ୍ତରରେ କହିଲି ତୁମେ ମୋର ମନର ଭାବକୁ ବୁଝି ପାରିବନି ଘର । ସଂସାରରେ ଘର କରିବା ଲୋକ ବେଳେ ବେଳେ ଏମିତି ଭାବି ପଡ଼େ । ଏଣେ ଅର୍ଥର ଅଭାବ । ତେଣେ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ପରୀକ୍ଷା । ଏ ବର୍ଷ ଏମ୍. ଏ. ପାସ ନକଲେ ଏ ଅଶାନ୍ତ ମନ କେବେ କ'ଣ ଶାନ୍ତି ପାଇବ ।

କେତେ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ସେ । ଖୁସି କଥାକହି ମନ ଭୁଲାଇ-ବାକୁ ବି ଚେଷ୍ଟା କଲେ, ହସ କଥାକହି ହସେଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରି ହାରି ମାନିଲେ । ଶେଷରେ ଖୁସିକଥା ମୋର ଅଶାନ୍ତ ମନକୁ ସ୍ପର୍ଶ କଲା ନାହିଁ ସବୁଥିରେ ମୋର ବିରକ୍ତି ।

ଉଠି ବସିଲି । ପୋଷାକ ପତ୍ର ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ସାଇକେଲ ଧରି ବାହାରିଲି ବାହାରକୁ ଭ୍ରମଣ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ । ଜଣେ ସାଙ୍ଗ ଘରକୁ ଯାଇ ଅନ୍ତତଃ ମନରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣେ । ଏହା ଷ୍ଟ୍ରିଟର ଗଳି କନ୍ଦି ଖୋଜି ବୁଲିଲି ତାଙ୍କ ଘର । କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ପାଇଲିନି । ପରିଚିତ ହୋଇ ସୁଦ୍ଧା ସେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଅପରିଚିତ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅଳ୍ପଦିନ ତଳେ ଦେଖା ହୋଇଥିଲା ସେହି ସାଙ୍ଗ ଜଣକ ସହିତ । କଥା ବାର୍ତ୍ତାରୁ ଜଣା ପଡ଼ୁଥିଲା ସେ ଭାରି ଭଲ ଲୋକଟିଏ କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କରି ସଠିକ ଠିକଣାଟା ଜଣା ନଥିଲା ମୋତେ ।

ହତାସ ମନ ନେଇ ଫେରି ଆସିଲି । ବିରକ୍ତିଟା କମିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଦ୍ୱିଗୁଣିତ ହେଲା । ମୋରୁ ଫେରୁ ମେଘଦୂତ ଡାକରେ ମୋର କାନ ଦୁଇଟା ତାଡ଼ିକା ପଡ଼ିଗଲା । କଲେଜ ଛକରୁ ସାଇକେଲଟାକୁ ମୋଡ଼ି ଦେଉ ଦେଉ ମୋର ନଜର ପଡ଼ିଲା କଲେଜର କୋଠା ଉପରେ । ଦୁଇଜଣ ଛାତ୍ରାଛାତ୍ରୀ ଏଣେତେଣେ ଚକର ମାରୁଥିଲେ ସେଠାରେ । ସାଇକେଲଟା ପୁଣି ବୁଲାଇଲି କଲେଜ ଭିତରକୁ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲେ ଅବା ମୋର ମନଟା ଟିକିଏ ହାଲୁକା ହୋଇଯିବ ।

ସାଇକେଲଟାକୁ ଠିକ୍ ଚୋହାଚ ଉପରେ ପାଦ ଦେଇ ଦେଇ ମାଙ୍ଗଳିକ ଜଣକ କହି ଉଠିଲି ଏମିତି ଅସମୟରେ ସେମିନାରକୁ ପଢ଼ିବାକୁ ଆସିଲେ ନା କଣ ? ।

କହିଲି ତାଙ୍କର ମନଟା ଭାରି ଖରାପ ଲାଗୁଥିଲା ତ । ଏବେ ଟିକିଏ ମନ ଫେରିଯିବାରୁ ବୁଲି ଆସିଲି । କୋଠା ଉପରେ ବସିରହି ଛାତ୍ରଆଡ଼କୁ ଦୃଷ୍ଟି ନିକ୍ଷେପ କଲି । ଶୁନଶାନ, ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ହେତୁ କାହାରି ବି ସେଠାରେ ଦେଖାନାହିଁ । କୋଳାହଳ ମୁଖର କଲେଜ ଆଜି ନିର୍ଜନ, ନୀରବ, ନିସ୍ତବ୍ଧ, ଏଣେ କଲେଜର ଗୋଟିଏ ଅଂଶ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ି ଥିବାରୁ ଭଗ୍ନସ୍ତୂପ ପ୍ରାୟ ଇଟା, ପଥର, କଙ୍କ୍ରିଟ କୁଢ଼ କୁଢ଼ ହୋଇଛି । ଠିକ୍ ଶ୍ମଶାନର ଏକ ରୂପାନ୍ତର ।

ସାଙ୍ଗ ଜଣକ ସିନେମା ସଙ୍ଗୀତ ମୂର୍ଚ୍ଛନାରେ ନିଜ ମନକୁ ହାଲୁକା କରୁଥିଲେ । ମୁଁ ଏଣେ ଭାବନାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ଆଜକାଲି

Digitized by srujanika@gmail.com

ତାଙ୍କର ପରୀକ୍ଷା । ତଥାପି ତାଙ୍କର ମନରେ କୌଣସି ଶୋଚନା ନାହିଁ । ମୁକ୍ତ ଆକାଶର ବିହଙ୍ଗମ ପରି କେବଳ ଉଡ଼ି ବୁଲୁଛନ୍ତି ସେ ଅମ୍ବର ତଳରେ । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ମୋର କିଛି ନାହିଁ । ତଥାପି ମନଟା ଭାରି, ମସ୍ତିଷ୍କଟା ଗରମ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଏ ଦୁନିଆ ଜଣକର ଶାନ୍ତି ତ ଅନ୍ୟ ଜଣକର ଅଶାନ୍ତି । ଜଣକର ଆନନ୍ଦ ତ ଅନ୍ୟର ଦୁଃଖ । ଜଣକର ହସ ତ ଅନ୍ୟର କାନ୍ଦ ।

ମୋର **restlessness**ର କାରଣଟା ପଚାରିଲେ ମୋର ସହପାଠୀ । ଜଣେ କହିଲେ ସ୍ୱାରକଣ ଉତ୍ତର ଦେଇ ପାରିବ ମୁଁ । ସାଙ୍ଗ ଜଣକ ପୁଣି ପଚାରିଲେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ମେଦ୍ୟା ଯାନରେ ଚଢ଼ିଲୁ, ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଛାଡ଼ି ଆସିବାକୁ, ମନହେଲ କଷ୍ଟର ଭାଇ ? ମୁଁ କହିଲି, ହଁରେ ବ ମୋର ମନଟା ଭାରି ଖରାପ ଲାଗିଲା । ଶାନ୍ତି ସେଠାରେ ପାଇ ପାରୁନି ବୋଲି ଏଣେ ବୁଲି ଆସିଛୁ ।

କଲେଜରୁ ଫେରି ଆସିଲି ପୁଣି ହଠାତ୍ । ବାଟରେ ଦେଖା-ହେଲା ମୋର ଅଭିଜ୍ଞ ଜଣେ ସାଙ୍ଗ ସହିତ । ବର୍ଷେ ହୋଇଥିଲା ହୋଇ-ଆସିଥିଲା ସେତେବେଳେ । କଥା ବାର୍ତ୍ତା ହେଲା ହେଲେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ପାଠ ନ ପଢ଼ି ସମୟଟା ନଷ୍ଟ କରିବା ବୃଥା ବୋଲି କହିଲି ସେ ବି ମାନି ନେଲେ ।

ଏଇ ଅବସରରେ ସେ ମୋର ଗୋଡ଼ଠାରୁ ମୁଣ୍ଡ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେଖି ନେଉଥାନ୍ତି । ମୋତେ ଘୃଣା ହେଲା । ଆପଣ ଏତେ ସାଧା ସିଧା ପୋଷାକ ପିନ୍ଧୁଛନ୍ତି କାହିଁକି ? ଅନ୍ତତଃ ନିଜର **Qualification** ଏବଂ ସମାଜରେ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପୋଷାକର ଷ୍ଟାଣ୍ଡାର୍ଡ ବଢ଼ିବା ଉଚିତ । ମୁଁ କହିଲି, ଏହି ସରଳତା ଭିତରେ ହିଁ ଗାନ୍ଧିଜୀ ରାମରାଜ୍ୟର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଥିଲେ । ଭାରତ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଭବିଷ୍ୟତଟାକୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

କଳ୍ପନା କରିଥିଲେ। ମୋତେ ଏମିତ ସାଧା ପୋଷାକ ପିନ୍ଧିବାକୁ ଭଲ ଲାଗେ। ରାଜେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ କାହାର କେଉଁ ଥିରେ interest ଛ ମୁଁ କାହାକୁ ନେଇ ଭଲ ପୋଷାକ ପରିଧାନ କରିବ। ଜୀବନରେ ମୋର ଅନେକ କଷ୍ଟ ବାକି ଅଛି।

Hardy ଙ୍କର ଜୀବନ ଦର୍ଶନ ମୋ ଆଗରେ କହି ଚାଲିଛି। ରାଜେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ। ଭାଗ୍ୟ ସବୁଠୁଁ ବଡ଼। What we get is due to luck and what we lose is due to luck

ତୁମେ ଠିକ୍ କହୁଛ, ରାଜେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ। ଭାଗ୍ୟ ହିଁ ସବୁ କରୁଛି। ମୁଁ ବ ଭାଗ୍ୟବାଦୀ ତା ବୋଲି ଭାଗ୍ୟର ଦୋହି ଦେଇ ସବୁ କଥାରେ ପଛଘୁଞ୍ଚା ଦେଲେ ନିଜର ଉନ୍ନତି ଅସମ୍ଭବ। ସେମିତ୍ତ ବନ୍ଧୁ-ଛରେ ଆମର ଶକ୍ତିମତେ ଏକ ସଂଗ୍ରାମ ଦରକାର।

ଘରକୁ ଫେରି ଆସିଲି। ବସିଲି ଦୁଇଚାରି ପଦ ଲେଖିବି ବୋଲି। ମୋର ଛୋଟ ଝିଅ ଆସି ମୋ ପାଖରେ ଗୁଞ୍ଜି ହେଉଥାଏ ସାମନ୍ତ। ବର୍ଷା ପାଗକୁ ଶ୍ୱଶୁର ଘର ପାଂପଡ଼ ଭାଜି ଭଲ ଲାଗିଲା। ତା ପାଖକୁ ଛୋଟ ଝିଅଟିର ଗୁଲୁ ଗୁଲିଆ କଥା ମୋ ମନରେ ଟିକିଏ ଶାନ୍ତି ଆଣିଲା। ବାସ୍ତବିକ ମୋର ଏହି ଜେଲ ଭଳିଆ ସଂସାରରେ ଝିଅଟି ମୋର ଏକା ସମ୍ବଳ। ଝିଅଟି କୋଳରେ ବସି ମୋତେ କହିଲା, ବାପା, ଏ ଗୁଡ଼ାକ ସବୁ କ'ଣ ? ମୁଁ କହିଲି, ମୁଁ ଗପ ଲେଖୁଛି ଟିକେ। ତୁ ବଡ଼ ହେଲେ ପଢ଼ିବୁ।

ଠିକ୍ ଏତିକି ବେଳେ ଆଲୁଅଟା ଦପ୍ କରି ଲିଭିଗଲା। ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ମନଟା ପୁଣି ଖରାପ ଲାଗିଲା। ବାହାରର ଛୁଇଁ ଛୁଇଁ ଜହ୍ନ ଆଲୁଅଟା।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଝରକା, ଫାଙ୍କ ଦେଇ ଘର ଭିତରକୁ ଆସୁଥିଲା । ମନ କହିଲା । ଏପରି ଅନ୍ଧାରରେ ବି ଆନନ୍ଦ ଥାଏ । ଜୀବନରେ କେତେ ଅନ୍ଧାର ରାତି ମୁଁ କଟାଇଛି । ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଆଲୁଅର ସନ୍ଧାନ ପାଇବାକୁ କେତେ ବ୍ୟାକୁଳ ନ ହୋଇଛି । ଦୀର୍ଘ ଦିନର ପ୍ରତୀକ୍ଷା ପରେ ପାଇଛି ଏ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ମଣିଷଟିକୁ । ସାଇତି ରଖିବା କେତେ ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭୂତିର ଇତିହାସର ମୂକ ସାକ୍ଷୀ ସେ ।

ଝିଟିପିଟିଟା କହିଲା ଠିକ୍ ଠିକ୍ । ମନଟା ହାଲୁକା ହେଲା । ପୁଣି ଆଲୁଅ ଜଳି ଉଠିଲା । ଲେଖା ଗଳିଲା ପୃଷ୍ଠା ପରେ ପୃଷ୍ଠା ମନର ଭାବନା ରାଜି ଶେଷ ହେଲା । ଜୀବନ ଥିର ହେଲା କାହାରି ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ ।

(ପ୍ରତିଭା ବିକାଶରେ ପ୍ରକାଶିତ)

ଛତୋଟି ପର୍ଯ୍ୟାୟ

ଆଉଟ୍‌ଡୋରର ଅପରେସନ୍ ଥିଏଟର ।

॥ ଅନ୍ତଃକରଣରୁ ଭାସି ଆସୁଛି ଦୁରନ୍ତ ରୋଗୀର ଉଚ୍ଛନ୍ନି ଚିତ୍କାର—ଓଃ ମରିଗଲି, ମରିଗଲି ଡାକ୍ତର ବାବୁ ! ମରିଗଲି···

॥ କୌଣସି ଏକ ପୁରୁଷ ପେସଣ୍ଟର ଆର୍ତ୍ତଚିତ୍କାର ବୋଧେ ଏଇଟା ମରିଗଲି···ଓଃ ମାଁ ।······

Digitized by srujanika@gmail.com

॥ ବାହାରେ ଅପେକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି ତାର ଅଭିଭାବକ,-ପତ୍ନୀ ପରିବାର । ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଖିରେ ଆଶାର ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ···ସେମାନଙ୍କ ଅମୂଲ୍ୟନିଧି ଏଇ ଉଦନ୍ତ ଯନ୍ତ୍ରଣାରୁ ମୁକ୍ତ ପାଇବ ବୋଲି·····

॥ ପ୍ରଫେସର ପ୍ରତାପ ଦାସଙ୍କ ଆଖିରେ ସଫଳତାର ସୁର । ବଦେଶୀ ଫେରନ୍ତା ଡାକ୍ତର ସିଂ । ସମାଜର ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ସେବା । ସୁନାମୀ, ଶାନ୍ତ, ସରଳ, ମିଷ୍ଟଭାଷୀ, ରୋଗୀ ବତ୍ସଳ ସିଏ··· ମାଁ ସିଏ ।

॥ ଚଷମାର ପତଳା ଲେନ୍ସର ଭିତରେ ତାଙ୍କର ସେଇ ଗୋଲ୍ ଗୋଲ୍ ଆଖି ଡୋଳା ଦୁଇଟିରେ ଆଦର୍ଶବାଦର ପ୍ରଶାନ୍ତ ତେଜ ।

॥ ସେଇ ସେ ଡାକ୍ତର, ରୋଗୀର ଦେବତା, ସିଏ ସେମାନଙ୍କୁ ମୃତ୍ୟୁ ମୁଖରୁ ଫେରାଇ ଆଣି ପାରନ୍ତି ।

॥ ରୁମାଲରେ ମୁହଁ ପୋଛୁଛନ୍ତି ଡାକ୍ତର ଦାସ ।

॥ ବାହାରେ ଅପେକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି ରୋଗୀର ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନ । ଆହା, ସେମାନେ କେତେ ଆଶା କେତେ ଆକାଂକ୍ଷା କରି ନଥିବେ ସେମାନେ·····

॥ ଆଜି ସମସ୍ତେ ବ୍ୟସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟରେ । ରୋଗୀଟିକୁ ବଂଚେଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଦୁନିଆର ବଡ଼ଭାଗ୍ୟରେ ତାକୁ ମଣିଷ କରି ଠିଆ କରେଇବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

॥ ନର୍ସ ଶାନ୍ତା ସନାତନ ବି ବ୍ୟସ୍ତ । ଡାକ୍ତର ଦାସଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଛି ଅପାରେସନ ଥିଏଟର ଭିତରେ ।

ଏ ଦୁନିଆ, ଏ ସମାଜ, ଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ, ପ୍ରତିଟି ମଣିଷ ବ୍ୟସ୍ତ ସିଏ ଯା' ଧନ୍ଦାରେ । ଦାନ୍ତ ଘାଟରେ କଏ ମୁଠେ ପାଇଁ ହାତ ପାତ

Digitized by srujanika@gmail.com

ବୁଲୁଛି । କେଉଁ ପୁଞ୍ଜିପତି ତା' ଧନ ଭଣ୍ଡାରର ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ କଣ୍ଠରେ ସୁନା ହାର ଲମ୍ବେଇବାକୁ ଧନ ଅଣ୍ଟାଳୁଛି । ଆଉ ଅନ୍ୟ କେଉଁ ପ୍ରେମିକା ତା ପ୍ରେମିକକୁ ହାତ ମୁଠାରେ ବାନ୍ଧି ରଖିବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କରୁଛି । ବିଜ୍ଞାନ ଯୁଗର ପ୍ରତିଟି ମଣିଷ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ମେସିନ୍ । ଠିକ୍ ସେକେଣ୍ଡ ।

ଭିତରେ ରୋଗୀର ଆର୍ତ୍ତଚିତ୍କାର । ବାହାରେ ଖିଲ ଖିଲ ହସ । କିଏ କାନ୍ଦୁଛି, କିଏ ହସୁଛି । କିଏ ପୋଷ ପୋଷ ଝାଙ୍କ ନଗାଡ ତା' କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସକ୍ସେସ୍ ହେବା ପାଇଁ ଅପରେସନ୍ ବେଞ୍ଚ ଧରି ରୋଗୀ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଛି ।

॥ ହସ, କାନ୍ଦ, ଆଶା, ନିରାଶା ଏ ଦୁନିଆର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଧାରା ।

*

॥ ସେମାନେ ଦମ୍ପତ୍ତି ।

ଖିଲ ଖିଲ ହସ । ହସର ସୁନ୍ଦର ନଟିଆ ପଡୁଛି, ଉଚ୍ଛୁଳି ଉଠୁଛି ଠିକ୍ ସାଗରର ଜୁଆର ଭଳି ।

॥ ମିସ୍ ଗଡ୍ନାୟିକା ମହାନ୍ତି ହସୁଛି. ହସୁଛି ପ୍ରଶାନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଆଉ ଅନ୍ୟ ମାନେ, ସଂଯୁକ୍ତା, ସୁମିତ୍ରା, ନନ୍ଦା, ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା, ଶରତ୍, ପ୍ରମୁଖ ।

॥ ସେମାନେ ହସୁଛନ୍ତି ପ୍ରାଣଭରି ହସ ।

॥ ମେଡ଼ିକାଲ୍ କଲେଜ୍ର ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀ ସେମାନେ ।

॥ ମିସ୍ ଗଡ୍ନାୟିକା!

॥ ଉଁ

॥ ଆସ······

Digitized by srujanika@gmail.com

॥ ନା'

॥ ଆରେ !

॥ ଆଜ୍ଞ...

॥ ଆରେ, ଆସନା......

॥ ସେମାନଙ୍କ ଓଠରେ ପ୍ରୀତିର ଫଲ୍‌ଗୁ । ଦୁଇଟି ଧାର, କଲ୍ଲୋଳମାର ଦୁଇଟି ବନ୍ଧଙ୍ଗ ବନ୍ଧଙ୍ଗୀ । ପ୍ରଣୟର ମଜଗୁଲ୍ ।

॥ ସେମାନେ ଗୁହିଁ ରହିଛନ୍ତି । ଈର୍ଷା ହେଉଥିବ ବୋଧେ ସେମାନଙ୍କର ।

॥ ସ୍ନିଗ୍‌ଧାକୁ ଟାଣି ଅଣିଲ ପ୍ରଶାନ୍ତ ।

*　*

॥ ନର୍ସ ଶାନ୍ତା ଓ ଡ଼କ୍ଟର ଦାସ ବାହାରକୁ ଆସିଲେ । ସନ୍ଦେସ୍ ହୋଇଚନ୍ତି ସେ । ରୋଗୀର ଅଭିଭାବକ ମାନେ...ତୃଷିତ ନୟନରେ ଗୁହିଁ ରହିଛନ୍ତି ।

॥ ସାର୍ !

॥ ଡୋଣ୍ଟ୍ ୱାରି,

॥ ଅଭିଭାବକ ମାନେ ଆସ୍ୱସ୍ତି ଲଭ କଲେ ।

*　*　*

॥ ରୋଗୀ ସୁସ୍ଥ ହେଲା ବେଢ଼ଂ ତା'ର ଉଠିଲା ହସପିଟାଲରୁ । ସାର ନମସ୍କାର । ଆପଣଙ୍କ ନିକଟରେ ମୁଁ କୃତଜ୍ଞ !

॥ ସ୍ନିଗ୍‌ଧା, ପ୍ରଶାନ୍ତ, ଆସ ଆସ ସମସ୍ତେ ।

॥ କେହି ଶୁଣିଲେନି । ସମସ୍ତେ ପ୍ରେମରେ ମଜଗୁଲ ।

॥ ଡ଼କ୍ଟର ଦାସ ଚଷମା ଖୋଲିଲେ । ଆଦର୍ଶ ବାଦରେ ସେ, ଯେଉଁ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଥିଲେ, ଏ ସଭ୍ୟ ସମାଜର ପ୍ରେମାଗ୍ନିରେ ଧ୍ୱଂ-

Digitized by srujanika@gmail.com

ସାତ ହେଲା । ସ୍ୱଦେଶୀ ଫେସନ୍ର ଖଦଡ଼ର ରୁମାଲରେ ମୁହଁ ପୋଛୁଲେ ।......

॥ ତା' ହେଲେ ?

॥ ଡାକ୍ତର ଦାସ ଲଣ୍ଡନ ମାଟିରେ ଯେଉଁ ରଙ୍ଗୀନ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଥିଲେ, ବଙ୍କଳାଙ୍କ ଓଡ଼ିଆ ମାଟିକୁ ସ୍ୱର୍ଗରେ ପରିଣତ କରିବାକୁ ଯେଉଁ ଆଶା କରିଥିଲେ, ସେ ଆଶା ?

॥ ଅର୍ଥ, ସମ୍ମାନ, ଭୋଗ ବିଳାସକୁ ଗୋଡ଼ରେ ଆଡ଼େଇ ସେ ଚାଲି ଆସିଥିଲେ ଏଇ ଦେଶ, ଏଇ ଜାତିକୁ ।

॥ ଏ ଜାତି, ଏ ସମାଜର ପୁଅ ଝିଅଙ୍କୁ ଦୁନିଆର ତଳ ଅପ କଳମ୍ବସର ବକ୍ତା କରି ଠିଆ କରେଇବାକୁ ଯେଉଁ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିଥିଲେ !

॥ ନା' ସବୁ ଯାଇଛି ।

॥ ଡାକ୍ତର ଦାସ ରୁମାଲରେ ମୁହଁ ପୋଛୁ ପୋଛୁ ଫାକ୍ରିମାନ ବୋର୍ଗାଟେ ଆସି ଠକାର ସ୍କୁଡ଼ନ୍—ଏ ବର୍ଷଟା ମତେ କେମିତି ଡାକ୍ତର ବାବୁ···ନାଲିଆଖି ଦେଖେଇ ମାରିଲାଣି ।

॥ ହାଏ' ଡାକ୍ତର ଦାସ, ତୁମ ସ୍ୱପ୍ନର ନାଇଟିଂଗେଲ, ହାତର ଲେମ୍ପଟା ଲିଭିଗଲା ?

(ସ୍ୱପ୍ନରେ ପ୍ରକାଶିତ)

Digitized by srujanika@gmail.com

ତୋ ବାଜଆ ମରିନ ଲୋ- ବାଜଆ ମାଆ !

ସମସ୍ତ ଅର୍ଦ୍ଧରାତ୍ର ! ତେଲ ଲୁଣ ଠାରୁ କମ ପରିଚିତ ବନ୍ଧୁକର ଫାଙ୍କା ଆବାଜ, ଲାଠିଚାର୍ଜ, ଲୁହ ବୁହା ଗ୍ୟାସ, ପୋଲିସ୍, ପୋଲିସ୍ ଗାଡି । ୧୪୪ ଧାରା, ସାନ୍ଧ୍ୟ ଆଇନଜାରି ।

ଭୟଭୀତ ଜନତା ଫୁସ୍ ଫୁସ୍ କରି କଥା ହେଉଥାନ୍ତି ରାଜ୍ୟର ଜନୈକ ଛାତ୍ରନେତୃ ବର୍ଗଙ୍କ ନିବେଦନ । ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରେସ୍ ଇସ୍ତାହାର । ଲାଠିଧାରୀ ପୋଲିସଙ୍କ ଧାଁ ଧପଡ଼ । ସହରର ସାରା ମହଲ ନିସ୍ତବ୍ଧ, ଗୃହଆଡ଼େ କୋକୁଆ ଭୟ ।

ଅଦୂର ଭେଷଜ ଚିକିତ୍ସାଳୟର କୌଣସି ନାମହୀନ ଯକ୍ଷ୍ମା ରୋଗୀଟା ଖାସୁଥାଏ—ଚଳନରେ ଖୁଁ, ଖୁଁ, ଖୁଁ, କାଶଟା ଭାସି ଆସି ଝଣାନ୍ତରେ ନିସ୍ତବ୍ଧତା ଭଙ୍ଗ କରୁଥାଏ । ବୁଲା କୁକୁର ଗୁଡ଼ାକ ଘେ, ଘ କରୁଥାନ୍ତି । କି ଅସ୍ୱସ୍ତିକର ପରିବେଶ ଭିତରେ ମଣିଷକୁ ବେଳେ ବେଳେ ରହିବାକୁ ହୁଏ ସେଦିନ ବୁଝିଲା ସନ୍ତୋଷ । ସନ୍ତୋଷ ମନେ ମନେ ଆତଙ୍କିତ ହୋଇ ଉଠିଲା । ତା ନାଁଟା ଆଜି ତା'ର ହୋଇ ରହିବ ନ ଏ ସରକାରଙ୍କ ମୃଦୁଲାଠି ଚାଳନା ଯୁଗରେ ।

ଠିକ୍ ଏତିକି ବେଳେ ପଡ଼ୋଶୀ ଘର ରଘୁବୋଉ ଜୁଆଁ ଦୁଇଁଟିର ଶଯ୍ୟାରେ ମୁହଁତ୍ୟାଗ ଜନିତ ଆଶଙ୍କା ଯୋଗୁଁ କବାଟ ଖୋଲୁଥିଲେ ହଠାତ୍ ଘର ଆଗଦେଇ ପୋଲିସ୍ ଗାଡ଼ିଟା କିଛି ଦୂର ଯାଇ ଅଟକି ଗଲା । ରଘୁବୋଉ ଧଡ଼କିନା କବାଟଟା ବନ୍ଦ କରି ଦେଇ ଗଲେଣି । ସହରରେ ସେ ଦିନର ଏକ ଶୋଭାଯାତ୍ରାର ଅଗ୍ରଣୀ ଛାତ୍ରଦଳ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

କୁକୁରଗଦା ବେକରେ ଫୁଲମାଳ ପକାଇ ଦଳେ ଗୁଣ୍ଡ ହାଣୁଥାନ୍ତି । ସହରବାସୀଙ୍କ ରକ୍ତର ନିଆଁ ଜଳି ଯାଉଥାଏ । କାହିଁକି ? ସେ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଆଜି ତୁମେ କିବା ମୁଁ ଦେଇ ପାରିବା ନାହିଁ— 'ଆମର ଦାବୀ ପୂରଣ ହେଉ' କାହାର ଦାବୀ—ଗୁଣ୍ଡଙ୍କର । ସେ ଦାବୀ ପୁଣି କ'ଣ ? ଭାତ ଚଡ଼ୁଆ ପାଖରୁ ଟରକାଇ ଥାଳିଏ । ପାଠ୍ୟ ବହି । ଭଲ ପୋଷାକ ଦୁଇ ତିନି ଯୋଡ଼ା ?

ନା !

ଆମର ଦାବୀ ।

ଜଣ୍ଡ ବୁଝି ବୁଝି ନଥିଲା ଅନୁପମା । ଗା ତୋ ବୁଝିପାରିବନି । ସେ ଯେତେବେଳେ ମାଇନର ପଢ଼ା ସାରି କଲେଜ ପଢ଼ିବ ସେତେ- ବେଳେ ସବୁ ବୁଝିବ । ପଛକୁ ମୁହଁ ବୁଲାଇ ଅନୁ ଗୁହାଁଲା । ଶୁଣିଲା ଶହେରୁ ଅଧିକ ଲୋକ ଥାଉଁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ପଛରେ, ଆଗରେ ହେବ ଅଣ ନିଶ୍ୱାସ ହୋଇ ଯେତେ ଯେମିତି ଦୂର ଯମ୍ବୁଦ୍ୱୀପ ବନ୍ଧାକାଶରେ ଦଳେ ପକ୍ଷୀ କୂଳରେ ଫେରିଆସିବା ପାଇଁ ରସ୍ତା ପାଉ ପାରୁ ନ ଥାନ୍ତି । ଏଭଳି ପରିବେଶରେ କୌତୁହଳ ବଢ଼ି ଯାଏ । ହୁଏତ ସେଇଥି ପାଇଁ ଅନୁର ଉଦ୍‌ବେଗ ବଢ଼ିଗଲା ଅନେକ ପରିମାଣରେ । ପଛରୁ ଶୁଭିଲା, ଚାଲ-ଚାଲ-ଚାଲ ।

ଅନୁ ମଧ୍ୟ ଚାଲିଗଲା । ଖାଲିପଡ଼ିଲା ତା ଛୁଡ଼ା ହେବା ସ୍ଥାନଟା । ପଛରୁ ଶୁଭୁଥିଲା—ଚାଲିଆସ, ଆଜିମ ଏ ଧୋକାବାଜ, ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ଦଳତନ୍ତ୍ର, ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ସ୍ୱାର୍ଥପର ଗଣତନ୍ତ୍ର ହତ୍ୟାକାରୀ ସରକାରକୁ ଜବାବ ଦେବା । ଭାଇ ମାନେ ଆଗେଇ ଆସ । ଅନୁ ଏଥର ସବୁ ବୁଝି ମଧ୍ୟ ଅବୁଝା ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଠିକ୍ ଏତିକି ବେଳେ ବନ୍ଧୁକର ଶବ୍ଦ—ଗୁଡ଼ୁମ୍, ଗୁଡ଼ୁମ୍, ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ପରଦିନ ସକାଳ । ଅନୁ ଘର ବାହାର ପିଣ୍ଡାରେ ଦାନ୍ତ ଘଷୁଥାଏ । ହଜାର ହଜାର ଛାତ୍ର ଶବ ଶୋଭାଯାତ୍ରାରେ ଭାଗନେଇ ଥାନ୍ତି । କାହାର ଶବ ? ପଡ଼ୋଶୀ ଘର ଖୁଡ଼ି କହୁଥିଲେ । ମାଇକରୁ ଗୁରୁଗର୍ଜନ ସମବେଦନାଭରା କଣ୍ଠରେ କାରୁଣ୍ୟ ଉଦ୍ଦୀପନାତ୍ମକ ଭାବ ଗମ୍ଭୀର ଭାଷା ପ୍ରାଣକୁ ହାଣି ଦେଉଥାଏ । ଅନ୍ୟାୟୀ ସରକାର ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇଲେ, ପିଲାଏ ସ୍ଲୋଗାନ ଦେଇ ଚାଲିଥିଲେ—ଆମର ସଙ୍ଗାଶ ଅମର ରହୁ, ଆମର ସଙ୍ଗାଶ ଅମର ରହୁ ।

(ଶଙ୍ଖନାଦରେ ପ୍ରକାଶିତ)

—***—

ସ୍ମୃତି-ସୁର ଓ ଝଂକାର

ଆରେ, ମୁରଦାରଟା ତା' ହେଲେ ବଞ୍ଚିଗଲେ ?

ବଂଚ ଆଉ ଲାଭ କଣ ? ଯାଉ, ମରିଯାଉ । ଜଳିଯାଉ ଦୁନିଆଟା । କ ଲାଭ ଅଛି ଆଉ ?

ଭଲ୍‌ଭେଟ୍‌ ବ୍ଲାଉଜ୍‌ ଉପରକୁ ଶାଢ଼ିଟା ଟାଣି ଆଣିଲା ନନ୍ଦିକା । ଆଖିରେ ଲୋତକର ବନ୍ୟା ···

ସ୍ମୃତିର ମୁରଦାରଟା ବଂଚଯାଇଛି । ଲୁହ ଢ଼ଳ ଢ଼ଳ କଲ୍ୟାଣି । ତେବେ ?······

ତୁମ ବିନା ସବି ଭଲ ଲାଗେନା···ତୁମ ବିନା ଜହ୍ନ ଶୋଭା ପାଏନା···

Digitized by srujanika@gmail.com

ତୁମେ ମୋର ଅନୁପମା, ରୂପ ଗୁଣେ କି ସୁଷମା କହିବି,
କହିବି ଭାବି କହିପାରେନା ।···

ତୁମ ବିନା···ଭଲ ଲାଗେନା···ଶୋଇପାରେନା ···

ରେଡ଼ିଓରୁ ଭାସି ଆସୁଛି ଦରଦ ରାଗିଣୀ । ସିଏବି ଦିନେ ଓଠରେ ଏଇ ସ୍ୱର ଧରିଥିଲା । ସଙ୍ଗୀତର ଝଲକା ତୋଳୁଥିଲା ସୁକେଶ୍ ସାଙ୍ଗରେ । କିନ୍ତୁ ଆଜି?

ନା, ସବୁ ଯାଇଛି । ସୁକେଶ୍ ସବୁ ନେଇ ଚାଲିଯାଇଛି । ସ୍ତନ ଓହଳି ପଡ଼ିଛି । ଯୌବନର ତେଜ ହାଲିଆ ହୋଇ ଶୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଶୋଉ, ମନଇଚ୍ଛା ଶୋଉ । ସୁକେଶ ? ଚାଲିଯାଇଛି ବିଦେଶକୁ ।

ନିସ୍ତବ୍ଧ···ନିସ୍ତବ୍ଧ···. ହଲିଉଡ୍‌ର କୌଣସି ଏକ ହିପ୍ପିର ଅଣଓହଳା ସ୍ତନ ଷୋଡ଼ଶୀର ଦେହ ଆଜି···ନାଚୁଥିବ···ନଚେଇ ହୁଇସ୍କି-ଲରେ ମଜଗୁଲ୍ କରୁଥିବ । ରେ ଧୂର୍ତ୍ତର ମୁର୍ଦ୍ଦାର, ପୁଣି ବଂଚିଲୁ କାହିଁକି ! ଯାଃ—ମରି'ଯା······

ଅହା ! ରେଡ଼ିଓଟା ବଂଦ କରିଦେଲୁ ଯେ ।···

ଧେତ୍, ଚୁଟୁନା କି, ବଦମାସ, ଏତିକି ଟୋକାର ପୁଣି ଓଠରେ ପ୍ରଣୟର ସୁର ତୋଳିବାକୁ ଇଚ୍ଛା । ଝୁଂକ । ନିଶା, ଆଶା । ନନ୍‌ସେନ୍ସ୍ । ଇଡ଼ିଅଟ୍ କୋଉଠି କାର ।···

ମୁରଦାରଟା ଆଖି ବୁଜିଲା । ଶୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଶୋଉ ଜନମଯାଏ । ମା ରେଡ଼ିଓଟା ବଂଦ କରିଦେଲୁ ଯେ···ପ୍ରଜା ପଡ଼ିଆ ନିଶକୁ ଅଂଡ଼ାଳି ଅଂଡ଼ାଳି ଅନନ୍ତ ବାବୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରୁଥିଲେ ।

ଧେତ୍ ତେରି, ବୁଢ଼ା ବୟସରେ ବି ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ନିଶାଯାଇନି ।

ରେଡ଼ିଓ ଯୋଡ଼ିଲା ।···,ରାଗିଣୀରେ ବନ୍ଧୁ···

Digitized by srujanika@gmail.com

ହକଯାଏ···ଲିଭଯାଏ···ଯୌବନର ଢେଉ···
ବଢଯାଏ—ମରିଯାଏ···ତୋ’ ବଳ ବଅଁଡ···

ବନ୍ଦ କର ! ବନ୍ଦ କର ! ଏରେଟ୍‌ଆ ଡାକ୍‌ସ—ଜବଅସ—ଷ୍ଟାଣ୍ଡ୍-ୱେଲ୍ । ଅନନ୍ତ ବାବୁ ଉଡ଼ି ଉଠିଲେ । ଆରେ, ଏତେ ଚଂଚଳ ତାଙ୍କ ବୟସଟା କୁଆଡ଼େ ଗୁଳିଗଲା । ଯୌବନଟା ଫେରାର୍ ହୋଇଗଲା ! ପୃଷ୍ଠର ମୁରଦାରଟା ମରିଗଲା । ଏଥର ଉର୍ବଶୀଟା ହାଲ୍‌ଆ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଆଉ ଝଙ୍କାରର ଅନ୍ଧଆଡ ବେଗୀଟା ତା ଦୁନିଆ ଆଖିରେ ମିଛୁଆ ମିଛୁଆ ସବୁଡ଼ ଦେଇ ଆସୁଥିଲା ନାଚ ନାଚ ···ହସି ହସି···ଖାଇ ଖାଇ···

(ଆମ କାହାଣୀରେ ପ୍ରକାଶିତ)

× × × ×

କର୍ମବ୍ୟସ୍ତ ବୁଧିଆର ରୋମାନସ୍

ତ ତ ବା···ହୋ···

ହାତରେ ଲଙ୍ଗଳ ଓ ବାଉଧରି ଚଷ କରୁଥିଲା ବୁଧିଆ । ବେଳ ଆସି ଦପହର ହେଲାଣି । ପେଟରେ ତାର କ୍ଷୁଧାର ଯନ୍ତ୍ରଣା ।

ଘୋଟଣା ଧରି ପହଞ୍ଚିଛି ମଲ୍ଲି । ପଖାଳ ଭାତ ସାଙ୍ଗକୁ କେତେ ରକମ ଚୁନା ଚୁନା ଶାଗ ଭଜା । ସ୍ୱାମୀ ଖାଇବେ ବୋଲି କେତେ ଖୁସିରେ ଆଣିଛି ସେ ।

* * * *

ମଲ୍ଲି ତାର ପାଖରେ ଏକଲା···ସେ ଆଉ ମଲ୍ଲି···ତାର ମଲ୍ଲି । ଟଗାଟା ପରି ତାର ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ମଲ୍ଲି ର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରେ ଥିଲା ବନପଲ୍ଲୀର ରୂପର ସୁଷମା । ଆଉ ଉଷାର ଲଲାଟରେ ଫୁଟିଥିବା ପାଟଳ ପୁଷ୍ପପରି ତାର ମୁହଁରେ ସ୍ନିଗ୍ଧହାସ୍ୟ । ବୁଧିଆ ପିଇ ଯାଉଥିଲା ତାର ସ୍ତ୍ରୀର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟମଧୁ ।

* * * *

ସାହୁକାରଙ୍କୁ କେତେଟା ଟଙ୍କା ମାଗିଲନା ? ମଲ୍ଲି ତୁଣ୍ଡରେ ପ୍ରଶ୍ନ । ବୁଧିଆ ଭାବୁଥିଲା ବେଳା ଭୂମିର ଦୁଇ ଚକଟା ଉପର ଖଣ୍ଡ ଗୋଟେଇ ନେଇ ସମୁଦ୍ର ଭିତରେ ନିକ୍ଷେପ କରି କେହି କଣ କେବେ ସାଗର ବୁକୁରେ ଉତ୍ତାଳ ତରଙ୍ଗ ସୃଷ୍ଟି କରି ପାରିଲେଣି ?

ମିଳିବାର ସମ୍ଭାବନା ନାହିଁ । ତଥାପି ଆଶାକର ମଧ୍ୟ ମଣିଷ ବଞ୍ଚି ରହେ । କାରଣ ଏଇ କଳ୍ପନାର ବିଳାସ ଟିକକ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ବଞ୍ଚିବାର ସ୍ୱାଦ ଆସିବ ବା କାହୁଁ ?

ତା ମନ ଭିତରେ ଯନ୍ତ୍ରଣାର ସୁର । ବିରାଟ ଏ ଆକାଶ ତଳେ ତାର ମନଟା ଅତି କ୍ଷୁଦ୍ର । ସେ ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲା ବୋଧ ହୁଏ ସେ ମାଡ଼ ମୁକୁଳାଉଛି । ଜମି ମାଲିକଙ୍କ କଡ଼ାଦୃଷ୍ଟିରେ ତାର ଦେହର ଶତ ସିଂହର ବଳ କେଉଁଆଡ଼େ ବିଲୀନ ହୋଇଯାଉଛି । ହେତେ କାମ କଲେ ମଧ୍ୟ ସେଥିରେ ଆଦର ନାହିଁ । କାଲେ ଯଦି ସେ ଚାଲିଆସନ୍ତି …କ'ଣ ହେବ ତାର ଭବିଷ୍ୟତ ?

* * * *

ଜମିମାଲିକ ମାଲାମ୍ବର ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଧମକପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଶ୍ନ—ହିଲ୍ ମର୍ଣ୍ଣିଂରେ 'କାମ' ନା 'ବୋନସ୍' ? ତାଙ୍କର ଆଖିର ଚେଡ଼ଣି ବହ୍ନିରେ ପୋଡି ଜଳି ଯାଉଛି ତାର ବୋନସ୍ । ବୋନସ୍ କରିବାର ଶିଖିନି । ବୁଧିଆ ତା କର୍ମବ୍ୟସ୍ତ ଜୀବନରେ ତାର ଅର୍ଥ ବି ସେ ଜାଣିନି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

କେବଳ ସାଧାରଣ ମଣିଷ ପରି ଦି ଘରର ପଦ କଥା । ତଥାପି ସେତକ ବି ମନା ।

ମନ କଥା ମନରେ ମାତ୍ର ବୁଝିଆ ପୁଣି ବିଳନ୍ଦ ହୋଇଗଲା ଲଗ୍ନରେ । କହିଁ କହି ପାରିଲାନି ମଲ୍ଲିକୁ । ମଲ୍ଲି ଆଖିରେ ଲୁହ ···ପାଦ ବଢ଼େଇଲା ଆଗକୁ··ଆଗକୁ···

କାନରେ କେବଳ ତାର ପଡୁଥିଲା 'ଡିଡିବା···ହୋ···

କେତୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ

ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭାବରେ ଶୀନୁର ଆଗମନ ଏଇ ବମ୍ବେପୁରୀ ସହରକୁ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ । ମନର ଆବେଗ, ହୃଦୟର ଉଚ୍ଛ୍ୱାସକୁ ସମ୍ଭାଳି ନପାରି ସେ ଆସିଛି ତାର ଅତି ଆଦରର ଭାଇ ଘରକୁ ।

ରାତି ସାଢ଼େ ଆଠ । ଏଲାରାମ ଘଣ୍ଟାଟା ଟିନ୍ ଟିନ୍ ହୋଇ ବାଜି ଉଠିଲା । ଟ୍ରେନ୍ ସମୟ ହେଲାଣି । ଯିବା ପାଇଁ ବ୍ୟଗ୍ର ହେଲା ଶୀନୁ ।

ଆସିବା ଓ ଯିବା ଭିତରେ ଯେଉଁ କ୍ଷଣସ୍ଥାୟୀ ରହଣି ···ସେଥିରେ କେତେ ସୁଖ ଦୁଃଖର ଆଳାପ । ମଣିଷ ସହିତ ମଣିଷର ସମ୍ପର୍କ । ଗୋଦାବରୀ ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍ ଟ୍ରେନ୍‌ର ବେଗ ଭଳି କେତୋଟି ଅତୀତ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଆଖି ଆଗରେ ନାଚି ଉଠିଲା । ଦେବବ୍ରତ ପାଖରେ ବସି ହୃଦୟ ଖୋଲି କହିଥିଲା ଶୀନୁ··ତାର ମନୋବୃତ୍ତି । ଜୀବନରେ ଶତ ଦୁଃଖ ବୁକର ଦଂଶନରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇଛି ସେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଟ୍ରେନ୍‌ଟା ଆସି ଲଗିଲା ପ୍ଲାଟଫର୍ମରେ । ଯାଗାଟା ଠିକ୍ କରି ନେଇଛି ଦେବବ୍ରତ ମିନୁ ପାଇଁ ।

ମିନୁର ଶେଷ ଅନୁରୋଧ—'ଆଉ ଟିକିଏ ବସ । ଗାଡ଼ି ଛାଡ଼ିବାରେ ଡେରି ଅଛି ।

ଠିକ୍ ଟ୍ରେନ୍‌ର ଶେଷ ଦିନ ଦେବବ୍ରତର ଅନୁରୋଧ ରକ୍ଷା କରି ମିନୁ ବସିଥିଲା ତା ପାଖରେ । ଆଉ କଣ୍ଠରେ ସୁର ଦେଇଥିଲା "ଆମେ ଦୁହେଁ ଚାଲିଯିବା ବହୁତ ଦୂରକୁ"...

ଗାଡ଼ିର ହୁଇସିଲ୍ ଗର୍ଜି ଉଠିଲା । ଦେବବ୍ରତ ଓହ୍ଲାଇପଡ଼ି ବିଦାୟ ଜଣାଇଲା ମିନୁକୁ । ମିନୁର ଆଖିରେ ଲୁହ, ମନରେ ଦୁଃଖର ବେଦନା, ହୃଦୟରେ ଯନ୍ତ୍ରଣାର ସୁର......

—⁂—

ପହିଲି ଦେଖା

ପହିଲି ରଜର ପାହାନ୍ତିଆ ସକାଳ । ଗାଉଁ କୋଇଲିର ଶବ୍ଦରେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ । ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ରକ୍ତିମ ଆଭା ଧରିତ୍ରୀ ଲଲାଟରେ ସିନ୍ଦୂର ଟୋପା ସଦୃଶ ପ୍ରତୀୟମାନ । କୁଆଁରୀ କୁଆଁରୀମାନେ ନିଜର ନିତ୍ୟକର୍ମ ପରିସମାପ୍ତ କରିବା ଦିଗରେ ଆଗେଇଛନ୍ତି । ସତରେ ଆଜିର ଏ ସକାଳଟା କି ମଧୁର । କି ସୁନ୍ଦର, ବରଷକେ ଆଜି ଥରକ ପାଇଁ ଆସିଛି ରଜ । କୁଆଁରୀ କୁଆଁରୀ ମାନେ ନୂତନ ସଜ ବାଜ ଦେଇ ଜୀବନକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାତ୍ରାରେ ଉପଭୋଗ କରିବେ ଆଜି ଦିନଟା । ଜୀବନରେ ଏପରି ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୁଯୋଗ ପାଇଲେ କିଏ ବା ଛାଡ଼ିବ ! ଆମ୍ବ ତୋଟାରେ କେତେ ଯେ ଦୋଳି ଝୁଲୁ ଥାଇଛି ତାର କଳନା ନାହିଁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଦୋଳ ଖେଳରେ ଥରେ ମଜ୍ଜି ଗଲେ ଦୁନିଆ ବାହାରର କାଥା କିଛି ମନରେ ସ୍ଥାନ ପାଏନି ।

ଝିଅମାନଙ୍କର ସେ ଦିନର ଆନନ୍ଦ କହିଲେ ନସରେ । ସମସ୍ତେ ଦୋଳ ଖେଳରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ସବୁ ଦୋଳିରେ ଦୁଇ ଦୁଇ ଜଣ ବସି ଗୀତ ଗାଇ ଦୋଳ ଖେଳୁଥାନ୍ତି । ଯାଳନୀ ବସିଛି ଟିକିଏ ଦୂରରେ ଗୋଟିଏ ବଉଳକାପ ଆମ୍ର ବୃକ୍ଷ ତଳେ । ଦୋଳିଟା [ଖାଲି ପଡ଼ିଛି । ରଜ ଦିନରେ ତା ମନଟା ଖୁବ୍ ଆନନ୍ଦ ହେବା କଥା । ବୋଧ ହୁଏ ସେ କାହାର ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ । ଅଭିମାନୀର ଅଭିମାନଭରା ବଦନରେ ମଳିନତା ଫୁଟି ଉଠିଛି । ଭାବନାର ସ୍ରୋତରେ ଭାସି ଭାସି ସେ କୂଳ କିନାରା ପାଉନି ।

ସତ୍ୟବ୍ରତର ଆଗମନ । ସାଧାସାଧା ଧୋତି ଓ ପଞ୍ଜାବୀ ଦେହରେ । ଆଖିରେ ଗୃହାଣିରେ ଭରି ରହିଛି କନ୍ଦର୍ପର ସାତସପନ । ମୁଖରେ ସଙ୍ଗୀତର ଲହରୀ । ଦୃଷ୍ଟି ପଡିଛି ଆମ୍ରଗଛ ମୂଳକୁ ।

ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭାବରେ ଅନେକ ଝଡ଼ ବୋହି ଯାଉଛି ଯାଳନୀ ହୃଦପୁରରେ । ପହିଲି ଦେଖା । ମନରେ ଏ ଭଲ ପାଇଛି ସତ୍ୟବ୍ରତକୁ । ଯଦି ଏମିତି ଗୋଟିଏ ମନ ଲାଖି ବର ସେ ଲାଭ କରନ୍ତା······

ଦୂରରୁ ଭାସି ଆସୁଛି ଦୋଳଖେଳ ଗୀତ······
ଏଇ ରଜର ପାହାନ୍ତ ପବନ,
ରାଜକୁମାର ଦେଖେ ସପନ
ସରଗ ସୁଷମା କୁମାରୀ ଜୀବନ······

* ସମାପ୍ତ *

ଇନ୍ଦ୍ର ପ୍ରେସ୍, ଶଙ୍ଖାରୀସାହି, ବ୍ରହ୍ମପୁର-୨ (ଗଞ୍ଜାମ)

Digitized by srujanika@gmail.com

ଐତିହାସିକ **ଶ୍ରୀ ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର**ଙ୍କ କଲମରୁ—

୧ ।	ମରମ ତଳର ବ୍ୟଥା	(ଗଳ୍ପ ସଂଚୟନ)	ଟ ୧-୫୦
୨ ।	ଚନ୍ଦ୍ର ଯାତ୍ରା	(ରମ୍ୟ ରଚନା)	ଟ ୦-୫୦
୩ ।	ପରାଗ	(ପଦ୍ୟ ସମାରୋହ)	ଟ ୨-୫୦
୪ ।	ଶେଷ ରାଗ	(ଉପନ୍ୟାସ, ଯନ୍ତ୍ରସ୍ଥ)	ଟ ୧-୫୦
୫ ।	ଗଞ୍ଜାମ ଐତିହ୍ୟ	(୧ମ ଓ ୨ୟ ଭାଗ ଯନ୍ତ୍ରସ୍ଥ)	

ଶ୍ରୀ ଦେବୀପ୍ରସାଦ ପାତ୍ରଙ୍କ କଲମରୁ—

୧ । ଅରବିନ୍ଦ

୨ । କନକ ଲତାର ଲୁହଧାର, ଇତ୍ୟାଦି

ସେବା······ଏକ ପରମ ଧର୍ମ ।

ଶିକ୍ଷା······ମାନବଙ୍କ ଆତ୍ମୋନ୍ନତି ।

ସଂସ୍କୃତି······ସାମୁହିକ ବିକାଶ ।

ଏହି ତିନୋଟିର ମଧୁର ସମନ୍ୱୟରେ ସଂଗଠିତ

"ଶାସ୍ତ୍ରୀ ସେବା ସଂସଦ"

ରଙ୍ଗ ଶିବଳି ସାହି, ପୁରୁଣା ବ୍ରହ୍ମପୁର-୨ (ଗଞ୍ଜାମ)

ଏବଂ

"ବିଶ୍ୱଶାନ୍ତି ସାମ୍ମୁଖ୍ୟ"

ହାତି ବନ୍ଧ ସାହି; ବ୍ରହ୍ମପୁର-୧ (ଗଞ୍ଜାମ)

ସାହାଯ୍ୟ, ସହଯୋଗ ଓ ସର୍ବାଙ୍ଗୀନ ବିକାଶ ନିମନ୍ତେ

ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରନ୍ତୁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com